

IRODALMI

EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT BUDAPEST, 2023. XIII. évfolyam 3. sz.

000ISSN 2063-1936

Alapítva: 2011. január 1.

Tulajdonos: Bárdos László (2016-ig), Fetykó Judit

MINDEN JOG FENNTARTVA

A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

IRODALMI EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

**BUDAPEST, 2023
XIII. évfolyam 3. szám**

**SZERKESZTŐSÉG CÍME:
1144 Budapest, Csertő park 2. IV/43
Tel: 06 30 448 99 06**

**SZERKESZTŐ:
FETYKÓ JUDIT**

**TECHNIKAI MUNKATÁRS:
NAGY ZOLTÁN
SÁROSI JÓZSEF**

ISSN 2063-1936

**Alapítva: 2011. január 1.
Tulajdonos:
Bárdos László (2016 júliusig)
Fetykó Judit**

MINDEN JOG FENNTARTVA

**A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül
bocsátják a folyóirat rendelkezésére**

Ajánlott lapok

Börzsönyi Helikon

<http://www.retsag.net/helikon/lap.htm>

CanadaHun

<http://canadahun.com/>

FullExtra

<http://www.fullextra.hu/>

GRAMOFON

<http://www.gramofon.hu/>

HETEDHÉTHATÁR

<http://hetedhethatar.hu/>

Irodalmi Rádió

<http://irodalmiradio.hu/>

Litera-Túra folyóirat

<http://www.litera-tura.hu/>

**MAGYAR ELEKTRONIKUS
KÖNYVTÁR**

<http://mek.oszk.hu/>

**Magyar SzínházTechnikai
Szövetség**

<http://msztsz.hu/szinpad/>

NAPÚT

<http://www.naputonline.hu/>

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

<http://www.oszk.hu/>

Versmondó

<http://www.versmondo.hu/afolyoiratrol>

Art'húr Irodalmi Kávéház

<https://www.facebook.com/arhurirodalmikavehaz/>

Gondola Kulturális Magazin

[https://bg-
bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/](https://bg-bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/)

Délibáb – Cserhát

www.delibab-cserhat.hu

Bodó Csiba Gizella honlapja

<http://bodonecsibagizella.hu/>

Kenyeres Zoltán honlapja

<http://sites.google.com/site/kenyereszoltan/>

Kotaszek Hedvig honlapja

www.kotaszekhedvig.5mp.eu

Péter Erika honlapja

<http://www.petererika.com/>

Litera-Túra Művészeti Magazin:

https://www.facebook.com/pg/literaturamuveszetimagazin/posts/?ref=page_internal

Ajánlott megjelenések a MEK-en

(az oldalakhoz tartozó kapcsolódó oldalakon elérhetők a szerzők további művei)

BÁRDOS LÁSZLÓ: *Szóérintő*

<http://mek.oszk.hu/08800/08805/>

BODÓ CSIBA GIZELLA: *Válogatott versek*

<http://mek.oszk.hu/10400/10429/index.phtml>

DEBRECZENY György: *ellentétpárhuzamok*

<http://mek.oszk.hu/19000/19021/index.phtml>

FETYKÓ JUDIT: *Epreskert*

<http://mek.oszk.hu/06000/06084/>

HORVÁTH-HOITSY EDIT: *Így éltem itt...*

<http://mek.oszk.hu/11500/11558>

KŐ-SZABÓ IMRE: *Színlelt szerelmek*

<http://mek.oszk.hu/19400/19435>

MOSONYI KATA: *A vég küszöbén*

<https://mek.oszk.hu/23800/23865/>

Hangok bűvöletében NÉMETH SÁNDOR
énekes, vers- és prózamondó **RIPORT-KÖNYV**

<http://mek.oszk.hu/12200/12217/>

PÉTER ERIKA: *Túlhordott ölelés*

<http://mek.oszk.hu/08300/08362/html/index.html>

SZ. PÓRDY MÁRIA: *Rigó árnyékágon*

<https://mek.oszk.hu/11000/11044/>

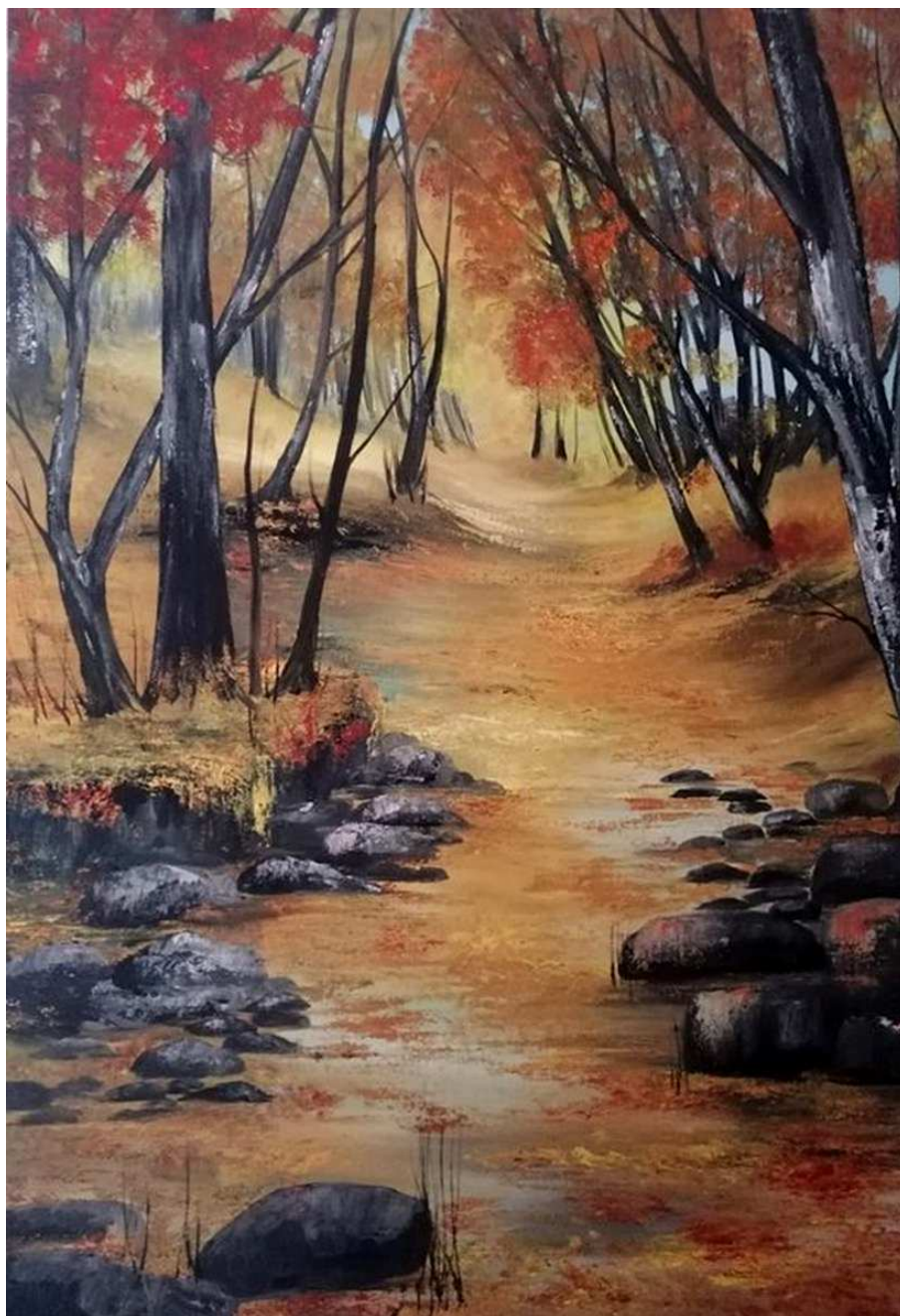
UMHAUSER FERENC: *A felfedezését váró költő*

<http://mek.oszk.hu/10500/10525/>

TARTALOMJEGYZÉK

A. TÚRI ZSUZSA	121
AKUTAGAVA RJÚNOSZUKE	9
AMBRUS JÓZSEF	49
B. MESTER ÉVA.....	103
BALOGH ÖRSE	92
BARANYI FERENC	8
BÁRDOS LÁSZLÓ.....	141
BODNÁR LÁSZLÓ	69
BODÓ CSIBA GIZELLA	77
BŐSZE ÉVA.....	138
BUDA FERENC.....	79
CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET	118
DARVAS JUDIT	20, 25, 48, 54, 74, 102, 116, 120, 131, 136
DEDIK JÁNOS	67
DOBROSI ANDREA	40
DUDÁS ÉVA	47
EGERVÁRI JÓZSEF	109
ELI MEON	63
FÁBIÁN MÁRIA	14, 41, 57
FELLINGER KÁROLY	32
FETYKÓ JUDIT.....	142
FÖLDESZ GABRIELLA.....	125
FÚZY-MOLNÁR ZOLTÁN	39
GŐSI VALI.....	42, 71
GUTI CSABA.....	37
HABOS LÁSZLÓ	139
HAJNAL ÉVA.....	65
HALÁSZ ERZSÉBET	135
HEPP BÉLA/ALÉB	70
HOGYA GYÖRGY	96
HOLÉCZI ZSUZSA	122
HORVÁTH HOITSY EDIT.....	34
JÓNA DÁVID.....	58
KARAFFA GYULA.....	36
KERÉNYI GRÁCIA.....	27, 28, 29, 30
KETYKÓ ISTVÁN.....	117
KISS-TELEKI RITA.....	140
KOLUMBÁN JENŐ	107
KOOSÁN ILDIKÓ	46
KORIM LÁSZLÓ	82
KOVÁCS LÁSZLÓ (KOVYCS)	108
KOZÁK MARI.....	66
KÖRMEDI RITA.....	150
KÖRMENDI RITA.....	7
KŐ-SZABÓ IMRE.....	72
KÖVES JÓZSEF	129

KULCSÁR TIBOR	52
MAGYARY HUNOR	124
MÁNDY GÁBOR.....	130
MESTER GYÖRGYI	78
MOLNÁR G. KRISZTINA.....	106
MOSONYI KATA	15
NAGY BERTALAN.....	33, 83
NAGY JÁNOS.....	118
NYAKÓ ATTILA	132
NYERGES GÁBOR ÁDÁM	24
ÖTVÖS NÉMETH EDIT	55
P. LESKÓ ÉVA	75
PÁNTI IRÉN	104
PÉTER ERIKA	50
PETHES MÁRIA.....	56
REJTŐ GÁBOR.....	26
SITKU RÓBERT	51
STANCSICS ERZSÉBET	53
SZ. PÓRDY MÁRIA	43
SZABÓ MÁRTA	31
SZEDŐ TIBOR	137
SZEGŐ JUDIT.....	35
SZEPESI JOLKA	134
SZOLLÁTH MIHÁLY.....	90
TÁTRAI S. MIKLÓS	59
TRAUSCH TIMEA	133
UMHAUSER FERENC.....	80
VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF.....	95
VASADI PÉTER.....	21, 22, 23
VERASZTÓ ANTAL.....	91
VERRASZTÓ A. KÁROLY	94
VERRASZTÓ GÁBOR.....	93
VIHAR BÉLA	13
VIHAR JUDIT	12

KÖRMENDI RITA: *Egykor itt patak folyt*
70x100 cm, olaj, vászon

BARANYI FERENC

NYILATKOZAT

Akkora a tülekedés
a damaszkuszi úton,
hogy odaférnem szinte lehetetlen.

Tehát - már csak a helyszűke miatt is -
maradok, aki voltam,
s aki halálomig lenni szeretnék:
a részeg, ölbe csaló anyatermészet
férfitársaként
küszködő közösség kenyeres pajtása;
az oldalirányú sandaság,
a felfelé nyaldokló szolgálatkészség
és a lefelé taposó, kíméletlen gőg
mindig kínosan kifehéritett kesztyűinek
mindenkori felvevője;
ünneprontó a görögtüzes csinnadrattákon,
falra vetülő írás Balthazar lakomáján,
ecet a medvebőrös tor borában -
egyszóval: költő, aki nem nyughat addig,
amíg ember embert alázhat
nevében a szent egyenlőségnek.

Csak ennyit akartam mondani
tudomásulvétel végett.

URAM BOCSÁSS MEG NÉKIK

Nem tudják, mit cselekszenek?
Nem-e?

És ha az egykori halálasztó
utódai egyszer valóban
kikaparják nekik a gesztenyét:
mit kezdenek majd vele?

Válhat-e gyülevész sokadalomból
a „hozzaértő, dolgozó nép
okos gyülekezete”?

Akinek mindig is helyén volt a szíve,
annak hogy lehet most helyén a feje?
Meddig foltozható
a tömegek jelleme?

Ó jaj, mi lesz a sorsod
te, szegény gesztenye?

MEGÉRTÜK

Megértük, hogy nem égi manna,
hanem maga a bemocskolt levegőég
halálos permete hullik alá
tátogó reményeinkre.

Megértük, hogy hivatalos
horgászengedéllyel is
lehet pecázni a zavarosban.

Megértük, azt is,
hogyan dugába dől,
aki nem másnak ássa a vermet.

És azt is megértük,
hogyan a dolgok boldogabbik vége
a boldogtalanokat tanítja újra
a régi mórésre.

Megértük az ezredvéget -
nekünk legyen mondva.

Együtt az úr meg az elvtárs: mind
azon fáradozik naponta,
hogyan saját életkorát
az ezer évből kivonja.

Baranyi Ferenc: *Könyörgés apátiáért, Új versek*,
1987–1997, 2018.

<http://mek.oszk.hu/02200/02296/02296.htm>

AKUTAGAVA RJÚNOSZUKE

Móri tanár úr

Az év a végéhez közeledett már, amikor egyszer alkonytájt kritikus barátommal Kandabajasi irányába tartottunk a megcsupaszodott fűzfákkal szegélyezett fasoron át, amelyet mindenki csak kishivatalnokok útjának emleget. S valóban, a félhomályban jobbra is, balra is olyan csüggeteg kishivatalnokok szaporázták lépteiket, akiket egykor így bízott meg méltatlankodva Simazaki Tószon¹: “Csak felemelt fejjel járjatok!” Bizonyára azért hunyászkodtak meg ennyire, mert tudták, hogy bármit tesznek, örökre vígasztalanok maradnak. Szapora léptekkel haladtunk szorosan egymás mellett, vállunk egymáshoz súrlódott; egyetlen szót sem váltottunk, míg el nem hagytuk Ótemacsi állomást. Ekkor barátom elkapta tekintetét a hidegben meggörbödött emberekről, akik a vörös oszlop tövében a villamosra várakoztak. Hirtelen megborzongott:

- Eszembe jutott Móri tanár úr esete – mormogta.
- Móri tanár úr? Hát az meg kicsoda?
- A középiskolában volt tanárom. Még nem meséltem róla neked?

Tagadó válasz helyett csak a kalapomat húztam be jobban a fejembe. Következzék tehát barátom Móri tanár úrról szóló története. Úgy, ahogyan útközben elmondta nekem.

*

Vagy tíz év is eltelt azóta, hogy egy megyei középiskola harmadik osztályába jártam. Az osztályunkban egy fiatal pedagógus, Adacsi tanár úr tanította az angolt egészen a téli szünet végéig, ekkor ágynak döntötte az influenza, majd hirtelen meg is halt tüdőgyulladásban. A dolog teljesen váratlanul történt, így aztán nem volt idő arra, hogy megfelelő utódot keressenek a helyére. Adacsi tanár úr óráit az idős Móri tanár úr kapta meg, aki eladdig egy magániskolában angolt tanított.

Móri tanár urat azon a napon láttam először, amikor tanítani kezdett minket. Mi, harmadikosok alig tudtuk türtőztetni a kíváncsiságunkat, annyira vártuk már az új tanárt: amint meghallottuk léptei koppanását a folyosón, síri csönd támadt az osztályban. A léptek éppen a mi hideg osztálytermünk előtt haltak el, aztán kinyílt az ajtó – még most is úgy látom magam előtt az egészet, mintha ma történt volna –, s Móri tanár úr ott állt az ajtóban. Termete leginkább egy pókemberre emlékeztetett, aki egy vásári mutatványból épp most pottyant ide. A látványon talán csak egy valami szépített: a feje, ez a már-már gyönyörű fej, és rajta a fény, a teljes kopaszság ragyogása. Bár a tarkóján még ékeskedett néhány őszülő tincsecske, mégis olyan volt, mint egy strucctojás a természetrajz-könyvekben. A tanár nem mindennapi külsejét különös zsakettje egészítette ki. Nem is gondolta volna az ember, hogy az valamikor fekete lehetett, azóta ugyanis teljesen kikéült. Ráadásul a piszkos galléron csokornyakkendő gyanánt piperkőc masni díszelgett, – csodálatos módon világosan emlékszem minden részletre.

Amint Móri tanár úr belépett az osztályunkba, a terem különböző sarkaiból visszafojtott nevetés buggyant ki, s ez persze nem volt meglepő. Móri tanár úr azonban az osztálynaplóval és a szöveggyűjteménnyel a hóna alatt a legnagyobb nyugalommal lépett fel a dobogóra, mintha a diákok ott sem volnának. Ijesztő, vérvörös arcán – köszönésünkre – elbűvölő mosoly olvadt szét, majd sipító hangon így fordult hozzánk:

– Uraim!

Az elmúlt három tanév alatt egyetlen tanár sem szólított “úrnak” bennünket a középiskolában. Így aztán kerekre tágult a szemünk a csodálkozástól, s visszafojtott

¹ Simazaki Tószon (1872–1943) – költő, prózaíró.

lélegzettel vártuk, hogy az “uraim” megszólítás után mi történhet még. Már előzőleg is, de főként a köszönés után arra számítottunk, hogy nagy beszéd következik az órákkal, a tanulási folyamattal kapcsolatban.

Móri tanár úr azonban alighogy kimondta az “uraim” megszólítást, csak egy pillantást vetett az osztály felé, és egy jó darabig nem szólt egy árva szót sem. A tanár puffadt arcára nyugodt mosoly árnyéka vetült, de szája szögletében az izmok néha idegesen megmegrándultak. Szeme, melyből tisztán, szűnni nem akaróan áradt a fény, miért, miért nem, úgy ragyogott, mint egy szarvasmarháé. A száját azonban még mindig csukva tartotta. Úgy éreztük, egyre hozzánk könyörög. Ráadásul, sajnos, úgy tűnt, a tanár maga sem tudja, mit is akar.

– Uraim! – ismételte kisvártatva Móri tanár úr ugyanazzal a hangsúllyal. De ez alkalommal mintha az “uraim” szó visszhangját akarta volna elkapni. – A mai naptól fogva, uraim, én fogom magukat a szöveggyűjteményből angolra tanítani – biggyesztette hozzá szinte hadarva.

Fokozódó kíváncsisággal elegy izgalom ragadott el minket, megpróbáltunk – amennyire csak lehet – csendben maradni, és mindannyian a tanár arcába meredtünk. Móri tanár úr azonban ugyanazzal a könyörgő tekintettel nézett ránk, körbekémlelte az osztálytermet, aztán, mintha ez szokása volna, vagy netán egy húr pattant volna benne el, hirtelen a székére huppant. Az osztálynaplót letette a nyitott szöveggyűjtemény mellé, felütötte, majd alaposan belemélyedt. Talán nincs értelme itt arra vesztegetni a szót, micsoda kiábrándultság vett erőt rajtunk. Egyfajta komikus érzést keltett bennünk, hogy ilyen hirtelen ért véget a tanár úr köszöntése.

Szerencsére azonban Móri tanár úr megsejtette a kitörni készülő nevetést, szarvasmarha tekintetét a naplóról felénk fordította, és tüstént kihívott valakit közülünk, akinek családnevét még megtoldotta a tiszteletet kifejező “szan” szócskával. Persze, ez jel volt arra, hogy a tanuló azon nyomban felálljon helyéről és olvassa, fordítsa a szöveget. A diák fel is pattant, és a tokiói középiskolásokra jellemző ügyes folyékonyssággal olvasni és fordítani kezdett valami angol könyvből származó részletet, ha jól emlékszem, talán a Robinson Crusoe-t. Ezalatt Móri tanár úr időről időre megérintette lila csokornyakkendőjét, miközben udvariasan javítgatta a tanuló hibáit, de nemcsak azokat, amelyeket a fordításban elkövetett, hanem még a legjelentéktelenebb kiejtési pontatlanságokat is. Móri tanár úr kiejtése kissé modoros volt, de alapjában véve hibátlan és pontos, s úgy tűnt, erre a képességére a legbüszkébb a lelke mélyén.

Amikor azonban a tanuló leült a helyére és Móri tanár úr maga fogott bele az olvasásba és a fordításba, újból itt is, ott is kibuggyant belőlünk a nevetés. Vagyis a tanár csak a különleges kiejtésére figyelt, mert miközben fordított, egy átlag japán számára megfoghatatlan módon, bizonyos japán szavakat egyszerűen nem tudott. Persze, ismerte ezeket a szavakat, csak hirtelenjében nem jutottak eszébe. Az egyik sort például így fordította: “Akkor Robinson Crusoe elhatározta, hogy állatokat fog tenyészteni. Mit is akart tenyészteni? Ezeket a különös állatkákat... az állatkertben is sok ilyen van... hogy is hívják őket, no... szeretnek mindenkit utánozni... uraim, maguk is ismerik őket! Vörös képük van, no... majmok? No igen, hát persze, majmok! Hát ezeket a majmokat kezdte tenyészteni”.

Nyilvánvaló, hogy ha már a majom ekkora problémát okozott, milyen sok időt s gondot jelentett számára, ha egy nehezebb szó megfelelőjét kellett megtalálnia. Ilyenkor Móri tanár úr mindig rettenetesen zavarba jött: kezét minduntalan nyakához emelte, s ilyenkor úgy meghúzta lila csokornyakkendőjét, hogy az majdnem leszakadt. Izgatott arcát ránk emelte, tanácstalan pillantásokat vetett felénk, majd két kezével kopasz fejéhez kapott, aztán megint az asztala fölé hajolt és ijedtében egy szót sem tudott kinyögni. Ilyenkor a tanár amúgy is kicsinyke teste elesettségében parányira zsugorodott. Olyan volt, mint egy léggömb, amelyből már elszállt a levegő, lába lelógott a székről, s úgy tűnt, mintha előre-hátra

úszkálna a levegőben. Ezt érdekesnek találták a tanulók, s kuncogni kezdtek rajta. Mialatt a tanár szép sorjában fordította a mondatokat, egyre vakmerőbb lett a kacarászás, végül az első padban kitört a harsány nevetés. Hogy milyen keserű lehetett ez a jóságos Móri tanár úr számára? Még most, az emlékezés hatása alatt is legszívesebben befognám a fülem, hogy ne halljam ezt a kegyetlen lármát.

És mégis, mindezek ellenére Móri tanár úr bátran folytatta az olvasást és a fordítást, amíg fel nem hangzott a szünetet jelző kürtszó. Végigolvasta az utolsó részletet, azután rezzenéstelen arckifejezéssel elköszönt tőlünk, mintha teljesen megfeledezett volna erről a lélekölő, kegyetlen csatáról, amelyet éppen az imént kellett elviselnie, és nyugodtan elhagyta a termet. Egyáltalán nem kell sokáig kutatnom emlékezetemben, hogy felidézzem: ekkor tomboló viharként tört ki belőlünk a nevetés, a féktelen zsivajban a padok tetejét dönggettük, s néhány tanuló máris a katedrára pattant, hogy Móri tanár úr mozdulatait, hangját utánozza. Még én magam is, az osztály bizalmija, a tanár fordítás közben elkövetett hibáit harsogtam magabiztosan a diákok gyűrűjében. Fordítási hibák? Amikor fennhéjázva dicsekedtem, voltaképp még magam sem értettem, valóságos hibák voltak-e vagy sem.

Ebédszünetben történt, három-négy nappal később. Öten-hatan összegyűltünk a sportpályán, a homokdombnál, sütkéreztünk a kellemes téli napon, s közben az előttünk álló, közelgő év végi vizsgákról fecserésztünk. Ekkor a hatvannyolc kilós izomkolosszus, Tanba tanár úr, aki eddig a vaspóznáknál az iskolásokkal a rúdmászást gyakoroltatta, most baseball-sapkában, mellényben egyenest a homokba ugrott, s ott termett közöttünk.

– Na, mit szóltok Móri tanár úrhoz, az új tanárothoz? – kíváncsiskodott.

Tanba tanár úr is tanított minket angolra, de közismert sportrajongó volt, ráadásul verseket szavalt, s nagy népszerűségnek örvendett a dzsúdó- és kendóbajnokok és mestereik körében, akik persze ki nem állhatták az angol nyelvet. A tanár szavaira az egyik ilyen híres bajnok tőle szokatlan félénkséggel így válaszolt, miközben baseball-kesztyűjét babrálta:

– Hát, a vak is látja, hogy nem valami jól megy neki...

Tanba tanár úr önelégülten elmosolyodott, miközben zsebkendőjével leporolta a homokot a nadrágjáról.

– Nehogy már rosszabbul tudjon, mint te?!

– Nem, nálam azér' jobban tud.

– Akkor meg minek kritizálsz!

Bajnokunk baseball-kesztűs kezével a hajába túrt, mint akinek szégyenében inába szállt a bátorsága. Erre azonban az a fiú, aki a legjobb angolos volt az osztályban, megigazította erős szemüvegét, s korához képest meglepő érettséggel a következő megjegyzést tette:

– De tanár úr, az osztályból a legtöbben szakfőiskolába szeretnének menni, felvételizni fogunk, és szerintem olyan tanártól lenne jó tanulni, aki többet tanít meg nekünk, mint ami a kötelező anyagban van.

Tanba tanár úr továbbra is fölényes mosollyal az arcán ezt válaszolta:

– Ugyan már, mit akartok, mindegy hogy ki tanítja, csak egy félévről van szó!

– Akkor Móri tanár úr csak egy félévig tanít minket?

Ez a kérdés szemmel láthatólag Tanba tanár urat is elevenen érintette. Megfelelő élettapasztalattal rendelkezett ahhoz, hogy ilyen helyzetben ne válaszoljon. Levette baseball-sapkáját, s furge mozdulatokkal kivergette a port kurtára nyírt hajából. Aztán egyenként végigmért bennünket, majd egy mesterfogással témát váltott:

– Tudjátok fiúk, Móri tanár úr nagyon öreg már, ezért egy kicsit más, mint amilyenek mi vagyunk... Ma reggel is felszállok a villamosra, Móri tanár úr meg éppen ott ül a kocsikellős közepén, és amikor odaérünk abba a megállóba, ahol le kell szállnia, elkezd kiabálni: "Kalauz úr, kalauz úr!". Ne tudjátok meg, milyen jó buli volt! Majd eldobtam magam a nevetéstől! Semmi kétség, igazi csodabogár!

Ami Móri tanár urat illeti: nem volt nekünk szükségünk arra, hogy Tanba tanár úrra várjunk, nélküle is jó párszor csodálkozásba ejtett minket.

– Hát ehhez mit szóltok: ha esik az eső, Móri tanár úr európai öltönyben jár és hozzá magastalpú japán fapapucsot hord – bökte ki az egyik fiú.

– Móri tanár úr mindig fehér zsebkendőt tűr az övébe, amibe... mit gondoltok, mit rak bele? Hát nem a tízóraiját?!

– A múltkor láttam Móri tanár urat, ahogy a villamoson fogódzkodik, képzeljétek, hát nem csupa lyuk volt a kesztyűje!

Körülfogtuk Tanba tanár urat, s egymást túlkiabálva nagyobb-nál nagyobb ostobaságokat hordtunk össze. Látszott, hogy Tanba tanár úrnak tetszik a dolog. Amikor a kiabálás tetőfokára hágott, ujja hegyén megpörgette a baseball-sapkáját, és vidáman így kiáltott:

– Na igen! A kalapja, az aztán egy divatjamúlt műemlék...

Ebben a pillanatban – ugyan ki merészelt volna ilyenre még csak gondolni is –, alig tíz lépésnyire tőlünk, az iskola bejáratánál, a sportpályával szemben ócska keménykalapban feltűnt Móri tanár úr megingathatatlan, parányi alakja. Kezével, természetesen most is lila csokornyakkendőjén matatott. Vagy hat-hét kisgyerek, – bizonyára elsősök – a bejárat előtt éppen bakot ugrottak, de amint észrevették a tanárt, egymást túlharsogva udvarias hajlongásokkal köszöntötték. Móri tanár úr pedig csak állt a kapu kőlépcsőire zúduló arany napsugárban, meg-meglengette ócska keménykalapját, s mosolyogva viszonzta a köszönést. Ettől a látványtól valamiféle szégyenérzet fogott el minket, lecsendesültünk egy darabig, elült a hangos viháncolás. Csak Tanba tanár úr volt némiképp zavarban. Miután kimondta azt, hogy „A kalapja, az aztán egy divatjamúlt műemlék”, könnyedén kidugta a nyelvét, baseball-sapkáját fürgén a fejébe húzta, majd hirtelen megperdült a levegőben. „Egy!”, vezényelt magának katonásan, s a pózna irányába lökte el mellénybe burkolt, masszív testét, felhúzódkodott az oszlopra fejjel lefelé, mint egy rák, majd lábát kinyújtotta, magasan, aztán még egy vezényszó: „Kettő!”, s jól kivehető alakja szinte átdöfte a kéklő téli égboltot, egy pillanat, s villámgyorsan elérte az oszlop tetejét. Magától értetődik, hogy mindannyian élénk tetszéssel fogadtuk Tanba tanár úr vidám mutatványát, mellyel zavarát leplezni akarta. Egy percre aztán teljesen elnémultunk: csak néztünk felfelé, Tanba tanár urat figyeltük, aztán üdvívalgásban törtünk ki, és mint egy futballistát a szurkolók, megtapsoltuk a tornatanárt.

Persze én is együtt tapsoltam a többiekkel. Ugyanakkor taps közben, félig ösztönösen gyűlöltem a pózna tetején függeszkedő Tanba tanár urat. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy Móri tanár úrral éreztem volna együtt. Bizonyítékul szolgáljon az a taps, amely áttételesen rosszindulatot fejezett ki Móri tanár úrral szemben, s amellyel tulajdonképpen Tanba tanár urat tüntettem ki. Mai fejjel a következőképpen elemezném akkori lelkiállapotomat: erkölcsileg lenéztem Tanba tanár urat, de műveltségi szempontból ugyanakkor talán Móri tanár urat is. Helyesebben Móri tanár urat jobban lenéztem, mert erre jogosított fel Tanba tanár úr viselkedése, amikor kijelentette, hogy „A kalapja, az aztán egy divatjamúlt műemlék”. Móri tanár úrral kapcsolatban a lenézés ettől még némi pimaszsággal is kiegészült. Ezért aztán továbbtapsoltam, miközben félvállról figyeltem az iskola bejárata előtt ünnepélyességtől sugárzó Móri tanár urat. Mint egy őszi légy, amely szomjasan sütkérezik a napon, úgy állt ott magányosan a kőlépcsőkön a mi megingathatatlan Móri tanár urunk, és érdeklődve figyelte az elsősök ártatlan játékát. A keménykalap és a lila csokornyakkendő... Vajon miért nem tudom elfelejteni még ma sem, vajon miért látom ma is magam előtt, akit egyetlen pillantással magamba szívtam, akiről akkor úgy éreztem, hogy ki kell nevetnem?

Vihar Judit fordítása

Folytatjuk...

VIHAR BÉLA

Gólya, gólya, gilice

Gólya, gólya, gilice, mitől véres a lábad? – Az éjszaka csendjében ez a dalocska dünyög fel, immár ki tudja hányadszor, és úgy kóvályog körbe-körbe, mint sebzett madarak, verdeső szárnyaikkal. Gólya, gólya, gilice... Kinek énekel ez a kicsiny öregasszony, egyre fáradtabb, tompább hangjával?

Egy beteg kisfiú fekszik az ágyban, nem tud elaludni. Néha felcsattan ijesztő kacaja, s olyan ez, mintha egyszerre száz üveg pattanna szét: beleborzong a fal, az asztal, a mindenség. Nyitott ingecskéje odatapad a karcsú bordákra. Neki dalol a nagymama, hogy álmodt varázsoljon a fekete szemekre. Olykor feléje hajol, s úgy kérleli, de ő nem felel, mert nem tud felelni. Kilenc esztendeje, hogy elpattant a hegedűhúr, megrepedt az ezüst csengettyű, egy szélroham ereje eloltotta a lángot.

Három éves volt, amikor az *encephalitis* reátört és homályba borította lelkét. Egy csapással szétdúlta kockavárát, elszaggatta képeskönyvét, nem, az életét. Azóta, ha valahol a téren kergetőznek kortársai, valaki hiányzik közülük: ő. Egy iskolapadban a helye üres mindörökké. A világon eggyel kevesebben tépnek majd virágot kedvesüknek. Miatta valaki társtalan marad, egy munkahely betöltetlen lesz a Földön.

Egy kisfiú fekszik az ágyban, és nézi a mennyezetre hulló árnyakat. Gólya, gólya, gilice, mitől véres a lábad? Most már édesanyja is dúdolja az altatódalt, és a két hang összefonódik, mint az egymásba kapcsolódó árva kezek. A gyermek feléjük fordítja sápadt, sugaras arcát. Egy királyfi fekszik ott a párnán. Elátkozott, mesebeli királyfi, akinek nincs szabadítója. Egy sötét toronyba záratott, amelynek kulcsa elveszett. Ez a gyermek az én fiam.

Én nem akartam, hogy megszülessék. Nem kellett a második. A szegénység botját hozza – mondogattam. Ő nem is ezt, hanem a keresztet hozta, két vékony karját, amelyre ráfeszítettünk. Kezdetben mily bohóka, fürge és okos volt. Szelíd, ujjongó, pajkos és ragaszkodó. Lassan övé lett a ház. Csak az én szívembe nem tudott beköltözni. Valami barbár érzés eltorlaszolta bennem az apát, előlem a repeső gyermeket. Igazságtalanul vádolom magam? A tragédiákban nem szokatlan az önmarcangolás. Csakhogy számomra nincs efféle fölmentés. Leányomat, alig néhány évvel idősebb nővérét jobban szerettem. Azonosultam féltékenységgel, aminthogy gyermekkoromban én is átéltem a testvér-megjelenés szorongató állapotát. Ettől akartam megkímélni? Ez volna a magyarázat? Miféle hínáros örvény kerített hatalmába? A kérdés korbácsként suhint reám.

Milyen iszonyú is lehet annak, aki helyemben úgy tekintene bele az éjszakába, hogy egy kegyetlen isten zord haragjában mérte ki ezt az ítéletet az apára, mert nem akarta elfogadni ajándékát! Ha így volna, akkor most ölembe kapnám a fiút, és felkiáltanék az ég felé, hozzá: mért hagyta el engemet? De ilyen isten nincs, az ilyen isten nem isten. Jó módján füstölgő indulattal megtagadnám őt, ahogy ő is eltaszított.

Ha az utcán gyermeket látok, elfordítom fejem. Pedig hányat tanítottam valaha, s micsoda szenvedéllyel osztottam szét, nekik, magam. Irigylem a vakot, aki a járdán topog, a kocsiban tolt bénát, a szomorú púpost, a vánszorgó nyavalyatorózt, mert ők még nincsenek teljesen kizárva az életből. Az én fiam mindegyiküknél esendőbb. Néha álmomban megjelenik, reám tekint, hirtelen apának nevez; már egymásba karolva együtt sétálunk, és homlokunkra süt a nap. Ő pedig hol csacsogva, hol szaporán egy távoli, iszonyatos útról mesél, ahonnan végre visszatért hozzánk, közibénk, mint fergetegből a fészkére szálló madár. Aztán egyre ezüstösebb világosságban haladunk, s csak akkor döbbenek rá a csodára. Beszél, beszél... – hirdetem mindenkinek, és szememet előnti az öröm fényességes könnye. Ébredéskor arcom még nedves, fülemben még ott melegít soha el nem hangzó szava.

Vajon sejti-e, hogy gyermekvállára milyen hegynyi súly nehezül? Vagy éppen a boldog öntudatlanság az övé? S akkor jó neki. De néha, amikor az ablakrácson keresztül a kék égre tekint, miért ül ki arcára az az örök bánat, ami csak a vértanúk festett képén látható? Másszor meg, ahogyan a rozzant széken ül, mintha önmagát siratná görcsös zokogással. Mit siratsz, kisfiam? Sohasem-lesz barátaidat, a könyveket, amelyeket nem fogsz olvasni, vagy éppen élted elveszített sugarait, amelyekkel oly szép és gazdag az emberi lét?

Ó, ti férfiak, akik elé üdvözlő fiatok szalad, gondolatok reám, és örvendeztetek otthonotoknak.

Egy beteg fiúcska fekszik az ágyban. Pillái nem akarnak lecsukódni. Vergődik. Köröskörül örvénylik az éj. Hármunk árnyéka látszik a falon. Három egymás felé hajló fekete fa. Így tekintek ki a sötétlő csendbe, és hangtalanul ismétlem én is az elfelejtett dráma ősi strófáját a megsebzett gólyáról, gilicéről. Gólya, gólya, gilice, mitől véres a lábad? Hol, aki gyógyítja? Hol, aki gyógyítja? Sípbal, dobbal, nádi hegedűvel...

[1960]

Vadgesztenyék

Fotó: **FÁBIÁN MÁRIA**

MOSONYI KATA

EGY „NYOMTATOTT ROAD-MOVIE” TANULSÁGAI

„A *dämmerung* egy olyan pillanat, / amikor az ember átmenetileg megvakul, /
mert vagy éles fény világít a szemébe, / vagy elsötétül körülötte minden.”
(Fenyvesi Ottó > Grateful Dead: Cold, Rain And Snow)

A cím idézőjeles része utalás a Magyar Nemzet 2022. 10. 20-i számában Hegyi Zoltán rövid recenziójára, melyben egy különleges balkáni útikönyvre hívja fel a figyelmet: a bácskai származású, de Vukovár ostromakor, 1991-ben Veszprémbe áttelepült, ma már József Attila-díjas költő, lapszerkesztő, képzőművész Fenyvesi Ottó *Mély vizek, magas hegyek* c. fotókkal illusztrált, történelmi tanulságokat bőségesen tartalmazó, tavaly megjelent könyvére. S ha már Fenyvesi, akkor meg kell adnunk a könyv címének eredetét: a *River Deep, Mountain High* c. dal fordításáról van szó, a 15 évig újvidéki rádiós lemezlovas számtalanszor leadta műsoraiban. (127); és a könyvének ritmikusan visszatérő sorai: „az élet egy road-movie, maga a csoda” megadja a kötet alaphangulatát, tónusát. A mottó pedig a Jelenkor 2022. szeptemberi számából való, melyben Fenyvesi több rock-számot – a tőle megszokott stílusban és hosszúvers formában – dolgozott fel *Blues egy esős nap hajnalán* összefoglaló címmel. A mottóvá emelt idézet az útikönyvre nézve jelképesnek tekinthető, rájátszás magára az utazásra: *dämmerungok* /hajnalok és naplementék ritmikus ismétlődésére/, a fényre és a sötétségre, az életre és a halálra, a békére és a háborúra, a balkáni viharos történelmi múlt megannyi szívszorító eseményére, melyeket az utazók együttesen idézhettek meg ezen a 2018-as közös kiránduláson. A *dämmerung* szóhasználat utólag még mélyebb értelmet nyert, mivel a hat fős csapatból (Fenyvesi és barátai: Porga Gyula veszprémi polgármester, Gégé = Gáspár Gábor az egyik fotós, Kovács Endre fotóművész, Molnár Sándor antikvárius és Korbély Barnabás geológus) kettőjüknek már csak in memoriam adhatunk tisztességet, mivel Kovács Endre 2020-ban, Molnár Sándor 2022-ben fejezte be földi pályafutását. De amint egy másik Fenyvesi vers záró sorai vallják: „Semmi sem érhet/ véget. A homályt aranyra cseréli a táj”. */Jesus and Mary Chain: Nine Million Rainy Days/*. A *dämmerung* a maga színváltozásaival nemcsak fölserkenti a hajnal színvarázsát, de az elmúlás pompáját is méltóképp megadja.

A kötetnek számos és sokirányú aktualitása van: mindenekelőtt párhuzamot vonhatunk a könyvből alaposabban megismert puskaporos hordó Balkán világával és a jelenben zajló világháborús színezetű s egyre jobban elhúzódó, elmérgesedő ukrán-orosz háborúval. Bár 2018-ban még elsősorban a személyes vonzódás szervezte össze az utat, a visszavágyódás, kicsit aszerint, ahogy Fenyvesi Ottó írta a *Halott vajdaságiakat olvasva* c. kötetében: „[n]incs keservesebb öröm, / mint viszontlátni a régi templomot, / a kedves, barna, öreg házakat”. */Ambrus Balázs/*. Ugyanakkor a könyv 24. oldalán megjegyzi: „{n}e legyünk álszentek, nem állíthatjuk, hogy Ny-Európa ősidők óta makulátlan terület, amelyet a gonosz soha nem érintett. A kisebb és nagyobb európai nemzetállamok mindegyike háborúban született. Az elborzasztó népiirtások, véres polgárháborúk, forradalmak, kitelepítések és betelepítések során Európa civilizáltnak nevezett része ugyanolyan barbár időköt élt meg, mint a Balkán.” Majd így összegez: „Európa legváltozatosabb tere Délkelet Európa”. A világ másképp néz ki, ha szerbül, ha horvátul, ha szlovénul, ha bosnyákul, ha albánul, ha macedónul, ha bolgárul, ha románul, ha magyarul gondolkodunk róla. „A nyelv mélyén sok-sok világ van.” (25)

A történelmi realitás sokféleképpen magyarázható, főképp sokféleképpen értelmezhető. Saját jelenünk is tele van kétértelműséggel. Ennek jó példája az aradi származású Hudy

Árpád: *Hidegebb napok* c. publicisztikai írása (Irodalmi Jelen Könyvek, 2014), melyben a délvidéki magyarság 1944-es kálváriáját mindkét oldalról röviden vázolja, s írásában utal önmagára is: „{m}i, fiatalok a belgrádi és noviszádi rádió pergő nyugati zenéjét hallgattuk” {FO jóvoltából!} „táskarádióból még a hátsó iskolapadokban is”. (114) Végül így vélekedik: „{s}zerbia most hangosan kopogtat az EU ajtaján. Harminc éve még irigyelt Nyugat volt Jugoszlávia”. A darabjaira hullott kisebb birodalom utódállamait, egy kivétellel, megelőzték nemcsak a magyarok, de még a lenézett románok és – a finoman szólva – nem kedvelt bolgárok is. „Belgrád igyekszik bizonyítani Brüsszelnek, s közben laposakat pislog Budapest felé, ahol az egyik kapukulcs található”. (115) Mégsem hajlandók megkövetni a vajdasági magyarságot, teszi még hozzá. Vagy megemlíthetnénk a délszláv háború tárgykörében a zentai születésű Danyi Zoltán: *A dögeltakarító* c. regényét (2015), vagy egy korábbi: Balázs Attila: *Kinek Észak, kinek Dél* c. e tárgykörben forgó könyvét, valamint a zalai származású magyar/zsidó apa és montenegrói anya fiának, Danilo Kisnek: *Fövenyóra* c. (Eu. K. , 2007) megrendítő önéletrajzi jellegű regényét, melynek *Útirajz* (I-V) betéteinek sűrített líraisága túlnő az ábrázolt szörnyűségeken.

Fenyvesi Ottó az ÉS 2022. 07. 1-ei EX LIBRIS oldalán az általa elemzett délszláv írók közül a kortárs Zvonko Karanović: *Mindennapi pusztság* c. verseskötete kapcsán írja a következőt: „{a} lírai költészet az emberi létezés egyik legnagyobb szeizmográfja, amely érzékeli a legkisebb rezgéseket is” – nos, ez a líraiság járja át és teszi egyedivé az ő útikönyvét is, melynek műfaját – épp ezért – nem is egyszerű meghatározni. A *Reáliák* c. (Kijarat K., 2022) tanulmánykötetben Radics Viktória a *Dokumentumok írókézen* c. írásában sokoldalúan vizsgálja a dokumentarizmus funkcióját, mely egyben a személyes, családi, de akár egy ország műltfeldolgozását is jelenti, „ezek összetartoznak, megidézésük nélkülözhetetlen”. Fenyvesi balkáni útikönyve ennek is igazolása, a szerző sejtjeiben hordozza a kisebbségi magyarság, de az egész Délvidék múltját. „Az utazás végső soron az önmegismerés útja” (10), s „a káosz elől menekülő ember, a modern létállapot kalandja” – írja. (12) Számára kulturális bölcső is az a vidék, utólag megszámlolva legalább negyven író, művészt idéz meg művében, akikről aligha hallott a magyar olvasó. Ebben a vonatkozásban szellemi kincsestár is a *Mély vizek, magas hegyek*. Úticéljuk alapvetően az volt, hogy rákönyökölhessenek Ivo Andrić Drinán lévő hídjára, s a közben rájuk zúduló történelmi ismeretek mind csak egy utazás kiegészítői voltak. De micsoda történelemlecke! kap az olvasó! E könyv műfajának ez is szerves része. Ráadásul az útitársak közül többeknek volt kapcsolódása a Délvidékhez: Kovács Endrének genetikai, hiszen nagyapja, Ervin Jusuf a 19. sz. végén a koszovói Ipegről (Peć) települt át Budapestre. Korbély Barnabás egyetemi tanár barátjával szeretett volna találkozni Szkopjében, illetve az Ohridi-tó környéki polgármesterrel Porga Gyula tartott fenn kapcsolatot. A térképekkel és sok fotóval illusztrált szép kivitelű könyv műfaja tehát (Radics Viktória szóhasználatával élve) „hibrid” műfaj: történelmi lecke, dokumentumtár, gazdag kultúrtörténet, lírába oltott bölcseleti próza. Erre jó példa a következő: Szarajevóban járva írja Fenyvesi: „van zsinagóga, pravoszláv templom és katolikus bazilika./ Egyazon fény ragyog rájuk. / Élet és halál fénye. Hité és hitetlenségé./ Mert az istentelenségbe belefárad az ember”. (47) És a „nyomtatott road movie” mindemellett személyes memoár-jellegű írás is, mert egyfajta magánmitológia is jellemzi a kötetet. És akkor nem említettük még e vidékek gasztronómiáját, valamint az elképesztő geoföldrajzát, a ténylegesen magas hegyeket és mély vizeket.

A könyv szerkezetileg kronologikusan követi az utazást, kilenc ismeretterjesztő plusz egy megemlékező fejezetből áll. Fenyvesi végig megmarad a realitás talaján, ahogy azt Az *elátkozott haza* c. írásában is tette, az újvidéki Végel László: *Az Ígéret földjén – élet a limesen* c. esszékötetéről szólva írta: „{m}a már pontosan tudjuk, a volt Jugoszláviában mi lett a populista politikának a vége: gyilkos vérontás, tömegsírok, nyomor. Azért olvasom hideglelősen” (Végelt), „mert végül is azok a kérdések állnak a középpontjában, amelyek

napjainkban az Európai Uniót is szétfeszítik, ami miatt Európa is veszélyben van. Újvidék tragikus történelme vészesen jelzi, amikor felülkerekedik a nacionalizmus, a szuverén nemzetállamok eszméje, akkor szinte mindig előkerülnek a fegyverek, csőre töltik a puskákat”. (ÉS, 2022. dec. 16)

Az I. fejezettel a szerző mintegy „megágyaz” a könyvnek, kiváló intertextuális hálót von köré. Elsőként a Prágában született filozófus, Vilám Flusser: *Nomádok* c. könyvéből emeli ki azt a gondolatot, hogy az utazás bizony kihívást jelent. Majd Paul Virilió francia esztétától idézi: „az ember elérte azt a sebességet, amelyik jóval meghaladja saját információfelfogó, döntéshozó képességének sebességét”. Mindez a „sebességváltó nélküli Volkswagen” kisbuszuk hegyek közti rohanása kapcsán fut át az agyán. De beugrik neki Henri Michaux dél-amerikai útinaplójának is némely részlete. James Joyce *Ulyssese* már csak hab a tortán azzal, hogy az „út csak metafora, belső monológok sorozata”. (12) Végül Tarkovszkij *Sztalkerén* állapodik meg képzelete egy pillanatra, akivel a tiltott zónába kalauzolja majd az olvasót.

A II. fejezetben már konkrétan a Balkánt jellemzi, sötét színekkel: „[v]érrel áztatott fekete félsziget, ahol uralkodókat, államférfiakat öltek még a 20. században is”. (17) „Évszázadokra visszanyúló sérelmek, vakság. Körkörös gyűlölet. Sovinizmus.” (17) Geopolitikailag is bizonytalan térség. „Hová tűnt Jugoszlávia?” 15-féle államérdek, „miféle istenekhez imádkoznak azok a katolikus, muszlim, ortodox, szefárd, unitárius, protestáns közösségek”? Humorosan jegyzi meg: „{k}orábban mintha mindannyian kommunisták lettek volna”. (19) És persze tanulság ez az illegális menekültekkel töltekező Ny-Európa számára is. Majd történelmi lecke következik az 1918-as Szerb-Horvát-Szlovén Királyságról (ők alapították meg Jugoszláviát), megállapítva, hogy ők lettek aztán főszereplői a délszláv drámának. Itt olvashatunk – közbeiktatva – a Fenyvesi család személyes történelméről is. Majd a 20. sz. legnagyobb balkáni tragédiájáról ír: az oroszbarát szerbek erőszakos etnikai tisztogatásba kezdtek Boszniában és Koszovóban (s persze viszont), ami az 1989-es NATO-bombázásokhoz vezetett. Akkor a szerbek egyelőre meghátráltak, „hadizsákmányuk csupán a Vajdaság maradt, ahonnan a magyarság nagy számban elmenekült”. Fenyvesi itt még megemlíti Bibó István: *A kelet-európai kis államok nyomorúsága* c. (1946) tanulmányát, melynek gondolatai újfent tanulságul szolgálhatnak a Nyugatnak. De nem szándékos didaktikáról van szó, az élet már bizonyított.

A III. rész Bosznia-Hercegovinára irányítja a figyelmet, mely az 1. világháború kiobbantásával vált történelmileg ismertté. A társaság ugyanis megérkezett Szarajevóba, amely ma újra muszlim város, és épp a Ramadán napjai zajlanak. Fenyvesi megemlékezik Sinkó Ervinről, aki egykor feleségével itt élt, illetve találkozni egy boszniai horvát költővel, Mila Stojićsal. (35) Valamint kiemeli a magyar Kállay Benjámint (1839-1903) érdemeit, aki 20 évig volt a tartomány kormányzója, és a népek kölcsönös tiszteletét szorgalmazta. Szerzőnk különösnek találja, hogy egykor a Monarchia felfejlesztette ezt a várost, amely pedig még csak egy utcanévvel sem emlékezik meg róla. Ezután Fenyvesi számos kortárs szarajevói szépíróat sorol fel, az olvasó pedig csak pirulhat, hogy szinte senkit sem ismer közülük. Külön javasolja elolvasásra Ivo Andrić: *Kisasszony* c. regényét, mely Szarajevóról szól. A város történelmében a legnagyobb traumát az 1994-es markalei mészárlás okozta. amikor is a vásárcsarnokban lévő civileket érte szerb bombatámadás. A világ pedig tehetetlen, gyáva és közömbös volt. Automatikusan idéződik meg bennünk a mi '56-unk, valamint fölmerül a gondolat, hogy a „civilizált” Nyugaton ugyanúgy megesnek efféle szörnyűségek.

Szarajevóban példamutató a hagyományőrzés, a Mesterek utcáján kis céhek működnek, a szolgáltató ipart még a törökök alapozták meg. Fenyvesi élvezettel mesél anekdotákat is, például azt a történetet, miként épülhetett fel egy pravoszláv templom egy tehénbőr nagyságú területen. És felidézi az amerikai Susan Sontag Godot-rendezését Szarajevó ostroma alatt, a

népszínház pincéjében. Az 1991-1995 között zajló délszláv háborúnak a daytoni egyezmény vetett véget, miután Srebrenicában 8000 bosnyák férfit gyilkoltak le a szerbek. A szerb háborús bűnös Milošević 2006-ban halt meg egy holland börtönben, családjuk kertjében temették el. Az anekdota szerint valaki megjegyezte, hogy „[e]lásták a kert végében, mint egy kanárit”. (54) Fenyvesi kifogyhatatlan a történetmesélésből, illetve újabb lényeges dologra mutat rá: a daytoni egyezmény után Bosznia-Hercegovinának (hogy egyben maradjon a két állam) 14 milliárdnyi (dollár) segílyt küldtek Nyugatról, „ez több, mint amennyit a romokban heverő Németországra áldoztak a 2. világháború után”. Ez figyelmeztetés minden háborúban álló fél számára, hogy a közös narratíva csak a párbeszéd, az együttműködés lehetne. Fenyvesi itt fanyar humorral jegyzi meg: „Dayton nem örökéletű, nem is annak szánták”. (57) A fejezet zárásul álljon itt még egy idézet: „[a]nnak, aki az összetettebb felépítésű államszövetségeket szeretné tanulmányozni, mondjuk az Európai Uniót, érdemes előzetesen átrágnia magát Bosznia-Hercegovinán”. (55)

A IV. részben érkezünk el az elsődleges úticélhoz, a Boszniai Szerb Köztársaságban lévő višegrádi Drina-hídhoz. „A Drina volt az Osztrák-Magyar Monarchia és Szerbia közti határfolyó.” A hidat Mehmed Paša Sokolović építtette, hálából, izgalmas legendát olvashatunk róla. (68) Vérlázító Ed Vulliamy angol újságíró: *A háború halott, éljen a háború!* c. 1992-es könyvében annak leírása, hogy „a višegrádi rendőrfelügyelő levelet kapott a szerbiai Bašta vízierőmű vezetésétől, hogy lassítsa le a hullák áramlását a folyón, mert zavarják az erőmű működését”. Milan Lukić (aki parancsot adott a bosnyák civilek lemészárlására) jelenleg is egy észtországi fegyházban tölti életfogytiglani büntetését. (71) Az útikönyv műfaja kezd kitágulni a traumafeldolgozás felé, mintha a szerzőnek szüksége lett volna kibeszélni mindezt, hogy erőt gyűjtsön a jelenhez és a még bizonytalanabb jövőhöz. Az olvasó pedig egy oldal idejéig sem pihenhet meg, mert máris Európa legnagyobb aknamezője mellett robog el a kisbusz. És ismét szégyenkezhetünk, mert felsorolás következik bosnyák művészekről, akik közül legfeljebb Emir Kusturica nevét ismerjük. Bár ő inkább „szerb”.

Az V. fejezetben Albániában járunk, a kis csoport próbálja elcsípni az említett természeti csodát, a dämmerungot (92), mint ahogy egykor Ingmar Bergman is tizenhétszer vetette fel az operatőrökkel a színváltozásokat, hogy a legsikeresebbet építse be filmjébe. A hatalmas sziklás hegymagokon fellegvárak állnak, s tanulni lehet az albán „műemlékvédelemtől”, ugyanis a középkori várakat kiadják vendéglátósoknak állapotmegőrzés végett is. Az ország egyébként tele van beton bunkerekkel, mert Enver Hodzsa, a 40 évig uralkodó kommunista pártvezér biztonsági okokból 700 000 bunkert építtetett, mindamellett üldözte a mohamedán vallásúakat, több százezer embert végeztetett ki, vagy vitetett el munkatáborokba. Ismael Kadare, a Franciaországba emigrált világhírű albán író *Az álmok palotája* c. regényében örökítette meg a diktatúra jellegét, albán mítoszokba, regékbe csomagolva. Kiadását országában megtiltották, nálunk az Ulpus Klasszikusok 2003-ban jelentette meg magyarul.

A VI. rész több szempontból is különösképpen fontos: Észak-Macedóniában járunk, ahol többek között egy 2764 m magas hegycsúcs és az Ohridi-tó is megtalálható, a tó legmélyebb pontja 288 m. Ohridban találkozott a helyi polgármester (Jovan Sztojanovszki) Porga Gyulával, hogy testvérvárosi terveket szőjenek, de sajnos később az ohridi kolléga váratlan halála miatt abból semmi nem valósult meg. A környék geológiai érdekességeiről Korbély Barnabás mesélt, kulturtörténeti csemegével pedig Fenyvesi látta el társait. Az a vidék több kolostort rejt, ugyanis a szláv írás megteremtői: Cirill és Metód bizánci szerzetesek ott végezték hittérítő munkájukat, s nevelték ki az utánpótlást. Ohridban leghíresebb a Szent Szófia templom, amely egyben a költészet szentélye is, ugyanis ott adják át 1966 óta a híres sztrugai Nemzetközi Költészeti Fesztivál nagydíját. Erről Fenyvesi Ottó – Gion Nándor jóvoltából – többször tudósított az Újvidéki Rádióban. Az arany babérkoszorúsok felsorolása között végre ismert nevekre is bukkanunk, így: Rozsgyesztvenszkijre (1966), a magyarok

közül Nagy Lászlóra (1968) és Juhász Ferencre (1992), de Pablo Nerudára (1972), Allen Ginsbergre (1986), Joszif Brodskijra (1991) és Tomaž Šalamunra (2009) is. Sztrugának más magyar vonatkozása is van: 2013-ban ott leplezte le L. Simon László hazánk ajándékát: Pető Hunor alkotását, Petőfi Sándor bronzszobrát, és a róla elnevezett utca egyik házán emléktábla is őrzi költőnk emlékét.

És a Fenyvesi magánmitológia egyik fontos eseménye is e vidékhez kötődik: 1978/79-ben itt, Debárban töltötte kötelező katonai szolgálatát a soknemzetiségű csapattársaival. Ő volt az egyetlen magyar egy harminc fős határőr-egységben.

A VII. fejezetben Debárról megtudjuk még, hogy 1967-ben egy iszonyatos földrengés porig rombolta. Errefelé gyakoriak a földrengések. A területet főképp albánok lakják, de élnek még ott macedónok, törökök és cigányok is. Érdekesség, hogy Tito idejében tabu volt a nacionalizmus, ami akkor békességre adott lehetőséget, de Fenyvesi szerint a mélyben fortyogtak az ellentétek, és épp ez az elfojtottság robbantotta ki 1991-ben az öldöklést elsősorban a szerbek és a horvátok meg a bosnyákok között. Mai napig nagy „az identitásért, a nyelvért – a pravoszláv macedónok cirill betűkkel, a muszlim albánok latin betűkkel ínak – s a dominanciáért” a belső villongás.

A Radika folyó mentén haladnak tovább Rostuša felé a hegyóriások között, és Fenyvesi nem tud szabadulni a címadó daltól, dúdolja magában a *River Deep, Mountain High* dallamát. A zenét és a szöveget Phil Spector, Jeff Barry és Ellie Greenwich szerezte. Lényeges, hogy mai napig pontosan emlékszik a szerzőkre, rögvest kritikusan meg is fogalmazza, hogy a rádióműsorokban fontos az igényes, mellébeszélés nélküli mondanivaló. És tulajdonképpen ugyanazt fogalmazza meg, mint a 2021-es *Paloznak overdrive* c. kötetében. „Manapság személytelen, üres az éter. Csak háttérzaj és nyálas hablatyolás, jópofizás van. Konzumidiotizmus?” (127) Egyedül a Bartók Rádió kivétel a kultúra védelmében. A rostušai kereszteződésnél a szerzőt egy látomás keríti hatalmába, mintha állna ott valaki és várakozna. Asszociációs pillanat! Újra megidéződik a *Godot-ra várva* (mint a Balkán metaforája) és Susan Sontag rendezése. Fenyvesi itt hosszasan elidőz a témánál, szerinte ez a darab „anatómiai lecke az emberi létezésről”. (135-137) Mindezek kapcsán eszébe jut Bodor Ádám létábrázolása, világvégi tájai, outsider alakjai és az, hogy „rettenetes a pusztá létezésre lecsupaszított ember látványa”. (139) Napjaink egyik legsúlyosabb problémája kerül itt megfogalmazásra. Szerencsére egy újabb látványosság eltereli a rossz gondolatokat. Következő megállóhelyükön, a Szveti Jovan Bigorszki kolostorban, egy páratlan szépségű, 1512-ből származó ikont nézhetnek meg. A kolostor udvarán összefutottak a főapáttal, akitől megtudhatjuk, hogy Cirill halála után Metódot a bizánci császár kinevezte Pannónia és Morvaország érsekévé. Egyre gyarapszunk magyar vonatkozású tényekkel.

Az egész VIII. rész töményen a gasztronómiáról szól. Már az előző fejezet végén is szó esett a rostonsültekről (=szkára) és a macedón sóletről (=tavecse gavecse), fotók illusztrálják a kíváncsú ételeket. Olvashatunk itt a sült bárányfejtől a részeges albán számarig sok mindenről, Fenyvesinek visszatér a humora és anekdotázó kedve. „A nőt és a húst késsel fogjuk, a szénát pedig vasvillával” (151), utal egy itteni mondásra. Megkapjuk a csevap receptjét is (159), illetve a burekét, ami valójában török eredetű, felidéződik a rigómezei szerb vereség, melyet 500 évnyi török uralom követett a Balkánon.

A záró, IX. fejezet tömény drámát fest a macedón Szkopjéről. 1912-ig török kézen volt, Üszküben néven, a felszabadító háború után jött a 2. világháború, „majd 1963. 07. 23-án egy 6,1-es földrengés több tízezer épületet döntött romba, áldozatok ezreit okozva”. (173) A város azóta világvárossá fejlődött, tele gigantikus épületekkel és szobrokkal: „hivalkodó ízléstelenségként” aposztrofálta a kis csoport. Itt Korbély B. barátja, Zoran Ivanovszki egyetemi tanár, villamosmérnök lesz az idegenvezetőjük. Elmaradhatatlan a séta a török bazársoron, a fürdők mentén, majd az Isztambul cukrászdában (melyen török zászló leng és Erdogán fotója mosolyog a kirakatban) megízlelik a bozát. Majd megnézik II. Murád szultán

dzsámiját, előtte az óratornyot, melynek ismét magyar vonatkozása van: órája hadizsákmányként került ide Szigetvárról. És még tudni illik, hogy Szkopje Teréz anya szülővárosa is.

Másnap reggeli nélkül indulnak hazafelé, maguk mögött hagyva Macedóniát. Koszovó felé nem mentek, arrafelé még ma is, túl sok a békétlenség. Egyébként Koszovóból és egyáltalán a Nyugat-Balkánról évszázadok óta nagy az elvándorlás Nyugat-Európa felé. Most értettem meg, hogy miért találkozhattam az elmúlt évtizedekben olyan sok szerb leszármazottal Budakalászon, Pomázon, Csobánkán, Szentendrén. Az esti gimnáziumban több ilyen tanítványom is volt, pravoszláv templomaik pedig ott díszítik a települések főtereit. Fenyvesi a továbbiakban a szerb-albán konfliktust taglalja, az egykori Rigómező területén ma pár ezer szerb ellenében kb. két millió albán él. A lakosság vágyik Ny-Európába, de az Unió ellenáll. A könyvből választ kapunk arra is, hogy miért.

Lassan véget ér a kis társaság mérhetetlenül sok drámába betekintő, de természeti szépségekben és kulturális emlékekben legalább olyan gazdag útja: Belgrád > Novi Sad > Topolya > majd a magyar határ következik. „Sebességváltó nélkül rohan velünk a Volkswagen”, olvassuk immár sokadszor, mint egy antik görög drámában a szöveget tagoló ismétlődő kardalokat. Fenyvesinek jó érzéke van a prózai szöveg lüktetésének megteremtéséhez. „Az élet egy csoda”, de egyszer csak véget ér, akár a „road-movie” (Endrének és Sándornak nemsokára sajnos örökre, a könyv tényleges záró része a szerző Kovács Endre barátjától való búcsúbeszéde az alsóörsi temetőben); épp ezért végső gondolatként idézzük fel Fenyvesi Ottó Sáfrány Imrére emlékező sorait a *Halott vajdaságiakat olvasva* c. kötetéből: „[é]s mégis kell lenni valahol egy tájnak, / ahová egyetlen út se vezet, / ahová csak lélekben lehet megérkezni”.

(Fenyvesi Ottó: *Mély vizek, magas hegyek*, Művészetek Háza, Veszprém, 2022)

Megjelent: Kortárs, 2023/ 07-08. számában.

Fotó: DARVAS JUDIT

HOMLOKTÉR — VASADI PÉTER

FÜLÖP

Édes zajok. Birizgálás a zár
körül. Megjött.
Két és fél éves. Mélykék szemű.
A hatodik. Mindenkit szeret.
Tobozt, cicát, fűzcsemetét,
mamát, keresztapát, a nagy-
mamát
s engem. De valahogy másképp.
Rúgjuk a labdát hangosan.
Diólevelet cipelünk a kukába,
eső áztatta el. S bohóckodunk.
Megállít folyton a szeme, le-
fegyverez, kérdez szüntelen s
rezzenéstelen. Néz és nézünk.
Nyugszunk egymás tekintetében.
Ülünk a téglán, majd hirtelen
lapátot, mackót, narancsgerezdet,
túlevelet, sódert, szőlőszemet,
dömpert, felét a túrórudinak, s
magunkat bennük mindenestül
odaadjuk.
A világ kettőnknek nem létezik.
Ezt tükrözi szeme.
Vele ölel, parancsol, énekel.
Ami kívülről lenni látszik, nem
egyéb,
mint rissz-rossz, kéretlen
ráadás.

GYERMEKDAL

1
pemetefű, kobranyak
két kis csillag hajba kap
felszikkaszt rá az ég
aludj, aludj, sötétség

2
tóba esett hegyek sírnak
megfulladnak, megfulladnak
sziklatestük táját ver
elfolyik a hab a könnyel

A BABA ÉS AZ ÓLOMKATONA

Péter már alszik. Édes álom
ringatta el, akár a szél
holdfényes parton zsenge nádat,
mely meghajolva vízhez ér.

Kis kezében, mint őrbódében,
vigyázza Jancsi közhuszár
a gazdi álmát bárki ellen,
s kardját kivonva készen áll.

Figyel a neszre, árnyra, pókra
ki mocomorogva álmodott,
partvis szaggatta hálójában
kövérre hízott szúnyogot.

S az árnyak nőttek mind nagyobbra,
elértek csillárt, ablakot,
s a hold a réseken keresztül
ezüstcsíkokat aggatott

falakra, széktámlára, polcra,
aztán egy széles rést nyitott,
s ezüstlépcsőjén bevonultak
az apró éji vándorok.

A kis huszár most talpra ugrott:
ki az, ki bemerészkedik?
Kardjával vadul hadonászik,
pengéje szórja fényeit.

Azok meg lépnek mosolyogva,
köröttük fény hull, mint a hó,
üveg szívükben mese lángol,
és csupa fény a takaró.

Elől egy kislány, nádkosárka
ring karján, benne friss kalács,
szamóca, tej, vaj, sonka, zsemle
– mögötte erdő, zúg a hár.

HOMLOKTÉR — VASADI PÉTER

Most megriadt a kis leányka,
siet, szalad, fut, ó, de fél,
farkas liheg, lohol utána,
rémülten táncol a levél.

Ne félj, Piroska! – kiált Jancsi-
a farkast megtáncoltatom!
S a kardjával menten levágja,
az felbukik az avaron.

És most egy mókus ugrik hozzá,
aranydióval dobja meg,
Jancsi meg vissza, és a mókus
pörögve bukfencet vet.

Aztán egy cica lépked hosszan,
halkan dorombol, meg-megáll,
fehér egérke cincog hátán,
nyakában masnis sárga sál.

És most egy lompos medve bácsi
nagy lakkcsizmában közelít,
kezében kotta, énekelni
tanítja erdők őzeit.

Mögötte harminc barna őz lép,
apró patájuk kip-kopog,
s daluknak fürge ritmusára
táncolnak borzok, kis bocskok.

Piros palástos szöcske lépked,
zenész- aztán egy bölcs bagoly,
orvos- kezében kék üveggel,
s egy táncra perdült hangyaboly.

Aztán kutyák, cirmost karolva,
meggörnyedt rókák, víg nyulak
tálcákat visznek süteménnyel,
s nagy puttony nyomja hátukat.

Benne nugát, meg csokoládé,
mogyoró, mandulás habos,
és így forognak körbe-körbe,
mint egy álom, csodálatos!

A kis huszár meg ámul-bámul,
s kardja lehullik, mint a lomb,
mikor a táncból felmerül egy
kristály-kastély a pamlagon.

Tornya opálból, messze fénylik
hegyén aranygömb, mint a Nap.
üvegbástyáin barna bőrrű
rézindiánok állanak.

Tartásuk délceg, sas szemük van,
ajkuk most nem szól, hangtalan,
hátukon pengő íj feszül meg,
kezükben fényes balta van.

Hajuk lefogva zöld szalaggal
övükön bőrtok, benne kés,
ruhájuk nyúlprém, medve bőre
– s most megszólal Nagy Irokéz:

„Az indián gyors, mint a szélvész,
a félelmet nem ismeri,
ha farkasnak nyomára bukkan,
akár a holdig kergeti.

Erdők rémével verekedtél,
láttuk amint feléd loholt,
tudd meg, Jancsi, akit levágtál,
az Ordasok Királya volt.

Én, indiánok nagy vezére,
Nap-érmet nyújtok át neked,
Ólom János, hősként tisztellek,
s dicsérem bátor tetteted.”

HOMLOKTÉR — VASADI PÉTER

Kürtök a várban felriadnak,
peregnek vadul a dobok,
a boldogságtól szólni sem tud
Jancsi, csak áll, pirul s dadog.

Az indiánok éljeneznek:
– Hurrá, hurrá, a közhuszár! –
Nagy Irokéz jön le a lépcsőn,
Jancsi feszes vigyázzban áll.

Mögötte mind-mind ott nyüzsögnek:
a medve, borz, bocs, őz, bagoly,
a Cirmos, Cinci, Vakkancs, Mókus,
s tolong a boldog hangyaboly.

Nagy Irokéz fején a fejdísz
pompás tollai inganak,
s tenyerében egy aranyérem,
mely úgy szikrázik, mint a Nap.

Feltűzi Jancsi mentéjére,
azután mélyen meghajol:
–Bátorságotat nem felejtjük,
Ha hívsz, jövünk majd, bármikor!

Jancsi szíve most akkorát üt,
akár toronyban a harang.
Piroskát látja jönni lassan,
kezében piros alma van.

– Köszönöm, amit értem tettel –
így szól Piroska –, köszönöm! –
Szemében, mint egy tótükörben
a fény, megcsillan az öröm.

Csak áll Jancsi, és áll Piroska
egymással szemben, szóttalan,
elcsendesül minden körülük,
Az éji nép már messze van.

Ketten maradtak. Távolról még
hallik az őzek éneke,
s az ellovagló indiánok
rikoltozása, füttyjele.

S egymástól ők is távolodtak.
Eltűnt a kastély, nem ragyog
üvegbástyája, smaragdköve,
s vár helyett áll egy pusztá domb.

És mintha úsznának a légben
a kislány meg a közhuszár.
Jancsi leszáll Peti kezébe,
s Piroska egy dobozban áll.

Hát így köszöntötték a hajnalt
a baba s ólomkatona.
Elmúlt az álom és az éj is.
Világos már a kis szoba.

Jancsi s Piroska mozdulatlan,
de mintha égne valami
rezdületlen tekintetükben-
Csak ők tudnák megmondani.

Forrás: Víz Judit Face-oldaláról

NYERGES GÁBOR ÁDÁM

Helyzetjelentés

Mindannyiunknak nagyon nehéz
ebben a jelenlegi helyzetben.
Nem kevés odafigyelésre, türelemre van szükség
ebben a jelenlegi helyzetben.
Elviselni a bizonytalanságot, a feszültséget
ebben a jelenlegi helyzetben.
Míg mindenki mással birkózik meg könnyebben
ebben a jelenlegi helyzetben.

Van, aki a körmét rágja, aki a falat üti
ebben a jelenlegi helyzetben.
Ez a jelenlegi helyzet pedig szép természetességgel újratermelődik
ebben a jelenlegi helyzetben.
Az áldozat is agresszor, ha onnan nézzük,
ebben a jelenlegi helyzetben.
Nehéz egyforma figyelmet fordítani minden szorongásra
ebben a jelenlegi helyzetben.

Problémáink bonyolultan egymásra rakódnak
ebben a jelenlegi helyzetben.
Megsokszorozódnak, másokéihoz tapadnak
ebben a jelenlegi helyzetben.
Van, aki csődöt jelent, felélve tartalékait
ebben a jelenlegi helyzetben.
Más hitelbe nyomorítja magát tovább
ebben a jelenlegi helyzetben.

Lehetetlen egyszer sem hibázni
ebben a jelenlegi helyzetben.
Ilyenkor véletlenszerűen arra tévedőkön csapódik a feszültség
ebben a jelenlegi helyzetben.
A kevés haszonélvező hátradől
ebben a jelenlegi helyzetben.
De hátukban mégis megfeszül egy odáig nem is sejtett izom
ebben a jelenlegi helyzetben.

Kalkulálnánk, mind, meddig tarthat
a jelenlegi helyzet.
De mindig tovább tart, nem egyenletesen,
hanem folyvást fokozódva, romolva.
Analitikusabb elmék, jelentős szakértők közelről vizsgálhatják hát
az emberi tűrőképesség „végső” határait.

Szemeik végtelenjelt bandzsítva kerekednek majd, hoppá.

És akkor *most, ugyanúgy, mint mindig,*

széttárhatjuk kezünket egy pillanatra, majd
észbe kapva inkább munkára fogjuk,
inkább létezünk tovább, iparkodva,
ebben a már nem is tudjuk, miben.
Ebben a jelenlegi helyzetben.

Fotó: **DARVAS JUDIT**

REJTŐ GÁBOR

Itt járt...

Mint hullott gyümölcs horpad be a nyár
pókhálót sző az idő szívünk fölé
már csoszogva érkezik a hajnal
a sudár kedvű fák levelén átüt a vér.

2023.07.22.

Leltár

Van a dallam, a szellem és a lélek
ez így együtt az élet.
Föltéve, ha hozzátesszük
az érzékiséget.
S ha – netán-tán - hümmögnél barátom, e látomáson
alább látod, írva van
az érzék is Ég.
Lent is ég, fönt is ég
lélekkel a test is ég.

2023.07.29.

A magadás gyönyörűsége

Tudod, mikor megnyílsz nekem, kedves
lehetsz szeretőm, de inkább szerelmes
és magasságos lesz itt lent a földi élet
mert szárnyra kap a testbe roskadt lélek
és nincs határ, mert a háború az béke
nos kedves, ez a magadás gyönyörűsége.
És szétválunk majd újból, Isten, te meg én
s tempózunk tovább az élet farvizén.

2023.08.05.

ELFELEDETT KÖLTŐK – KERÉNYI GRÁCIA

KERÉNYI GRÁCIA (1925-1985)

<http://mek.niif.hu/00300/00355/html/ABC07165/07755.htm>

Kerényi Grácia (Bp., 1925. szept. 9. – Bp., 1985. ápr. 7.): költő, műfordító. ~ Károly klasszika-filológus és Stamberger Erzsébet tanár leánya. A Pázmány Péter Tudományegyetem-en 1943-ban kezdte meg tanulmányait m.-latin-görög szakon. Németellenes propagandát fejtett ki hallgatótársai körében, ezért a Gestapo 1944 ápr.-ában letartóztatta. Politikai fogolyként megjárta Auschwitzot, fogolytársaitól ott tanult meg lengyelül. Hazatérése után folytatta tanulmányait, 1948-ban szerzett tanári diplomát. Rövid ideig tanított, később az Országgyűlési Könyvtárban dolgozott, majd az ELTE (Eötvös Loránd Tudományegyetem) Lengyel Intézetében volt gyakornok. Kezdetben műfordításai jelentek meg, majd saját költeményei is. Ógörögből és latinból készített fordításai közül kiemelhető Euripidész *Médeia* c. tragédiájának átültetése. A 60-as években felváltva élt Varsóban és Bp.-en. — Számos magyar költő versét fordította lengyelre, ezek antológiákban jelentek meg. Nagyon sok lengyel költeményt, drámát, regényt fordított magyarra. Verseket, novellákat, esszéket, tanulmányokat publikált magyarul és lengyelül. 1980-ban a lengyel Pen Club műfordítói díjat adományozott neki. A 80-as évek elején részt vett a lengyel ellenzéki megmozdulásokban. — F. m. Azonosulások (Összegyűjtött versei, Bp., 1968); Odtancowywani poezji czyli dzieje teatru Mirona Bialoszewskiego (Krakkó, 1973); Antologia Poezji Wegierskiej (Varsó, 1975); Topografia (versek, esszék, interjúk, Bp., 1975); Utazások könyve (Bp., 1977); Csupa boldogság (kissr., Bp., 1977); Testnek feltámadása (Bp., 1982); Dalok könyve (Bp., 1982); Nálunk a málnabokrok (Bp., 1985). – Irod. Balassa Péter: Egy lélek topográfiája (Vigilia, 1982. 5. sz.); Dobos Marianne: A Vigilia beszélgetése K. G.-val (Vigilia, 1982. 7. sz.); K. G. emlékezete. Gömöri György (Irod. Újság, 1985. 16. sz.); Haas György (Katolikus Szle, 1985. 3. sz.); Hegyi Béla (Élet és Irod., 1985. 3. sz.); Pályi András (Nagyvilág, 1985. 7. sz.); Csisztay Gizella: K. G. utazásai (Kapu, 1989. 12. sz.); Viktor Woroszyłski: Grácia (Hitel, 1989. nov. 29.).

*

Szövegforrás: KERÉNYI GRÁCIA: *Nálunk a málnabokrok. Válogatott versek*, Budapest, 1985, Szépirodalmi Könyvkiadó.

A verseket betűhíven közöljük.

ELFELEDETT KÖLTŐK – KERÉNYI GRÁCIA

Szomjúhozom már mosolyodra, Isten.

*Auschwitz-Birkenau,
1944. augusztus 31.*

Péntek

Reggel 7-8 közt

Uram segíts
a szenvedők szöges ruháját megköszönöm
magányosságom tarka köntösét
a lelki prizmát
a tapasztalást magamon,
hogy minden ember másképp ostoroz meg
s áldott nyomát sok kéz-ütötte sebnek
lélekben-testben hordhatom
köszönöm rendelésedet
hogy csak kicsit lehessenek bárkié
és társaim sosem lehessenek
köszönöm azt a néhány földi sorsot,
akiknek rám szüksége van
s akiknek szépet adhatok
köszönöm azt, hogy fáj az egyedüllét
és mégis egyedül vagyok
megköszönöm, hogy elvetted a hangom
s játszol szívemmel, mely úgyis tied
köszönöm a fájást, a vágyakat
s az emberben való örök hitet

„Nem kell több börtön, láger és betegség,
kín és gyötrődés, lassu pusztulás,
nem akarok még egyszer vért köhögni
s éhségtől sírni, míg tüztől vörös
az ég, a szél felénk sodorja
az égő emberhús szagát
s sápadtan néz a hold a tar mezőre”
— így kértelek nemrég; Uram segíts
tudjak szenvedni hogyha rendelés
még nem tudom megcsókolni a magam
keresztjét

1947. július 18.

Visegrádi elégia

Kedvesem, oly panaszos ma az ég, haragusznak a felhők,
ólmos a fény a Dunán, sírnak a kismadarak.
Buxi hegyek közt illan a villám, zöldfejú fákra
dördül az égi harag, záporos ostora hull.
Szépnevetésü folyó, hova tűnt a tavasz ragyogása?
hol van a vígszavu táj? Fodrosodó viharok
űzik a tiltakozó májust, tépik rokolyáját,
elkapják derekát, permete-szőke haját.
Szépnevetésü folyó, szemedet mért ráncolod össze?
Hajtsd el a fellegeket, hívd ki a napsugarat!
Hívd ki az orgona fűrtjeinek kacagó lilaságát,
hívd ki a réti füvek bársonyozó melegét.
Lágyan nyújtsd ki kezed, simogasd meg a parti füzeknek
halk pihe-bánatait, szenderedő panaszát.
Vedd hátadra a tömzsi kacsákat, lomha hajókat,
tükröt tarts a hegyek sokszínű arca elé!
Sárga-fehér házak sorait ringassa a tükröd,
permete-szőke tavaszt, kékkacagásu eget.
Ringass engem is, álmaimat, kik májusi zöldek,
szépnevetésü folyó, szép csobogó nevetés!
Ringass engem is el, hogy a búcsú perce ne fájjon,
tudjam: e táj az enyém, s én az övé maradok.

Visegrád, 1954. május 10–12.

Novemberi szonett

*„ein Tag im Jahre ist den Toten frei”
Hermann Gilm*

Az esztendőben egy nap az övék:
halottak hónapjáról hadd beszéljek.
Mert értük sír a novemberi ég,
és halottaktól vemhesek az évek.

A feledés majd mindent hóba von,
de kialudt nyaruk még bennünk lüktet:
ködös, kopár ősze hajnalon
sirassuk értünk halt testvéreinket.

ELFELEDETT KÖLTŐK – KERÉNYI GRÁCIA

Mert az élőkért van minden halál,
s minden levés a múlttól halálos:
a teremtés törvénye így örök;

hiába sír a novembéri táj,
bölcstől ácsol a fejfákból a május
s a könnyektől termékeny lesz a rög.

1958. január 27.

Zuhanás

Hullunk, zuhanunk a halálba.
Minden asztalláb ördög lába.
Gyilkolunk. Fület, bogarat.
Belzebúb kuncog az asztal alatt.

A vízbefojtott kiscicák vakok.
Véresen jobb, vagy vértelen?
Dögmadár-légy az ételen.
Koncertet ad a hullafog.

Hullunk, zuhanunk az ölésbe.
A vágy a kényelmesek kése,
Oscar Wilde megmondotta már...
Nincsen határ. Nincsen határ.

1963. július 18.

Nyugtalanság

Nyugtalanságom szertekúszik,
mint skatulyából hosszulábú pókok.
Csukott szemmel számoljunk húszig.
Mindent megírtak. csak csodára várhatsz.

A kellékeket cserélgeted egyre.
Hegy, domb, patak, völgy, állatok, virágok.
Míg készülödtél ősök nászszobáján,
elmondtak mindent. Kínt és cifraságot.

A hallgatásod talán a tied még.
Reméld: ahogy te, úgy senkise retteg.
Minden szerelmet elszerettek?
Történhet csoda még. Számoljunk húszig.

Szigliget, 1966. október 2.

Döntés, 44

Úgy döntöttem, hogy nem leszek gazember.
Akárki jön is szembe csattogtatva
állkapcsát és ha nem köszön na és
ha lekapcsolja s fejbeág vele
egy téglá éppúgy a fejemre eshet.

Holnap mégiscsak új életet kezdek.
Hátha megírom amiért születtem,
hátha kitágul csípőm kosara
gyereket szülni a szerelmesemnek.

Ha már nem leszek hírneves gazember,
kinek messziről előre köszönnek,
mert rajtam nem fogtak a börtönök
s nem ilyen mellre tűznek érdemrendet:

megtanulom, hogy a Visztula felfele folyik,
s bár a vér vízzé hígul, az agy kopik, a csont rozsdásodik
és nem szülhetek gyereket s mindenképp azért
születtem, amit megírok halálomig,
s holnap fejemre eshet egy téglá vagy nem köszön
aki szembejön:
úgy döntöttem, hogy nem leszek gazember. Nem én.

Varsó, 1969. november 20.

ELFELEDETT KÖLTŐK – KERÉNYI GRÁCIA

Illetlen-dal

Nagyon össze nem illő pár vagyunk mi ketten.
Sors-játék, hogy épp a te páratlanod lettem.
Hogy rám gondolsz, amikor gondolattalan vagy.
Hogy épp a te ördögöd mögöttem az angyal.

Nagyon össze nem illő pár vagyunk mi, hallod.
Te örökké zárod, én kitárom az ajtót.
Harmatod az én esőm, napsugaram máglyád.
Te nem hallasz, s hangomat fene férgek rágják.

Nagyon össze nem illő pár vagyunk mi, kedves.
A te lábad jószagú, az én sarkam retkes.
Én örömmel ébredek, te haraggal alszol.
Te rádiót nyitogatsz, nekem madárdal szól.

Dobogókő, 1981. július 29.

Komisz kamasz, ne ölj

*„Mondjátok hát, hogy nem reménytelen”
RADNÓTI MIKLÓS*

A levegőben komizság lebeg.
Segítsetek, megölnek, emberek!
Fehérek közt egy európai
gyilkosáról szeretne vallani.
Az arca sima, rezzenéstelen.
Lappang szemében némi értelem.
A tévét nézi, vagy kocsmában ül,
s magát imádja rendületlenül.
Ha társaság van, szellemeskedik,
s mindenkit megszól, késő reggelig.
Ha mulatságát megzavarja más,
leégeti, és tovább dudorász.
Be is húz olykor, ha gyengébb amaz,
s mentsége — hisz még éretlen kamasz!
Közömbössége kíméletlenebb:
ha sír a társa, feltesz egy lemezt.
Emberségére tán még van remény,
segítségért ezért kiáltok én:
köztünk járnak a kölyök Hitlerek.
Komizság terjeng a sarak felett.

1982. február 9.

Költő, 1982

*„...költő az, aki kézből evett
és az, aki levágta a kezét...”
TADEUS ROŻEWICZ*

Költő az, ki társaival iszik,
s aki azért iszik, mert társtalan.

Költő az, ki írhat, ha sírnia
már nem lehet, s könnyének ára van.

Költő, ki verset olvas, vagy szaval,
ki prózára, beszédre nem figyel.

Költő, ki gögicsél a kisbabával,
s magát akasztja fel, ha ölni kell.

1982. március 31.

Ismered-e

Ismered-e a szenvedést,
hogy éppen annak nem segíthetsz,
ki szivedbe mártja a kést,
s a rettegést, hogy mindig így lesz?

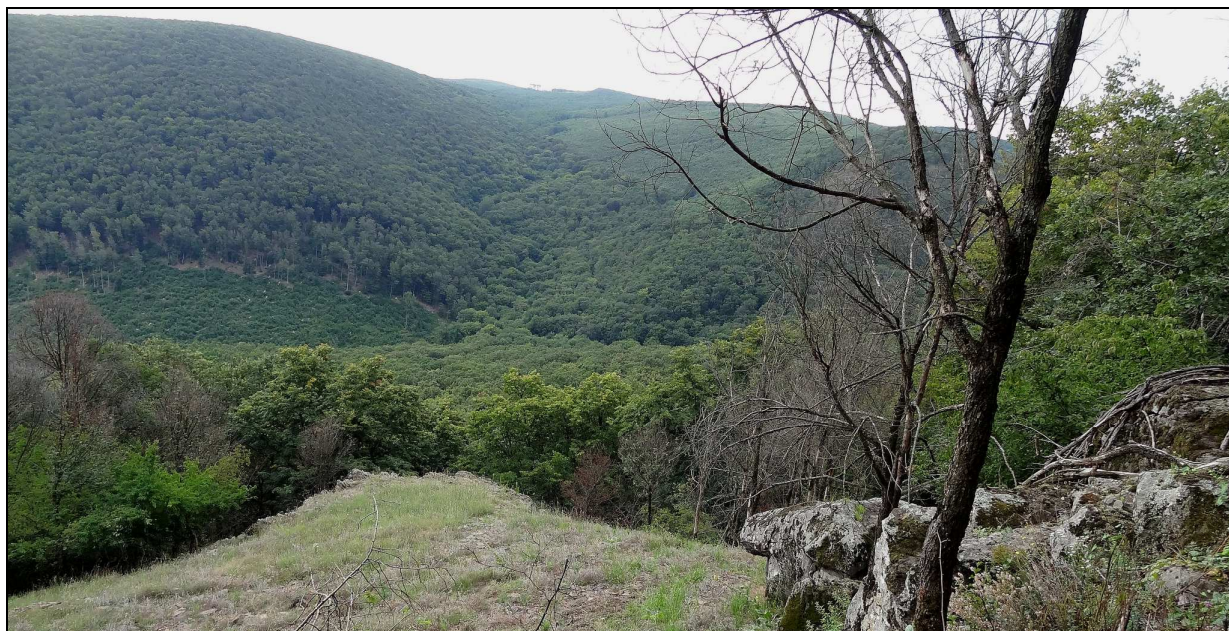
Az mártja szivedbe a kést,
ki csupaszon, közről látja,
s neki okoz bár szenvedést,
mit elkezdett, tovább csinálja.

Ki megkínozt, mert szereted,
s megváltanád — könyörögj érte.
Az üdvösség a szeretet.
A szenvedés a hit reménye.

1982. október 21.

Zemplén – Erdőbénye, fás legelő

Zemplén – Szokolya-hegy, Sólyomkő

SZABÓ MÁRTA fotói

FELLINGER KÁROLY

HAMU ÉS KOROM

(5 fehérvári szobor-vers)

R.KISS LENKE: Zenélő lányok

Ne ébredj fel, az élet megérdemli,
emlékként magával visz hazafelé,
zenélő lányok mestere a mély csend,
mindkettő retteg a zsebes tükörtől.

Csillagpincér vár a rendelésre, kis
mécsest szolgál fel az istenadta, majd
inába száll a bátorság, elrohan,
hajnalt ígéz a lányok csoda hangja.

[Zenélő lányok – Köztérkép \(kozterkep.hu\)](#)

VÍGH TAMÁS: Tánc

A főbejáratnál szembeni falon
a három hű táncoló alakot a
színes geszt nélküli jávorfából
faragták. Maguktól készültek fel a

színház mindegyik előadására,
pedig sohasem látták a darabot,
amit éppen játszottak a színészek,
nem akartak megállni a saját kis

lábukon, nehogy egyszer rálépjenek
a sarkukra. A mennyezet lámpái
mindig villanyoltás után tartották
szemmel a három táncoló szökevényt.

[Tánc – Köztérkép \(kozterkep.hu\)](#)

STEKLY ZSUZSA, M.TÓTH ISTVÁN: Madarak

Amit látsz, veszít belőled, elhalkul,
mindenütt jószívű vagy, de egyedül
szívtelen, annyira tiszta szívű vagy
másokkal szemben, hogy hazaérve nem

marad belőle semmi a tisztító-
szerektől, a sok jóemberkedéstől, min-
denben jelen vagy, csak a bőrödben nem
vagy önmagad, mint a teremtető Isten.

Az elmúlás örökébe lépsz, madár
vagy, sosincs idő a célba találni,
a cél pazarlás, gyógyíthatatlan, vak
remény, az elefánt porcelánszobra.

[Madarak – Köztérkép \(kozterkep.hu\)](#)

RIGELE ALAJOS: Székesfehérvári vértés vitéz

A folyó tudja a dolgát, és nem el-
szalasztott lehetőségnek éli meg
a várost, amit el kell kerülnie,
lehet az a legcsodálatosabb hely.

A folyó tudja, két pont között nem az
egyenes a legrövidebb út, Isten
útjai meg kifürkészhetetlenek,
mint a Mátyás-arcú vértés vitézé.

[Székesfehérvári vértés vitéz – Köztérkép \(kozterkep.hu\)](#)

Ifj. SZLÁVICS LÁSZLÓ: Zrínyi Miklós mellszobra

Költő és hadvezér, tűz a víz alatt.
Nevén kell nevezni a dolgokat, ki-
mondani, amit nem szabad, még akkor
is, hogyha elhallgatják a cél helyét.

Eposzát testvére fordította le
horvát nyelvre, szép gesztus, mintha mi sem
történt volna, olyan természetes volt
ez már, szinte magától értetődő.

Pécsről került Székesfehérvárra a
szobra, életműve mandulasor, az
őszibarackos közepén, hamarabb
virágzik, odavonzza a méheket.

[zrínyi mellszobor székesfehérvár - Bing images](#)

Aratás után, Zemplénben
Fotó: **NAGY BERTALAN**

HORVÁTH HOITSY EDIT

Ó-kápolnák csendje

Csúcsíves félhomály... Törött
rozettán lopta át magát
az alkony –, ólomszürkén, vértelen.
Görnyedt árnyékok a padok között:
imába süppedt, kámzsás alakok
– zord őrei az ős-liturgiáknak.
Kint tág sivárság, üres ég.
Sovány dombocskán gyér bozót,
homok és elszórt fücsomók. De ott,
a síkon túl, mozgalmasabb, kies
vidék. Sziklák térdéről hull le pezsgőn,
forrás-tisztán a víz, s a lejtő alján
szakad ágakra. Ki balra megy, ki jobbra tart;
ott vesz kanyart kelet iránt,
vagy északnak, hol a szirtek fehérek,
s a habzó meredélyek szélén lehajló fenyőgallyak
karmolják hátát a pataknak... Ám itt,
a kápolna körül, az úr a pincemély
enyészet. És benn, az öblös mélyedések,
hajók hosszában mintha sóhajok, és
gyertyaláng-füst, s felszálló korom
lebegtetné az oszlopfőket...
A sűrű, tömbös csendben kis neszek:
tán egerek surrannak lyukból a kövek
alá vagy nedves résbe – repedésbe.
Faragott fának sír és nyöszörög
a férge –, eresztékek reccsennek hirtelen.
A szentek arca csupa leprafolt.
A volt, pompás freskók helyén, festék híján,
nyers vakolat, zúzott kőmaradék...
Esték, s éjfelek mélyén a karzaton
a romlott orgona körül halott
apácák szellemtestei inognak,
szélben száradt liliomok tört szárazon –;
a billentyűk fölé redőzött homloka
hajlik egy rég-holt kántor-szerzetesnek...
És súrlódnak-zizegnek rózsafüzérek ujjak-koptatta
gyöngyei, és hártás lapjai egy ódon imakönyvnek.
... Ez hát a hely, hol együtt, egybefonódva
létezik a nemlét, múlandóság –
és minden mi örök. A Lélek roskadt
otthonát vigyázzák hűen a Planéták:
bolygók, csillagok, fénykörök...

SZEGŐ JUDIT

Az út vége

.
Meksokallva a panorámát az autópálya
lekanyarodik, eltüntetve a Balatont.
Előtűnik a körforgalom,
s kinyílik a táj a szélvédőn,
magába fogadva a békésen legelésző gidránokat*.
Már teljes önbizalommal ívelt át felettük a viadukt.
Összeforrt a megsebzett föld is az eltelt évek alatt.
Véréből zöld pázsitmező tört elő.
Megszokottság tolakodott a meleggel együtt
a kopott ülések közé.
Csak pár kilométer, és újra itt az otthon.
Egy másik, ahová belépve
újfajta bizonyosság vár.
Lassan felejtés-ködbe vész, hogy van egyik is, máshol.
Kocsink fékez egy zöld kerítés előtt.
Lonc, bodza és rózsailat keveredik
parfümös eleggyé.
Kulcs csörren, nyikordul a zár.
Szemem szokja a sötétet.
Összezsugorodva, dermedten várnak a falak.
Itt-ott betolakszik a redőnyök keskeny repedésein
néhány pöttynyi fénysugár.
Felrángatom őket, és szinte elvakít a viszontlátás.
Kitágulnak a szobák, helyet adva a belépőnek.
Tolakodó trombitafolyondár kíváncsian
gyűrűzik az ablakok körül.
Lebegő pókháló akad hajamba.
Katonás rendben sorakozó tárgyak
díszsorfala vár.
Mozdulatlanságukra az eltelt idő porszemeket gyűjtött.
Mosolygó pont-pontvesszős arcot rajzolok a tévé monitorjára,
az összekacsintás végett.
Hiszen nyár van! Újra nyár!
Megújul reményem, s nem faggatom sorsom,
vajon még hányszor ölel magába itt a fény?

KARAFFA GYULA

*Érdek...**

istent még nem látott senki
senki sem látott még istent
mégis úgy beszélünk róla
mintha lenne s mint a lenne

lelkünkben él mondják sokan
hogy lelkünk él hiszik mások
akkor is ha a szokások
azt mutatják már rég halott

ha van isten nem engedne
semmi rosszat vélik egyre
azt tesznek mi nekik tetszik
az isten nem szól még érte

halott lelkek embergépek
bár erősek és lám szépek
mégis látni rajtuk közel
a haláluk az ítélet

önmagukat ítélték el
büntetésük maguk szabták
mindent elvesznek egészen
és magukat ritkán adják

nem tanultak önzetlenül
odaadni bármit másnak
ingyen csak szemetet adnak
miben hasznát már nem látnak

és az isten nem szól érte
hallgat csak és figyel közben
se youtou-bon se netflixen
nem szól és nem üzen közben

hallgat ott fenn fent az égből
vagy alattuk mert nem tudják
merre van fenn merre van lenni
alattuk a kicsi porszem

ha messziről néznék egyszer
tán rájönnének már végre
magas az ég és nincs vége
senki se teszi zsebébe

mocskosan és magányosan
születik meg a kis ember
ha szerencsés akkor egyszer
ugyanígy lesz öregsége

nincsen társ és nincsen érzés
mi a magányt enyhíthetné
talán istent tán a lelket
nevezhetnénk segítségnek

istent még nem látott senki
senki sem látott még istent
mégis úgy beszélünk róla
mintha lenne s mint a lenne

2023.07.02.

* Részlet KARAFFA GYULA: *A VÁDLOTTAK PADJÁN* c. versciklusából

GUTI CSABA

A stoppos

Az áthatolhatatlan ködréteg miatt a nappal fátyolszínű égboltja estére gyászlepellé öregedett. A kiszolgált autó tompa fényszórója alig tudott utat ütni maga előtt.

November volt.

Ebbe a végeláthatatlan sötétségbe veszett bele két nem is olyan régen még reménytől csillogó szempár. A férfi mereven nézett kifelé a szélvédőn. Ha az út megkívánta, rezignáltan irányba tekerte a kormányt. A nő hasonló arc kifejezéssel ült mellette. Az agyak zakatoltak, a lelkek kiabáltak, de valójában mélységes csönd honolt az autóban. Mit is mondhattak volna még, amit ne beszéltek volna már meg százszor? Minden indulatukat megvitatták, minden utat végigjártak gondolatban, s minden érvet elfüstöltek a remény kecsegtető oltárán. Az ország legnagyobb specialistájától jöttek. Ő volt az utolsó, akihez még mehettek, hát minden bizodalmukat neki tartogatták. Egy néhány perces beszélgetés után azonban minden szertefoszlott. Mostanra nagyon meggyűlölték azt az embert. A férfi biztosan. Tudta, immáron nincsen senki, aki megmentené az asszonyt. Az ő asszonyát. Aztán az idő telt, s a maguk mögé zavart kilométerek elhessegették szívéből a gyűlöletet, de nem adtak helyette semmit. Mérhetetlen üresség járta át a férfit. Vigaszra szorult, amikor a legjobban kellett volna támogatni a feleségét. Mereven nézett ki az ablakon. Nem tudott egyebet. Ismét gyűlöletet érzett. Ezúttal maga iránt.

Aggódó szavakra eszmélt.

– Vigyázz! Előttünk! – mondta a felesége, és az út széle felé mutatott.

A férfi beletaposott a fékbe, és az autót a felezővonal felé irányította. A következő pillanatban feltűnt előtte egy asszony alakja. Kelletlenül morgott valamit, majd ahogy lassan elgurult mellette, jól megbámulta a tarka fejkendős, rakott szoknyás asszonyt. Meghökken, annak ellenére, hogy látott már hasonló öltözetű vándor-népeket arrafelé. Aztán újra az útra szegezte a tekintetét, hogy visszazökkenve apatikus hangulatába, folytathassák az utat. A felesége azonban nem tudta elszaggatni a pillantását a vándorról, s szinte vádlón kérdezte a férjét.

– Nem vesszük föl?

A férfi legszívesebben elmagyarázta volna az asszonynak, hogy miért nem akar mindenféle jött-mentet felvenni, de ez nem az a pillanat volt. Hirtelen elszégyellte magát, s csodálattal tekintett a mellette lévő asszonyra, aki jelen helyzetében is azon igyekezett, hogy másokon segítsen. Nem csoda, hogy az égiek is maguknak akarták!

Megállt, tolatott valamennyit, aztán bevárta a vándort. Hamarosan kinyílt a kocsiajtó, hogy erős akcentussal üdvözlje őket az idegen!

– Az Isten megáldja magukat! Köszönöm, hogy nem hagytak itt!

A férfi tartózkodóan biccentett, az asszony szólalt meg erőtlen, de kedves hangon.

– Ez csak természetes, hideg van, talán már fagy is! Azokban a hegyekben még akár farkasok is lehetnek! – mutatott a távolban meredező csúcsok felé.

– Vannak! Ismerem azokat a hegyeket! – erősítette meg az idegen kissé titokzatosan.

– Azért remélem, nem akar kést szegezni a torkuknak a következő kanyar után! Ne vegye magára, de tudja, aki sötét éjszaka egymaga menetel az országúton, annak oka van! – vetette közbe monoton hangon a férfi.

– Hagyd abba! – torkollta le nyomban a feleség, majd nehézkesen az idegen felé fordult.

– Ne haragudjon rá, kérem! Van gondunk elég!

Aztán elmosolyodott úgy, hogy abban minden benne volt. Az idegen visszamosolygott, sértődöttségnek semmi jelét nem mutatva. Az elkövetkezendő néhány pillanatban a két nő

úgy nézett egymásra, mintha ősidőktől fogva ezernyi szál kötötte volna össze őket, s titkuk se lenne a másik személye előtt.

– Értem az urat! Mindenféle emberek járnak az úton mostanság. Nagyon is derék dolog, hogy így félti, és védi a magát. Egyébként nagyapámhoz igyekszek, aki az erdőn túl lakik. S bár nem magatehetetlen, de vak szegény. Illik mellette lenni. Busz már nem indult errefelé ma, én mégis azt éreztem, nem várhatok az úttal holnapig.

– Maga nagyon bátor! – mondta a feleség. A férfi nem szólt semmit, de bánta már előző szavait. A feleség visszafordult, közben alig hallhatóan feljajdult. Lassú mozdulatokkal kotorászni kezdett a táskájában. Az idegen hátulról figyelte szögletes idomait, a ruhán majd áttüremkedő csontjait. A feleség végül megtalálta, amit keresett. Egy zacskóban pogácsát nyújtott át az idegennek, aki szinte sugárzott a gesztustól.

– Nagyon szépen köszönöm! – mondta, és oly szeretettel vette el a falatnyi péksüteményeket, mintha azok a világ legnagyobb kincsei lettek volna. Egy ideig a tenyerében dédelgette a zacskót, a rajta lévő írást olvasgatta. Egy kórház emblémája volt azon. A mosolya alig észrevehetően, de elkomorult. Azután vette csak ki a pogácsákat. Aprókat törve belőlük, csendesen eszegetetni kezdett.

Félórát mehettek. Szó nem esett. A férfi gondolataiba merülve vezetett, az asszony elszenderedett, olykor felnyögött, mintha üzték volna álmában. Az út mellett lévő fásor megritkult, az idegen megszólalt.

– Uram! Megtenné, hogy félreáll?

– Itt? – kérdezett vissza a férfi. – Hisz itt nincs semmi!

– A nagyapám ezen a sziklán lakik! Már vár! Sietnem kell! Nagyon köszönöm, hogy elhoztak, és megvendégeltek! Nem feledem jószágukat! – mondta mélységes hálával a hangjában.

A feleség szeme megrebbent, ahogy rámosolygott a távozóra.

– Vigyázzon magára, angyalom! – mondta az idegen, majd végigsimított a feleség haján. Ahogy azonban kilépett az ajtón, néhány szálát kiteptek a ritkuló tincsekből a kerges ujjai. A feleség felszisszent, de hangját elnyomta a becsapódó kocsiajtó.

Egy pillanattal később mintha senki nem járt volna arra azon az estén. Az autó beleveszett a sötétségbe, az idegen asszony alakját elnyelte a fák sűrűje.

Aznap éjszaka nagy tüzet raktak azon a sziklán. Sercegett a fa, visítottak a lángok, szikrák szöktek fel az égig. A fekete füstök belekeveredtek a csillagtalán, teljesen vak éjszakába. Hogy hol volt eleje az egyiknek, s hol volt vége a másiknak, nem lehetett tudni. Mintha csak egy lajtorját állítottak volna fel, hogy felszökjön egy üzenet az égi isteneknek.

Nagy volt az a tűz, irtózatos. Ének járt vele, tánc robogott, hörgés, visítás szabdalta a csendet. Zengett a szikla. Félni lehetett, hogy apró kavicsokká hullik.

Aztán vége lett a tűznek, az éneknek, a táncnak.

Egy tarka kendős asszony és egy vak öregember kimerülten bukott le a már kihűlt hamuba, hogy mély álomba burkolózzanak.

Hajnalban, ahogy a nap derengeni kezdett, valahol messze egy nagyon beteg asszony lassan gyógyulni kezdett.

Esztergom, ősz

Fotó: FÚZY-MOLNÁR ZOLTÁN

DOBROSI ANDREA

Apám

Sok víz lefolyt már a fürdőkádban,
mióta a vízdíjhoz nincs közöd,
humorod kulcsa kattog a zárban,
sodromból mégis gyakran kijövök.
De lehet, túl egyenes a hátam...

Azért fél szemem a múltadra néz,
felidézem a poénjaidat,
mert röhögésfaktorom túl kevés,
talán ha van egy szájmozgásnyi csak.
(Nekem még könnyebben megy az evés.)

Szóval taníts tovább, merre menjek,
mégis megőrizzek ott titkokat,
lelki szemeim előtt jelenj meg,
mint tenger gyümölcseinek moszat -
úgy szorítsak, kezem közben enged.

Sosem tudtál igazán itt hagyni,
míg az emlékeimbe visszajársz...
Lehet, az én világom falatnyi,
ám megtalálod benne, Csillagász;
Te mondtad: nem feladni, feledni!

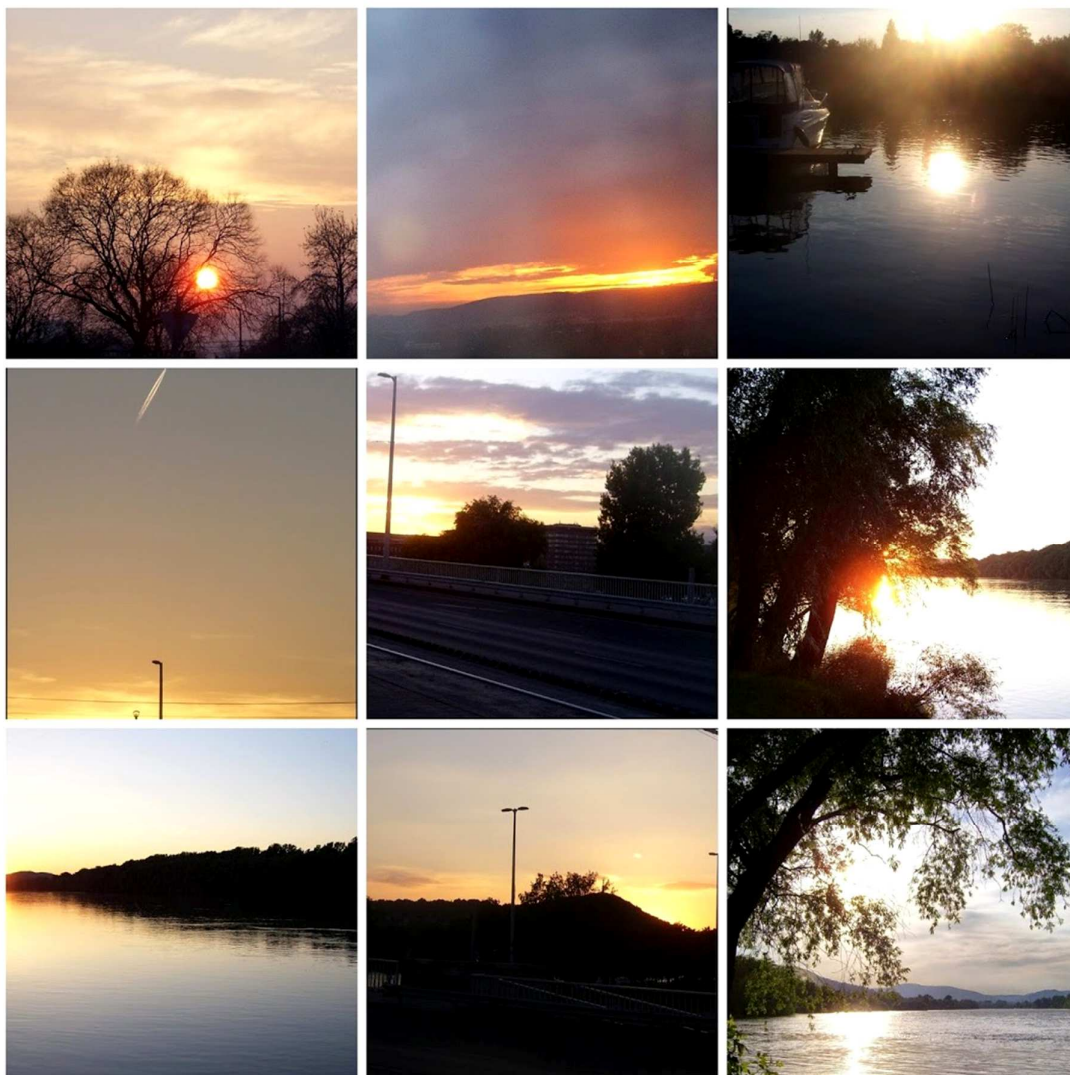
Eperfák

A hazája cserbenhagyta,
nem önszántából menekül,
valahogy úgy érzi magát,
mint ki csalánba beleül.

Hirtelen sehol sincs otthon,
nincs meg a jó öreg négy fal,
se a kert végi eperfa,
a háború mindent szétmar.

Csak szomorú szavak vannak,
meg lőpor fedte valóság,
láncotalpak és rakétahang,
ahogy véreznek eperfák.

De legalább még ver szíve,
mint egy romos toronyóra,
akkor is, ha nem tudja még,
melyik föld a koporsója?

FÁBIÁN MÁRIA: *Naplemente collage*

GÓSI VALI

Szeptember

*„Az élet keresztjei olyanok,
mint a kotta keresztjei:
felemelnek.”
– Ludwig van Beethoven –*

Elhulltak mind a nyár virágai,
de szívemet betölti még a láz,
ahogy a kéken ringó tó fölött
valami könnyű illatot szórnak
az elköszönő szirmok
búcsúzóul rám.

A parton halk nessel nád rebeg,
meglegyinti gyengén a szellő,
és hozza egyre a balzsamot,
szórja szét, valamit talán üzenne még
felém lehelve a mélabús illatárral
távozó nyár.

Beszívom, pillanatra csak;
maradjon még az illat,
és a csendben szálló sziromfelhőben
álmodjon velem a tó fölött,
míg a mélyből a hallgató világ
búcsúdalát súgja az esti csönd.

SZ. PÖRDY MÁRIA

Charlecote Park

Bár októbert írunk, az ősznek még semmi jele a Charlecote Parkban. Minden fűszála és falevele zöldben pompázik, a virágok színesek, változatosak, mint nálunk a természet a tavasz beköszönte után. Az angliai valóság, hogy többnyire kétóránként érkezik az eső, majd közte pedig a vakító napsütés. Ránk tapad a hajunk, a ruhánk a szaunaszerű melegben.

Angliában vagyunk, Warwickshire-be. Az Avon-folyó partján található a több mint 180 hektáros Charlecote Park, amelynek középpontjában egy viktoriánus belső terekkel díszített Tudor-ház áll.

A neo-Erzsébet-kori, gipsztukkós mennyezetű ebédlőben kezdjük a sétánkat. Az ősi címereket megörökítő ólomüveg ablakokon keresztül árad be a fény a hatalmas terembe. Miközben a címerek szimbólumvilágát tanulmányozzuk, mellénk lép egy joviális kinézetű teremőr és kéréstelenül mesélni kezdi a család történetét.

A de Lucy- vagy de Luce-család a normandiai Lucé-ból származik, és az 1066-os normannhódítást követően érkezett Angliába. Richard de Luce Essex megye seriffje (bíró/főispán) volt, akit 1166-ban Thomas Becket kiközösített. 1189-ben Walter de Charlecote feleségül vette Cecily de Lucy örökösnot és ők alapították meg a Lucy-családot.

A család földszerzésekkel és előnyös házasságok révén gazdagodott az évek során. 1546 körül Thomas Lucy gazdag családba házasodott be és felesége örökségéből 1551-ben grandiózus építkezésbe kezdett. Az eredeti középkori ház helyére 8 év alatt jelentős téglapépület-együttest építtetett, és a birtok azóta van a Lucy-család tulajdonában.

Thomas Lucy-t 1565-ben lovaggá ütötték a ház Nagytermében, és a családot már a birtokbavétel kezdetétől hírességek látogatták. A legnevezetesebb látogatás I. Erzsébet királynő nevéhez fűződik, aki 1572-ben járt náluk. Két éjszakát töltött a családnál, és abban a szobában lakott, amely ma a szalon. Bár az Erzsébet-korabeli ház általános körvonalai megmaradtak, napjainkra valójában többnyire viktoriánus jegyeket mutat. A Lucy-család egymást követő nemzedékei az évszázadok során módosították a Charlecote Parkot.

I. Erzsébet királynő uralkodása alatti házról alkotott romantikus elképzelése készítette George Hammond Lucy-t és feleségét Mary Elizabeth Lucy-t, hogy az 1830-as években hozzálassanak a ház eredeti stílusa szerinti újjáépítéséhez. A ház fejlesztése során vízvezetékét építettek ki, új kiszolgálószárnyal. Eltávolították belőle a felesleges György-korabeli építményeket. Bővítették konyhával, mosdóval, cselédszobával, az emeleten pedig hálószobákat alakítottak ki. Erzsébet-korabeli stílusban rendezték át a fő helyiségeket, megtöltötték vásárolt, vagy az utazásaik során szerzett kincsekkel, festményekkel. Könyvtáruk hírét gyarapította a ritka, értékes könyveik gyűjteménye.

A ház fő termeinek díszítése Thomas Willement nevéhez fűződik – folytatja tovább a kedves vezetőnk –, aki Viktória királynő festője és ólomüveg készítője volt. A Lucy-család törzskönyvét használta fel az új üvegablakok kialakításához az Ebédlőben és a Nagyteremben. Ő tervezte ennek a teremnek a szemcsés, sablonos mennyezetét, valamint az Ebédlő és a Könyvtárszoba mennyezetének neo-Erzsébet-kori vakolatát. A könyvtár tapétájának megtervezésekor a Nagyteremben függő családi portrén ábrázolt gyermekruhák anyaga ihlette meg.

A Nagyterem falát családi portrék borítják, pompás bútorainak nagy részét is ekkor vásárolták. A szoba középpontjában figyelemre méltó méretű, gyönyörű tizenhatodik századi asztal áll, amelynek lapja pietra durából (azaz kemény kőből) készült. Ez az olasz technika színes márványt és féldrágaköveket használ a berakásos díszítéshez. A méreteinek bemutatása alapján fogalmat lehet alkotni valójában milyen hatalmas tárgyról van szó. Az intarziás asztallap tömege 1038 kg, mérete (275 x 135,5) cm. Képzeljük el hány ember kellett a mozgatásához! A széles kandallópárkány

közepén látható I. Erzsébet királynő mellszobra, a kandallótól jobbra lévő asztalkán pedig a költő, drámaíró William Shakespeare-é.

Asztalberakás

Ma is él a legenda, ami szerint W. Shakespeare 19 évesen, nem sokkal a nősülése után, szülővárosából Stratford-upon-Avonból orvvadászatra indult Fulbrookba, ami a Parktól északra fekvő terület. Őzet ejtett el, de elkapták. Az akkori törvény szerint ezért halálbüntetés járt volna. Természetesen tagadta és csak egy nyulat vallott be. Pénzbírsággal megúszta a kalandot. Utána sürgősen London felé vette az útját. De, mielőtt elindult volna, bosszúból gúnyos mondókát írt a Sir Thomas Lucy-ról, és azt kifüggesztette az kapuház átjárójára.

A drámaíró két művében is parodizálta az őt elítélő Sir Thomas Lucy bírót. Először a IV. Henrik II. részében, majd a Windsori víg nőkben. Karakterének, Stallow bírónak panaszkodása Falstaffnak egyértelmű utalás az orvvadászatra. Shakespeare Shallow bíró címerében is említi a „tucatnyi fehér luciát” (a luce csukát jelent és évszázadokon keresztül a Lucy-család címerének jellegzetes heraldikai motívuma volt), és gúnyolódik a Stallow bíró régi címere feletti büszkeségén. Megvetően öreg csukának nevezi. Sir Thomas köztudottan büszke volt felmenőire, és a csuka, mint heraldikai motívum fellelhető a Nagyterem ólomüvegén, a különböző berendezési tárgyakon.

CHARLECOTE – csuka –heraldika motívum

A kedves idegenvezetőnk azzal búcsúzott, hogy a család történetét az eredeti, kétszintes Erzsébet-kori [kapuház](#), (a kapuház egyfajta erődített átjáró, bejárati ellenőrző pont, amely a ház megközelítését őrzi) bal szárnyában lévő földszinti terem falán követhetjük végig.

Ezt nem a szokásos családfán mutatták be, hanem a „lefelé folyó” Avon-folyó jobb és bal partjára írt dátumok, jelenetek és események alapján.

A látogatás idején a kastély termeiben belső munkálatokat végeztek, így a gyűjteményeknek, bútoroknak, festményeknek stb. csak egy része volt látható, de az is hosszantartó sétát jelentett a termekben. Természetesen a szobák nevekre „hallgattak”, de a konyha, a mosóhelyiség és sörfőzde név nélkül is felismerhető volt. Nekem a mosoda tetszett a legjobban. El is mondom, miért. Képzeld el kb. 2x2 méter oldalú, kb. 1 m magas hatalmas követ, amit tekeréssel emeltek fel, alá tették a vizes ruhadarabokat, amelyre visszaengedték a követ. Na, ez lehetett a kőkorszaki centrifuga! Takaros falvédőhöz hasonló vászonra írták fel a hét minden napjára tervezett műveleteket, vagyis: az áztatást, mosást, öblítést, a víz kipréselését a holmiból, a mángorlást stb. Két hatalmas, beépített üstben forralták a vizet. Az üstök fűtését a velük összeépített kemencével oldották meg. Elképesztő praktikusság a 16. században!

A Charlecote Park vadállománya főként a Tudor-idők óta itt élő dámszarvasokból, Devon Red Poll szarvasmarhából és juhokból áll. A szarvasokból csak 200-at lehet megtartani, a többi kilövik, nehogy az állomány túlszaporodjon. És itt legel egy történelmi juhnyáj, amelynek különlegessége egyrészt, hogy szőrük fekete-fehér színű (bár nekem inkább sötétbarna-fehérnek tűntek). Másrészt nevük is van, ők a Jacob birkák, és mind az 1756-ban Portugáliából Britanniába behozott egyedek leszármazottai.

Az óriási terület kovácsoltvas kapuját és kerítését hatalmas kő-vaddisznók őrzik. A kapu felé fordulva figyelmes tekintettel ülnek az oszlopfőkön. Talán azokra a mozgalmas időkre gondolnak, amikor még gyönyörködhetek a Lucy-család kapun átgördülő, különböző eseményekre használt hintóiban, amelyek ma kiállítási tárgyak Chaelecote Park hintó- és kocsiházában.

Charlecote Park több mint nyolc évszázad óta a Lucy-család otthona.

A műemlékegyüttest 1946 óta a National Trust (Nemzeti Vagyonkezelő) igazgatja.

A család ma is a ház privát szárnyában él. Ez létfontosságú kapcsolatot biztosít Charlecote múltjával, életben tartja a történelmet ebben a varázslatos otthonban.

Charlecote Park

Fotók: Sz. Pördy Mária

KOOSÁN ILDIKÓ

Feltételes mód

(repülőn, útban Dánia felé)

Mert senkim nincs,
akihez zárt szemhéjam mögül
hangtalan üzenetem sóhajként szállna,
ha a repülő föld felé zuhanna,
a reménytelenség perceiben,
akit gondolatom
egy ölelésre magához ragadna,
lelki menedék,
szerelemet visszaidéző
régvult kábulat,
amibe kapaszkodnék mielőtt
befogad a fekete fénytelen üreg,
ahol a holnapok pirkadata
nekem többé nem világol;
a létezés melegétől távol,
nincs teremtetten lélek,
akinek üzenetem
a semminél többet jelentene,

így hát
a láthatatlanság kódéneke kapaszkodóin
egyensúlyozva,
kishitúségem pislogó gyertyáit eloltva
engedtem *volna* át magam
egy idegen tér-idő kényszerű ölelésének.

DUDÁS ÉVA

A szökés

Anna évtizedek óta irodalmat tanított. Már kissé belefáradt ebbe a munkába. Évről évre próbálta magyarázni a megmagyarázhatatlant, megpróbálta a gyerekfejekbe beleplántálni azt, amiről tudta, hogy a lényeg nem a tankönyvekben van, a lényeg, a könyvek *értelmét* a szívével, valami rejtett ösztönnel fogja fel az olvasó. Legszívesebben sutba dobta volna a tankönyvet, kivitte volna a gyerekeket az erdőbe, ott mesélt volna nekik. Télen az orosz télről olvasott volna nekik, tavasszal egy másik iskoláról ott a határon, nyáron a mágikus karib szerelemről, mely a kolera idején kezdődött, ősszel az angol ködös tájról. Ó, mennyi mindent tudott volna nekik elmondani, ami nincs a tankönyvekben, amit nem kell elmondani, nem kell belőle dolgozatot írni. Persze, ez csak egy vágyálom volt. A gyerekek élték a zajos, kapkodós mindennapjaikat, az ő világuk már messze esett Anna világától. Sokszor már idegesítette a gyerekzsivaj, de az irodalom iránti rajongása nem hagyott alább az évek múlásával. Szerette az érzést, ahogy elsüllyed a külvilág és beleképze magát a szereplők helyébe, velük gondolkozik, velük érez. „Én vagyok Jane Eyre”, gondolta, „erős vagyok és mindent kibírok. A legfontosabbat úgyis elveszítettem, már baj nem érhet.” Egy másik nap Raszkolnyikov volt és majd beleőrült a gondolatba, hogy megölte az öregasszonyt. A legjobban talán Gregorral érzett együtt, kitinpáncélja volt és szomorúan nézte közömbös családtagjait. „Milyen csodálatosak a könyvek, hány színük van, hány hang szólal meg bennük. Ebben a bábeli nyelvzavarban mégis van egy rend, valamiféle rendezőelv, és mindenkinek egy a célja: hogy szeressék, végtelenül, feltétel nélkül”, gondolta és a saját sívár, magányos életére gondolt. „Olyan a szívem, mint egy, kies táj, mint egy üres, lakatlan útszéli ház. Egyetlen vigaszom van: a könyvek. Ők az én igazi társaságom.”

Minden este olvasott, úgy aludt el, és reggel az ágyban az első mozdulata az volt, hogy nyúlt az éjjeli szekrényen előző este ott hagyott könyv felé. Ezen a májusi reggelen is ez történt. Kint metsző szél fújt, csapkodta az esőcseppeket az ablakhoz, mintha a Természet valami rossz tréfát űzne és összecserélte volna az évszakokat. Anna a szemére tette szemüvegét. Már egy éve szemüveget hordott az olvasáshoz. „Öregszem”, gondolta, „egyre rosszabbak a szemeim”. Kinyitotta a könyvet, szinte öntudatlanul, annyira megszokott volt a mozdulat. A meglepetéstől kövé vált. Az oldalak teljesen üresek voltak. Ijedten lapozott a címhez. Nem volt ott semmi. Sietve lapozta végig a novelláskötetet, nem volt benne egyetlen betű sem. Kiugrott az ágyból, odarohant a könyvespolchoz és döbbenten látta, hogy nem látja a könyvek gerincén a feliratokat. Kívülről tudta, melyik könyv hol van, nap mint nap végig jártatta a szemét a polcokon. Lehunyt szemmel is megtalálta volna a Quo vadis-t, tudta, hogy a Bovaryné mellett ott van az ő druszája, Karenina. Gyorsan levette a polcra a vaskos kötetet, de egyetlen betűt sem talált benne. Ott voltak elhunyt anyja könyvei, de azokat is üresen találta. Van Gogh életrajza is üres volt, nem látta a borítón sem a levágott fülű képét. Ijedten kapkodta le a könyveket a polcra, egyiket a másik után, a könyvek, mint egy rossz gyerek eldobott játéka, szanaszét heverték a földön. „Eltűntek a betűk, üresek a könyveim” gondolta fagyos rémülettel. „Az egész lakásban egyetlen könyv sincs, csak üres lapok összefűzve. Hova lettek, mit kezdek nélkülük?”

A sarokban egy kis embert pillantott meg. Szemüvegén keresztül nyugodtan figyelte őt. Anna ránézett.

- Látom, keresel valamit, Anna – szólt a törpe mély, meleg hangon.
- Igen, eltűntek a betűk. Nem találom Kareninát, nincs meg Samsa...
- Megszöktek az éjjel, úgy gondolták, ezután már nem szolgálnak téged.

– De hiszen mindig segítettek, ha szomorú voltam, vigasztaltak, ha magányos voltam, ők voltak a társaságom, ha gyengédségre vágytam, ők mutatták meg, mi az igaz szerelem. Hogyan is tudnék nélkülük élni?

– Túl sokáig éltél belőlük, kihasználtad őket – mondta a törpe, immár szemrehányással a hangjában. – Mielőtt meghalsz, meg kell tanulnod egyedül megbirkózni a bajaiddal. Ha nyugodtan, békével a lelkedben akarsz elbúcsúzni, egyedül kell rendezned a dolgaidat.

– Teljesen egyedül? Nem fogja senki a kezem? Nem ad senki tanácsot?

– Milyen tanácsot szeretnél? Hisz azok ott mind balsorsúak voltak. Elhagyták, kifosztották, megalázták őket. Vagy örültek voltak, mint az a szerencsétlen félkegyelmű.

–Őt ne bánts, van elég baja.

– És ő ott azzal a vallomással mit ért el? A másik kedvenced, aki nem látta, hogy méltatlant választott...

– Százszor elolvastam a levelét, szeretni is boldogság, nem csak szeretve lenni...

– Ó, ezek a kifacsart igazságok, ezek a gyógyító frázisok... hát mikor nősz már fel, Anna? –kérdezte tudálékosan a törpe. Majd így folytatta:

– Talán a másik Anna sorsát szeretnéd, aki odadobta a legdrágább kincsét egy múltó szívárványért?

– Nem ő volt a hibás, hanem a kor, a társadalom, amiben élt.

– Lárifári, ez mind csak kifogás. Te is tudod, hogy mennyi szenvedés kísérte útjukat. Elég idős vagy már ahhoz, hogy rájössz: csakis magadra számíthatsz, el kell végezned ezt a nagy munkát, mielőtt...

Megcsörrent a vekker. Anna verejtékben úszott. Az első pillantása a könyvespolcára esett. Ott volt mindegyik a szokott helyén. Megkönnyebbülést érzett. „Minden rendben”, gondolta, és a rá váró napra gondolt: „csak az a gyerekszivaj, az ne fárasztana ennyire...”

Zemplén – Sátoraljaújhely-Széphalom, Kazinczy-kert

Fotó: DARVAS JUDIT

AMBRUS JÓZSEF

Kakas az avarban

(aszparanta)

Hasadt a hajnal. A hant alatt barnavarangy hasalt hangtalan. Vadgalamb dala harsant. A magasban karvaly kavart, a dal abbamaradt. Gazda hagyta macska szaladt a partra, panaszcra fakadva: haza, ... haza, ... hamar! ... Gazda?! ... Aljas gaz alak! ...

A Nap taraja hat-hat szakaszra szabdalta a Tanya alatt a tavat s a partfalat. A halak hallgattak. Algahadat falva, fart magasban tartva, kacsacsapat haladt a part alatt, absztrakt tartalmat adva annak.

Magam maradtam. Bakancsban, lassan talpalva ballagtam a szabadban. Magamra aggatva, nyakamba akasztva hatvanhatfajta kacat. Halk zajt tapasztaltam. Agyam radarja kattant!

„Start! Haladj arra, balra! A Tanya alatt a fahalmaz tartalmazhatja a szalaszhatalatlan alkalmat!”

Akarva-akaratlan arra tartva, magamat kalandra sarkallva, lankadatlan caplattam. Talpam alatt hallgat, hangtalan a haraszt. A hajnal harmata ma malaszt!

Takarva maradtam, halkan, hallhatatlan haladtam balra, s „abakadabra” alant a barkafa alatt, a kakas lakta apartmanban a tarka-barka vadra akadtam.

Pazar!

Zavartalan, hallgatag. Hanyag, bamba, alvatlan vagy csak agyal? Kapargat, kapargat. Hatalmas barna farka (*takarva*) a talajra tapad, talpa, sarka, karma a vastag avar alatt. Magvakat matat szakadatlan.

Kaptam magam hamar, kattant az avatag apparat! ... Ad akta raktam a tarka-barka „kanmadarat”! ...

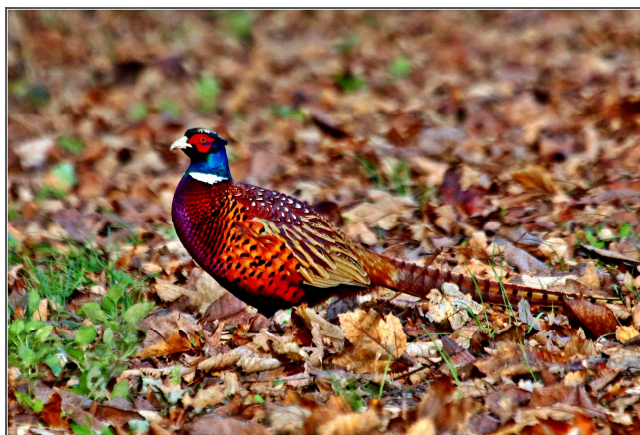
Na, ja! ...

Az attack lassabban haladt, a valaha barna hajam ma havasabb. A tartalmas sakkcsata halmaz a s a „handball”csapat harca (*sajna*) hamar abbamaradt. Azt, az alkat adta szakasz tartalmazza.

Az agyam tapasztalata s a hatalmas kaland pazar tartalma: maradt! ... Szabad! ... A ma csavart, szakadatlan handabanda zaja zavarja. (*A nagy strapa csakhamar apad!*)

Az „agg tragacs” lankadatlan szalad, csak lassabban. ...

Makacs! ... Az akarat hajtja! ...

Fotó: AMBRUS JÓZSEF

PÉTER ERIKA

fölborult hajó

összecsomagolta
bőröndjét a nyelv
s beszállt egy
fölborult hajóba
most rémülten lézeng
a fedélzeten
verbális épületromok
összekuszált
gondolatgubancok
és riadt mondatrongsok között

a halálra ítélt
igekötők
korlátba
kapaszkodnak
néhány rag
vízbe veti
magát

nyelvtani törmelékek
darabkái s a megmaradt
szómorzsák
mentőövet remélve
sodródnak partra
hogyan megszólaltassák
zengő akkordjaikat

Fiam sosem

Fiam sosem nő nagyobbra,
nem lesz öregebb,
nem hallja altatódalom
a holt lombok felett
s a szél sóhajtását
mely halk suttogással
nyargal át a fákon.
Nem érez sem nyarat
sem fagyos hideget,
szerelmet sem
mi a dermedt
csendben melegítené.
Nem hallja hangomat
amelynek mélyülnek húrjai,
nem érzi ölelésemet
sem ajkam melegét,
az anyáét ki már nem vagyok.

SITKU RÓBERT

Háború

huszonéves srácok
ölik egymást
minden létező módon

harminc, negyven éves
parancsnokok
irányítása alatt

ötven, hatvan éves
feletteseik tervei
alapján

néhány
hetven, nyolcvan éves
politikus
elképzelése miatt

akik eldöntötték,
hogyan kellene
kinéznie a világnak

míg el nem fogynak
a huszonévesek

míg meg nem tizedelődnek
a harmincasok
negyvenesek

míg az ötvenesek is
hullani kezdenek

ahogy a bombák
a városokra
falvakra
nem csak a lövészárkokra
menetoszlopokra

ahogy az ágyútűz
a lakóházakra
iskolákra
szinte már ok nélkül

háború van
az elég ok

egészen addig
míg a férfiak
megundorodnak
az öldökléstől
pedig évezredek óta
ebbe a pokolba
küldik őket

míg a nőknek is
elegük lesz
a testrészeket látni
a szétrombolt házakat
az éhségtől felpuffadt
gyerekeiket

míg az a néhány
politikus
akiknek elképzeléseik vannak
a világ milyenségéről
nem lóg ott valamelyik
oszlopon
a lincselő tömeg
fölött

vagy nem fekszik
egy fal tövében
a sortűz után

egészen addig háború van
míg valaki
jobban tudja
hogyan kétszer kettő
az négy

KULCSÁR TIBOR

Vád és magány

Ködbe bűvó, borongós reggelek,
bolondos szél, sárguló, lomha fák.
Jársz morcosan az utcán,
mintha csak magadban is őszet hordanál.

Csak ténferegsz, magad vagy a magány,
fölötted fecskeraj zúg a légen át.
Felhők fodra közt fölbukkan még a nap,
s ámítja önmagát.

Fecskeraj, felhők, fák, köd, kósza szél:
kegyetlen ősz. Most mind szívedbe vág,
s mint lombja vesztett, megfosztott ősz fák,
bénán, kopáran állsz,

s fölfáj benned – mint fának a hullt levél –
a nyár, emléked, volt önmagad,
de téged nem sajnállak már, ha sárba hullsz,
magad hulltál, nem én hullajtottalak.

S tudod: eltűnt a nyár – ez így igaz.
Tétlenül állsz, a magány vagy és a vád.
Ez már az ősz – ha tehetnéd,
egy pillanatra még
visszatartanád.

Forrás: Kulcsár Tibor: *Pogány imádság* 1965.

A költő jogörökösének, Kulcsár Zsuzsának engedélyével közöljük a verset [szerk.]

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_\(k%C3%B6lt%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_(k%C3%B6lt%C5%91))

STANCSICS ERZSÉBET

Félelem

Van nekem egy szívbeli barátnőm, aki Komárom túlsó oldalán lakik. Néhány évvel ezelőttig havonta találkoztunk, hol én gyalogoltam át a hídon, hol ő biciklizett a hazai oldalra. Leültünk a Duna partra és beszélgettünk. Ma úgy emlékszem vissza erre az időszakra, mint a nyugalom, a béke, a csendes öröm felhőtlen napjaira.

Négy éve most találkoztunk újra először. Nem a barátságunk szakadt meg, hanem a hozzátartozóink elhúzódó betegsége, 24 órás ápolása, a covid járvány, majd mindkét oldalon a halál aratott körülöttünk. Ennyi idő kellett, hogy végre újra megölelhessük egymást. Most is azt tettük, amit régen: híreket és újságokat cseréltünk s én hazafelé, a vonaton már bele is lapoztam a révkomáromi Új Szó c. magyar nyelvű folyóiratba. Szívem szerinti újság, amiből még nem hiányzik az a régi meleg, emberi szó, amely megszólítja az olvasót és az ettől fogva nem tudja letenni a lapot.

A Vélemény és háttér c. rovatban találtam Lampl Zsuzsannától egy cikket, amit boldogan ajánlanék mindenkinek elolvasásra! Tehetséges tollú, humanista gondolkodású, emberszerető ember ír benne a félelemről, finom humorral, tele reménnyel, optimizmussal. Tanmeséje a békák aggodalmairól szól a gólyákkal kapcsolatban, de minden lelkiismeretes lény azonnal továbbgondolja és elszomorodik, mert a saját félelmeit juttatja eszébe. Lampl Zsuzsanna nem politizál, csak a békákról mesél. És mi úgy érezzük, mindannyiunk életében azonosak a félelmek és azonosak az ellene való küzdelmek, akár emberek vagyunk, akár békák.

Mondjam azt, hogy hiábavaló küzdelmek? Félelem mindig volt és mindig lesz. Úgy véljük, hogy régebben ez nem így volt, a mostani szorongásaink sokkal nagyobbak, mint az előtünk járóké. Aztán rájövünk, hogy nem lehetett könnyebb átélni az első és második világháborút, s közöttük azt a pár évtizedes világválságot, mint most nekünk a szomszédban dúló háborút! De ez a múlt problémája, - mondhatnánk - nekünk itt van a sajátunk, amit sokkal nagyobbban érzünk. 2020: Covid járvány? De hiszen 1920-ban a spanyolnátha aratott, 1820-ban a pestis! Rájövünk, hogy a történelemben soha nem volt könnyebb az élet járványok és háborúk között!

De térjünk vissza Lampl Zsuzsanna által felvetett béka-fabulához. Szó van benne a gyerekek félelméről a sötétben, amit egy ügyes beszédű felnőtt hamar el tud hessegetni a szorongó apróságoktól. Ám a felnőtt félelmektől vajon ki fog minket megóvni? Mert az határon innen és túl egyformán működik a ma emberének szívében. Próbálunk ellene módszereket alkalmazni, de ez ritkán sikerül. Legrosszabb, amikor nem is tudjuk, mitől félünk, mert az elmúlt évek keservei beleégtek a zsigereinkbe, azzal kelünk, azzal fekszünk, hogy észre sem vesszük: szorongunk. Alapállapottá vált. Ha megkérdeznénk száz embert az utcán, hogy mitől fél, első között a háborút és betegséget említené, aztán a megélhetési gondokat. Ám az igazi lista sokasága lefutna a papírról...

Mi, felnőttek azon gondolkodunk, mit tehetnénk gyermekink, unokáink és a saját félelmeink ellen? Aki sokat élt, sokat tapasztalt, látott módszereket, próbálja azokat a mai gyakorlatban is megtenni. Régen azt mondták, mindenhez hozzá lehet szokni. Még a halálhoz is. Ez azonban már kétséges, hogy mindenkinek működne. Aztán ott van az alkalmazkodás. Ez olyan, amivel nem értünk egyet, minden porcikánk tiltakozik ellene, mégis rákényszerülünk. Rákényszerülünk, mert a mindenkori, adott társadalmi helyzet elvárja, hatalma által nem enged választási és tiltakozási lehetőséget. Van, aki bele is éli magát az alkalmazkodás mindenféle formájába, elhiszi, hogy az talán mégsem annyira rossz...Hiszen akkor békén hagyják, elhiszik, hogy jó polgár lett, egy kis biztonságérzet látszatát adja.

Erre a hozzáállásra van Lapl Zsuzsannának egy remek slusszpoénja a már jól illusztrált békák területén: „Két felnőtt béka beszélget. Az egyik zsebkendőbe szipogva mondja: *„Négy éve tanult gólyául, mégis megették!”*”

Nem vagyok jártas a kétéltűek életében, szokásaiban, gondolkodásukban, de ezentúl rokonságot fogok érezni irányukban. Talán Kertész Imre a „Sorstalanság” c. könyvének egy gondolatával lehetne befejezni ezt a rövid méltatást, amely szintén rokonságra mutat napjaink állapotával: „Ha sors van, akkor nem lehetséges szabadság. Ha viszont szabadság van, akkor nincs sors, azaz akkor mi vagyunk a sors.”

Talán ezért nem érdemes gólyául tanulni senkinek...

2023. július 22.

Fotó: **DARVAS JUDIT**

ÖTVÖS NÉMETH EDIT

Csókálló álom

Hamvas barackízú a szád,
lédús csókja omlik széjjel,
látom a vágy lenyomatát,
ahogy lassan felénk lépdél.
Körülöttünk perzselő tűz,
éget, forrósága átfon,
kezed rebben, mikor lehül
halkan szendereg az álmom

Nappali dal

A pirkadat bársonyszalag,
piros ködben vizet ringat,
szél hátán a szellő táncol,
hátizsákos égi vándor.

Éles kürtszó hallik légben,
pázsit réten bárány béget,
horgász sétál a kék tóra,
elmúlt már dél, három óra.

Alkonyat

Rozsdamarta félhomályban
fürdik meg a tó vize,
két fa álmos magányában
csiripel egy zöldike.
Hangja hallik, látvány illan,
bizsereg az ébrenlét,
erős ágak lassan ringnak,
vágynák még a nap hevét.

szeletke

rettenet üldöz
gyaláznak hiába
préshenger között
üvöltök bezárva
karomból csontszilánk
mered az ég felé
felnyitott koponyám
remegő zöld zselé

PETHES MÁRIA

A könyvek könyve

dombok pöffeszkednek a Tó túloldalán,
lángos illata fúrja át a forró levegőt.
a hullámtörő gát habos tajtékot köpköd a partra.
hazudnak a hírek, mindent bevesznek a hívek.
a szigorúan értelmetlen versekben burkolt
igazság sincsen. alkalmi strófák, hétköznapi líra,

a semmi tárgyalása, ami után a lelkek
kigyógyíthatatlanok maradnak a propaganda-
vírusból. csak fekszenek a hajnal hűvös matracán,
takargatják rossz választásukat a szabadság
sivatagában. nem gondolkodnak azon, milyen
szándékok nevelik majd a jövő mákvirágait.

jól szervezett káosz a mindennapokban.
a logikátlanság zsongásában a költők bohócok.
belül sírnak, mégis mosolyogva hordják
a változás reményét az összetákolt lelkekbe,
szerelmes verseikkel begyógyítják a kérdőjelek
kampói által ejtett sebeket az arcokon.

lekenyerezhetetlen igazmondó vagyok.
célom megírni a remény kézikönyvét.
a kételkedés árnyékában igék fényével
megvilágítom mondanivalómat, de az ihletett
állapotban érkező szavak ellenére a dolgok
úgy történnek ahogy.

ma nem akarok ebben az életre ártalmas
világban az emberi jogok nyugdíjazott
harcosa lenni. ma egyetlen szándékom
a szépség véletlen példányaként megtartani
figyelmedet. ficáncoló életnedveiddel
benedvesítek ígét, főnevet, melléknevet.
legyen ma testünk a könyvek könyve.

Forrás: Pethes Mária Facebook-oldala

Fotó: FÁBIÁN MÁRIA

JÓNA DÁVID

A portás

Dobozban még a mozgásérzékelő,
de vén lónak új szerszám felesleges,
szitok fogja a virulens igekötőt,
ilyen fickót te ne fenyegeess!

Száll még a por, köpköd a portás,
csavaros kupak őrzi oldószerét,
körbenéz lassan, sziszegve, vádlón,
fejét fordítja, mint a vadászmenyét.

Ócska kis kunyhó, ajtaja bádog,
döngve becsapják, de rezeg tovább,
baseball ütő helyett elhízott tagló,
vére szomjazik a zongoraláb.

Gyűlöl ő bárkit, sorsában érett,
minden szar, ami körülveszi,
azt hiszed, hogy fenyeget csupán,
de hidd el, ő az, aki meg is teszi.

Mert neki mindegy, veszteni sem fáj,
ócska az élete, nincs fontos neki,
vágytalan dühét mi összetartja,
csupán egy elnyűtt bomberdzseki.

Beszélik róla, kutyáját ölte,
mert kedvének éppen útjában állt,
így vigyázza már esztendőök óta
a csepelei hármass bútorraktárt.

TÁTRAI S. MIKLÓS

A másik út

A sportcsarnok zsúfolásig megtelt, nemzeti- és klubszínre öltözött szurkolók nagy zászlókat lobogtattak, dobok, trombiták szóltak. Óriási érdeklődés és várakozás előzte meg a találkozót. Az ellenfélnek győznie kellett a továbbjutáshoz, a döntetlen a hazaiaknak kedvezett. A vendégszurkolók kis csoportját nem fogadta ellenséges hangulat, sportszerű mérkőzésre, de nagy küzdelemre lehetett számítani. A női kézilabda, a férfiakéhoz hasonlóan egyre gyorsabb játékot, kemény belemenéseket és védekezést követelt, aki ezt nem tudta, nem számíthatott komoly sikerre. Mind a két csapat győzni akart, a kézilabdában nagyon kockázatos döntetlenre játszani, csak ritkán sikerül. Két-három gól is eshet egy perc alatt, ami döntő fordulatot hozhat.

A játékosok hagyományos bevonulása, bemutatása, a kétkezes pacsizások pattanásig feszítették a lányok idegeit, alig várták a kezdésre jelt adó sípszót. Barbara, a junior válogatott erőssége, tavaly került a csapathoz, két évre szóló szerződést kötött vele. A hazai és külföldi szakemberek óriási tehetségnek tartották. Azt jósolták, ha szorgalma és fejlődése töretlen marad, akkor két-három év múlva Európa bal átlövőinek legjobbjai közé emelkedhet. Arnold, a csapat energikus, olykor türelmetlen és indulatos edzője, hasonlóan vélekedett, sokat várt, sokat követelt tőle. Néhányan sejteni vélték, hogy talán több is volt, vagy van közöttük az edző-tanítvány kapcsolatnál, de erről az öltözői sugdolózásokon kívül sehol nem beszéltek, még a bulvár sajtó sem kapta fel a hírt.

Arnold mester kiváló ismerője volt a kézilabdának, több csapatot vezetett már sikerre. Tudását, edzés módszereit, jó taktikai érzékét senki nem vitatta, mégsem volt igazán népszerű a lányok között. Ha elragadta az indulat, akkor edzéseken és a meccs közbeni időkéreseknél barátságtalanul, durván beszélt a csapattal, olykor gorombán a hibázó játékosokkal. Később, amikor átgondolta szavait, maga is érezte, hogy másként kellett volna, de tekintélyét féltette attól, ha utólag elnézést kér, magyarázkodik. Barbara tényleg szorgalmas, fegyelmezett játékos volt, nem kímélte magát, mindent megtett a győzelemért. Ahogy másoknak, úgy neki is voltak egészen szenzációs alakításai, és gyengébb napjai is. Csinos, érzékeny lány volt, akinél türelemmel és dicsérő szavakkal sokkal többet lehetett, lehetett volna elérni, mint a szigorral. Sajnos a mesternek ehhez kevésbé volt érzéke. Barbara többször tartotta vissza könnyeit, de érezte erre már nem lesz képes sokáig.

A mérkőzés jól indult. A hazai csapat kapta az első gólt, de az azt követő három percben négyszer is betaláltak az ellenfél kapujába, és hibátlanul védekeztek. Azután a huszonkettedik percig felváltva estek a gólok, azonban akkor a vendégek percei következtek. Egyenlítették, majd átvették a vezetést. Arnold mester kikérte első idejét és haragosan határozta meg a további játék főbb elemeit, taktikáját. Az időkéres után sem alakultak jobban a dolgok. A támadásból Barbara hatalmas kapufát lőtt, az ellenakció viszont gólt hozott. Az újabb támadást az ellenfél szabálytalanul állította meg, a büntető hétméterest Barbara a kapusba lőtte, majd idegességében vagy nagy akarásában a védekezésben is súlyos hibát vétett, amit az ellenfél újabb góllal büntetett. Arnold felháborodottan kérte ki második idejét, és a televízióban, valamint a csarnok távolabbi pontján is jól hallhatóan durva megjegyzéseket tett a lányra. Ez már sok volt Barbinak. Talán át sem gondolta azokban a másodpercekben, hogy mit tesz, amikor falféhr arccal edzőjére emelte tekintetét:

– Nekem ebből elegendő volt! Befejeztem! – szólt az idegességtől remegő hangon, és mindenki nagy megdöbbenésére elindult az öltöző felé. Ilyen még nem fordult elő a hazai kézilabdázás történetében.

– Azonnal gyere vissza! – kiáltott utána Arnold, pedig maga sem bízott ebben. Látta a lány arcát, határozottságát, és tudta, nagyot hibázott.

Az időkérből néhány másodperc maradt, ami semmire sem volt elegendő. A csapat teljesen összezavarodott, idegesen kapkodva folytatták a játékot. Az ellenfél nem kegyelmezett, az első félidőt négy gólos előnnyel zárta. A szünetben hiába keresték Barbarát. Sem az öltözőben, sem a mosdóban, sem a folyosón nem találták. Szerelése szépen összehajtván padon volt, de a lány eltűnt, elment. Arnold, a többiek nagy meglepetésére nem dühöngött, nem szitkozódott. Csendesen, ijesztően halkán beszélt. A csapat megdöbbenve hallgatta, ahogy bocsánatot kér tőlük, elismeri hibáját, és szinte könyörög, hogy próbálják túltenni magukat ezen az atrocitáson, mindent adjanak bele, képesek lesznek meglepni a már elbizakodott ellenfelet. A második félidő óriási csatát hozott. A vendégek időntúli hétmétereshez jutottak, amit azonban Andrea kivédett, és ezzel döntetlenre mentette a találkozót.

A hangulatos kertváros csendes utcájában lassan haladt az ezüstsínű Renault. A kereszteződés után indexelt, a járda mellé kanyarodott, és megállt. A volán mögött ülő Arnold mester meglepetten látta, hogy Barbaráék kerítése előtt diplomata rendszámú autó áll. Nagy a valószínűsége annak, – gondolta – hogy aki azzal érkezett, az a házban van. Abban reménykedett korábban, hogy a lányt egyedül találja otthon, és nyugodt körülmények között megbeszélhetik a történeteket. Engesztelésül nagy virágcsokrot hozott magával, amit négy szemközt szeretett volna átadni. Most azonban úgy tűnt ez nem lesz lehetséges, mert valószínű, hogy a mérnök apa otthon van, és újabb külföldi megrendelésről tárgyalhat valakivel. A mester már éppen indulni akart, amikor kinyílt a ház ajtaja. Barbi egy elegáns urat kísért a kertkapuig, aki búcsúzáskor kezét csókolt neki, majd beült autójába és elment. Nem várt fordulat volt, ami egyszerre bosszantotta és kíváncsivá tette Arnoldot. Úgy döntött várakozik tíz-tizenöt percet, majd becsönget, mintha akkor érkezett volna. Nem tartotta valószínűnek, hogy a távozó férfi az apával tárgyalt, mégis a lánya kíséri ki. Na de akkor mit akart?

Barbara meglepődött Arnold váratlan látogatásán. Beengedte, hellyel kínálta a nappaliban. Hideg udvariassággal köszönte meg a virágcsokrot, majd kávé főzött vendégének. Letette a gőzölgő csészét a dohányzóasztalra. Szótlatlanul, szomorúan nézte a mestert. Várta, hogy mondjon valamit.

– Szeretnék bocsánatot kérni tőled, és ígérem, hogy a fegyelmi tárgyaláson magamra vállalom a felelősséget. Nagyon sajnálom, ami történt.

– Milyen fegyelmi tárgyaláson?

– Még nem tudod? A vezetőség úgy döntött, súlyos fegyelmezetlenséget követtél el, cserbenhagytad a csapatot. Tárgyalást fognak tartani. Mind a kettőnket behívnak, és talán még néhány lányt tanúnak, esetleg a kapusedzőt, a dokit, vagy tudom is én kit. Bizonyára engem is elmarasztalnának, de megelőzőm őket. Lemondok. Remélem sikerül megegyeznünk.

– Én is ebben bízom!

– A lemondásomban?

– Nem, dehogy! Szerintem ne tedd! Kiváló szakember vagy, bár én soha többet nem akarok veled dolgozni! Én is a megegyezésben bízom!

– Nem értelek! Milyen megegyezésben?

– El akarok menni a csapattól, el akarok menni tőled!

– Mit mondasz? Ezt nem teheted! Nem mehatsz el, nem hagyhatsz itt engem! Két hónappal ezelőtt arról beszéltünk, hogy nem szakítunk, csak szünetet tartunk, átgondoljuk a kapcsolatunkat! Én már átgondoltam: legyél a feleségem! Ne törődj a korkülönbséggel! Szeretlek!

– Én is átgondoltam mindent! Én is szerettelek, talán még most is szeretlek, de már nem bírom abban, hogy megváltozol. Türelmetlen, indulatos vagy velem, és sajnos nem csak edzőként.

– Soha többet nem fog előfordulni! Megígérem neked!

– Már megígérted, és nem tartottad be! Megalázó helyzetbe hoztál mások előtt. Ha igazán szeretnél, nem tennél ilyet! Kérlek, ne nehezítsd a döntésemet, inkább segíts! Engedj el, mind a kettőnknek jobb lesz így!

– Ezek szerint már semmit nem jelent neked...

– Kérlek, ne folytasd! – vágott Arnold szavába Barbara – Nagyon is sokat jelentenek az emlékek! Az első, és mindeddig az egyetlen férfi vagy, akinek odaadtam magam. Nem bántam meg, és sosem fogom elfelejteni, de megtört a varázsa! Tönkretetted! Egyszerre kell megőriznem és menekülnöm az emlékek elől. El kell mennem!

– Ugyan már hova? – vált indulatossá, szinte fenyegetővé a mester – Messzire ér a kezem, tudhatod!

– Nem ér elég messzire! Különös vendégem volt, nem sokkal előtted. Egy tanácsos, egy diplomata. Egyelőre nem mondhatom meg honnan. Főnöke, a nagykövet úr, rajong a kézilabdáért. Mint megtudtam régóta figyel engem, és figyelmébe ajánlott hazája sportvezetőinek. A tanácsos úr most a sportért is felelős miniszterük megbízásából keresett. Nagyhirű csapatukhoz hívnak, de a nemzeti válogatottjukba is. Ha kimentem és beilleszkedtem a csapatba, néhány hónap elteltével névházasságot köthetnék, és gyorsított eljárással állampolgárságot kapnék. Egy éven belül játszhatnék náluk, ha itthon nem gördítenek akadályt elé. De ha mégis, akkor várnak rám.

– Ez hihetetlen! Nem szoktak ilyen váratlan ajánlatot tenni. Ne hidd el, átvernek! – próbálta győzködni a mester, mert tényleg kétségbeesett, hogy elveszti a lányt!

– Azt mondta az úr, a junior világbajnokság óta figyelnek engem, és előbb–utóbb mindenképpen megkerestek volna. A televízióban látták hogyan beszélél velem, és azt is, ahogyan én reagáltam. Imponált nekik. Csak rajtam múlik!

– Ezek szerint már döntöttél?

– Nem, ilyen hamar azért nem megy. Beszélnem kell a szüleimmel, apám ügyvéd barátaival, és még egyszer veled is. Kérlek, őrizd meg a titkot. Egyelőre senki sem tudhatja. Néhány nap türelmet kértem, gondolkodnom kell.

– Megőrzöm a titkot, bízhatok bennem. Ne hamarkodd el a döntést! Minden rendbe jöhet közöttünk.

A fegyelmi tárgyalásig Barbara és Arnold nem beszélt egymással. A lány kimerültségére hivatkozva nem járt edzésekre. Mindenki úgy gondolta, abban a három napban az a legjobb megoldás. A klubház folyosóján találkoztak. Barbit ügyvéd kísérte, a fegyelmi eljárás szabályai erre lehetőséget adtak. Feszültek, idegesek voltak, de látszólag barátságosan köszöntötték egymást, majd a mester aggódva tette fel kérdését.

– Abban a bizonyos ügyben történt valami?

– Igen, már készen vannak a távozásomhoz szükséges dokumentumok.

– Készen vannak? – döbbsent meg Arnold, és amíg nem hívták be őket, többet nem szólt egy szót sem, szinte magába roskadt.

A tárgyalás nem várt fordulatokat hozott. A fegyelmi bizottságot is meglepte a mesterből kitörő elkeseredés és agresszivitás. Szó sem volt lemondásról. Hosszú és sikeres pályafutását méltatta, eredményeit sorolta és példa nélküli esetnek, felháborító magatartásnak ítélte, amit Barbara tett. Cserbenhagyásról, árulásról, szemtelenségről beszélt, a legsúlyosabb ítéletet kérte. Elismerte, hogy indulatos volt, amit az óriási hibákkal magyarázott. Hangsúlyozta, hogy őt mindenki ismeri, tudják, hogy ezeket a pillanatokat nem kell komolyan venni, mert szereti a játékosait, és csak az ő érdekében mérgelődik velük időnként. Barbara döbbsenten

és falfehér arccal hallgatta Arnoldot. Erre nem számított. Óriási önuralomra és lelkierőre volt szüksége, hogy elmondja, mennyire megalázónak tartja a mester módszereit, és nem csak ő, de a többiek is. Kijelentette, hogy nem szeretne a csapatnál maradni, nem akar Arnold mesterrel együtt dolgozni, és szeretné, ha közös megegyezéssel felbontanák a szerződését. Bocsánatot kért társaitól, az egyesület vezetésétől, és kérte: értsék meg akkori lelkiállapotát. Ügyvédje bejátszotta a hangfelvételt, amely az időkéres alatt készült. Kétség nem férhetett ahhoz, hogy a stílus és a szavak megalázóak, az ügyvéd álláspontja szerint nincs helye elmarasztalásnak, az egyetlen lehetséges megoldás a nyilvános bocsánatkérés. Tanúként hallgatták meg a csapatkapitányt, és a másodedzőt. Regina nem tartotta jónak Barbara döntését, azonban kijelentette: megérti játékosára zaklatott lelkiállapotát, mert a mester érdemtelenül, és nagyon durván viselkedett vele, ráadásul nem is először. Persze – tette hozzá Regina –, ezt másokkal is megteszi, van, aki könnyebben viseli, van, aki nehezebben. Richard, a másodedző Arnold mellé állt, felesleges hisztinek minősítette Barbara viselkedését. Nem volt meggyőző, felmerült a gyanú, hogy elsősorban állást, munkáját félti, kevésbé érdekli a konfliktus igazságos rendezése.

A fegyelmi bizottság az előzetes jelzésekre alapozva kölcsönös bocsánatkérésre számított és mindkét érintett enyhébb elmarasztalását tervezte. Vanda, a bizottság vezetője, száztizenkétszeres válogatott volt, sok mindent megélt, látott, hallott. Több edzővel dolgozott, sok-sok lánnyal játszott együtt különböző csapatokban. Szíve és a női szolidaritás Barbara mellé állította, azonban súlyos érvek szóltak amellett, hogy a klub nem veszítheti el Arnoldot, szükségük van rá. Vanda, az adott pillanat legbölcsebb döntését hozta, amikor elnapolta az ítéletet, mert biztos volt abban, hogy ezt e helyzetet át kell beszélnie az egyesület elnökével.

A fegyelmi tárgyalás helyszínét hamar elhagyták a résztvevők. Mintha mindenki szabadulni akart volna a történetektől, pedig arra már semmi esélyük sem volt. Beivódott agyukba, szívébe, lelkükbe. Barbara és ügyvédje a liftnél érték utol Arnoldot. A lány oda sem akart menni, de az ügyvéd nem tudta megállni, hogy kérdőre ne vonja.

– Megmondaná mester, hogy mi volt ez? Azt ígérte magára vállalja a felelősséget, és kedvező döntést fog kérni védencemnek!

– Igen, csak sajnós a védenec – nyomta meg a szót indulatosan – ismét elárult engem!

– Miről beszélsz Arnold? – mondta, szinte sóhajtott a lány, mert az érthetetlen vádaskodást hallva közelebb lépett.

– Arról volt szó, hogy még gondolkodsz néhány napot, beszélsz ezzel-azzal, és még velem is! Most pedig a tárgyalás előtt közölted, hogy döntöttél, aláírtál, készen vannak a dokumentumok. Elárultál! – emelte fel hangját Arnold egyre idegesebben.

– Nem írtam alá semmit! Azt mondtam neked: elkészültek a dokumentumok, amelyek a távozásomhoz kellenek. Készen vannak, mert azok, akik hívnak, elkészítették és megküldték. Azonban én még nem írtam alá semmit. Még gondolkodtam, még beszélni akartam veled. De már nem! A mai nap után nincs min gondolkodnom. Megmutattad, hogy milyen életem lenne melletted! Nem kérek belőle, más utat választok! Akkor is elfogadom a külföldi ajánlatot, ha esetleg akadályokat gördítetek elém. Új egyesületem várni fog rám, mert bíznak bennem!

A klub elnöksége még aznap eldöntötte, hogy gyorsan le kell zárni ezt a kellemetlen esetet úgy, hogy Arnoldot ne érje nagy presztízvesztés, ne törjék derékba Barbara karrierjét, de mindenki számára legyen egyértelmű, hogy hibáztak, ami nem maradhat következmények nélkül. Ugyanakkor ez az elmérgesedett helyzet sem tartható, valamelyiküknek mennie kell, és ha a fiatal játékos ezt kifejezetten kérte, akkor azt méltányolni fogják. Az edző figyelmeztetést és átmeneti fizetés-csökkentést kapott, Barbarát két hónapra eltiltották a játéktól azzal, hogy azt követően hozzájárulnak a szerződés közös megegyezéssel történő felbontásához. A döntést mindenki tudomásul vette, a bocsánatkérés azonban elmaradt.

ELI MEON

A piros cipő

Erika bájos, kedves gyerek volt. Igazi lány. Mindig a csodát várta. (Kellett is volna az a csoda nagyon.)

Szülei nem éltek szépen. Az apa a családban nem találta helyét. Mindig úton volt. Sokszor éjjel ért haza, vagy akkor sem. Ki-kimaradozott. Nagy volt a szegénység. Nem jutott szép, finom kelmékre.

Az anya gyanakodott párjára. Nem alaptalanul. Nem ez volt az első eset. (Sajnos nem is az utolsó.)

Ez a balkezes kapcsolat az apa részéről sokáig tartott, hosszú évekig. Nyilvánosan felvállalni nem szándékozott a fiatal lányt, hisz volt már felesége. Több vasat tartott a tűzben. (Feleség, szerető... Még a szeretőt is csalta olykor.)

A titkos viszony, vagy inkább iszony a szeretővel odáig jutott, hogy megismertette a kilenc éves lányával is az idegen nőt. A találkozás felemásra sikerült...

A nő kedves volt. Szerette a férfit, ezért aztán szerette volna megismerni, meghódítani, magához édesgetni a kislányát is.

Erika nehezen oldódott. A veszekedésekből sokat hallott. Tudta, hogy ez fáj az édesanyjának, nem akarta bántani. De ő bizony nagyon szerette a kicsapongó édesapját is. Kavartak az érzései. Ezen a napon tanították őt hazudni. Az apa sokszor elmondta: - Anyának el ne mondd, hogy kivel találkoztunk!

Erika szorongott, hazudni nem tudott. Minden az arcára volt írva, öröm, bánat egyaránt. A féltékeny asszony hamar kivette a gyerek tekintetéből, hogy valami nincs rendben. Faggatta egyszem lányát: – Mi történt? Merre jártatok apával?

Egyébként is tele volt kételyekkel. Ott is rémeket látott, ahol sütött a nap. Erika nem merte elmesélni, hogy találkozott a mostohamamival.

Teltek a napok, a hetek. A kislány kezdte feldolgozni, a háttértárba helyezni a furcsa találkozót.

Egy nap apa ajándékkal érkezett, haza. Ritka pillanat volt ez. Nem nagyon volt jellemző az ajándékoztatás, a mindennapi dolgokra –, élelem, fűtés – is nehezen futotta. Ez a kicsi lány különleges, szép dolgokról csak ábrándozott. A vágyott rózsaszín, lányos holmik elérhetetlenek voltak. Nagy esemény volt egy új kardigán, nadrág, vagy egy pár cipő. A mindennapi életet szolgáló használati tárgyak voltak csak meg, nem alkalmi darabok.

Ezen napsütéses délutánon apa egy gyönyörű dobozzal állított haza. Erika egyedül volt otthon az egyszobaházban'. Felcsillant a szeme a szép csomagolást látva.

– A tiéd – mondta az apa.

Erika szívdobogva bontotta ki a csomagot. Gyönyörű, igazi lányos piros lakkcipő. A gyerek szíve kalapált a boldogságtól.

– Milyen csodálatosan szép. (Horribilis összeg lehetett.) Eddig ilyenről még csak álmodni sem mert.

A kislányban nem ébredt fel a gyanú, hogy apa soha nem vásárolt még neki sem ruhát, sem cipőt. De anya hamar gyanút fogott.

A cipő miatt nagy veszekedés támadt azon az estén. Anyuka megérezte, hogy ezt a szép darabot nem a férje vette. Ez nem volt jellemző párjára. Nagyon női ízlésre utalt a finom darab.

A veszekedős este után a kislánynak is világossá vált, hogy a nemrégien megismert fiatal nő vette a fényes meggypiros cipellőt.

Erika nem merte felvenni az új topánkát. Csak nézegette. Az arannyal díszített fűzőlyukak, vörös lakkbőr, pici sarok... Milyen nagylányos, milyen szép! Igazi csoda. A vágy és a félelem keveredett a gyerek lelkében. Nem örülhetett. A cipőt el kellett tenni, hogy ne is lássa senki.

A féltékeny asszony, mikor mindenki elaludt, elővette a szépen csillogó, kicsi lábbelit. És a nagykést. A lakktól kissé kemény bőrt elkezdte nyiszatolni. Apró pici darabokra szabdalta a szép kis lánycipőt. Két marék vérpiros bőrfecni, néhány csat, fekete talpcsonkok. Zacszóba tette...

A következő napokban Erika kereste az új cipőt, szeretett volna járni benne egyet titokban. Nem találta...

Az asszony a vörös bőrkupacot egy faluval arrébb visszavitte a feladónak.

–Az én lányomnak Te ne vegyél cipőt! Szüljél magadnak gyereket! – üvöltötte.

A szétszabdalt vérpiros bőrdarabok repültek. A szétszabdalt élet megállt...

HAJNAL ÉVA

Eljött az én időm!

Ötödik óta az ablak mellett ülök, a negyedik padban. Most épp matek óra van, már mindenki hullá. Kék, zöld, citromsárga és piros hulláink üveges tekintettel pásztázzák a táblát. Petibá elszántan magyarázza a tengelyes tükrözést. Ugyanazt a hülye pulcsit hordja már egy éve. A könyökén tappancsok, nehogy kiszakadjon, amikor könyököl. Bár, szerintem ő nem is szokott könyökölni. Se ülni. Se enni, se aludni. Csak magyaráz, akár a felesége. Egy végzős lánytól hallottam, hogy a nászútjukon is folyton deriváltak. Jó lehetett. Már épp ott tart, hogy „a tengelyes tükrözés végrehajtásakor láttuk, hogy a sík minden pontja ugyanolyan távolságra van a tengelytől, mint a képe”, amikor végre kezdődik. ELJÖTT az én időm!

Először mindig Eszter ásít. Pontosabban: sikkant. Filigrán kecsességgel árad teljes lényéből a levegő, ezt mindig irigyeltem tőle. Mintha önmagát lélegezné ki.

Ma a jobb zsebembe tettem a szelencéket, négyet. Kedden mindig négyet hozok. Tapasztalat... Ezekben gyűjtöm össze őket.

Ásítás gyűjtő vagyok.

Szenvedélyesen vadászok rájuk. Már tudom a menetrendet: eleinte még látszik némi értelem a szemekben. Ez a második-harmadik órán lankad, majd a negyedik órától jön a hullá-állapot. Már gondolkodtam rajta, hogy akár hullákat is gyűjthetnék, de az olyan undi volna! Meg hová is tenném őket? A gardróbban, mondjuk elférne egy pár. Felakasztanám őket, mindegyiket egy-egy vállfára. Persze, feldarabolva sokkal kevesebb helyet foglalnának, még akár a hűtőládában is jó helyük lenne. Csak az a sok vér zavarja egy kicsit...! Talán a pince is alkalmas hely, de azért mégis macera.

Alsóban odavoltam a szalvétáért, meg volt bogárgyűjteményem is. Emlékszem, kajtattunk a réten és ujjongva tettük üvegebe őket. Ott, mintha az életükért könyörögtek volna, borzongató volt! Gombostűzni sosem mertem, azt mindig a bátyám csinálta. Már akkor éreztem, hogy az erőszak nem az én világom.

Az ásítás gyönyörű! Szárnyaló zene, tele finom motívumokkal! Könnyed lebegés!

Eszter után Gyuri következik, ő a második. Neki a zöld szelencét nyitom ki. Szinte önként száll bele göndör ásítása. A harmadik mindig Panka. Az övé röppen, mint egy citromsárga madár. A piros magától kinyílik, amikor Álmos ásít. Álmos!!! Ásításának minden porcikája szerelmesen duruzsolva úszik a szelencébe. Elolvadok tőle!

Amikor Petibá azt mondja, hogy pakoljunk és induljunk az ebédlőbe, tudom, nekem nincs időm enni, rohanok haza a kincseimmel. Még kotta szerint sorba kell rendeznem őket, mert ma lesz a nagy nap, tele a századik szelence! Egy éve várok erre, majd' szétvet a boldogság!

Kicsinosítom magam és kezdődhet!

Karácsonyra karmesterpálcát kértem, a zene a mindenem! A szóló részt Álmosnak szánom, érthető elfogultság! A szüleim izgatottan izegnek-mozognak az első sorban. A többi helyet a plüsseimnek foglaltam le. Lassan mindenki megérkezik, kezdődhet az előadás.

Ásító oratórium.

Händel elégedetten forog a sírjában. Egy évnyi kitartásom árad a szobámban: zeng, szárnyal, röppen, suhan a muzsika... Elsírom magam, amikor vége, oly emelkedett a pillanat!

Apám horkolása józanít ki. Nem is horkol, horkant! Horkantgat, hortyog, mormol. Lenyűgöző, bámulatos, parádés, pazar hangörvény zubog minden ízéből!!!

Micsoda ajándék! Egyenesen égi jel! Holnaptól horkolás vadász leszek! Nagyobb méretű szelencéket kell beszereznem...

*

Megjelent: <https://hetedhethatar.hu/hethatar/?p=65674>

KOZÁK MARI

A hetediken

Itt minden olyan csendes
az ablakok szemében keresi magát
egy halovány csillag
és párkányra ül ha megjön az éj
majd halkán kopogtat
félős pillantást vet a múltra
csak az óra a falon aki hallja szavát
mozdulatlan a pillanat
egy gyermek anyjáért kiált...

itt nem változott semmi
az ágyon a takaró párnákat ölel
asztalon szemüveg néz a messzi világba
széken az ing dúdol altatót
a forgószék némán álldogál
sarokban fél pár cipő még mindig
társáért keseregve vár
fiókból nem szöknek az emlékek
a hetediken lakik a szeretet...

...itt minden olyan csendes
itt az álmok nem hazudnak
itt a léptek az ajtóban várnak
itt az ölelés megtalál.

(2023)

DEDIK JÁNOS

A PÖSZE VARJÚ (Mese felnőtteknek)

Varjú ország erdejében, egy kényelmes fa tetejében lakott egy fiatal varjú pár, kár-kár, mondogatták egymásnak. Szerelemben jók voltak. Csak a kis varjúk hiányoztak kár-kár. Varjú férj mérgelődött, ennyi időt asszonnyal még nem töltött. Kár volt kár. De még egyszer megpróbálja gondolta ő bánatában.

Varjú mama, sajnálta az esetet, ősszel párján szíve megesett. Úgy gondolta meglepi három tojást, tojik neki. A kis tojásokat melengette, míg a férje etetgette. Varjú papa nagyon várta, hogy kikeljen felesége három tojása.

Megtörtént az eset, három varjú megszületett. Nem kár! Nem-kár.

Kicsinyek szépen növekedtek, míg a varjak újra szeretkeztek! Nem kár-nem kár. A három kis varjú már repdeset, mire a testvére megérkezett. De a bátyái nem fogadták, Félixnek csúfolgatták, mert a papa látta, hogy a kicsi nem ő, de kevésbé a párja, nem hasonlít, csak egy picit a mamára. Félix öcskös pöszén mondta kászs-kászs, és ezt is csak nehezen tudta. A többit csak elzokogta. Ejnye-ejnye cudar kölyke, károgni sem tudsz te, csak nyögve? Selypítésed szégyen ránk, kinevet az erdőhát. Kár-kár.

– Asszony, asszony szégyellheted! – a kicsinyedet azonnal orvoshoz viheted. Ne rontsa a testvérek jó hírét, egy pösze testvér csak csorbítaná a család becsületét. Kár-kár.

Ezek után varjú mama mit tehetett, mikor szíve csücske a kicsinye lett. Sajnálgatta, tanítgatta, míg a szomszéd rajta kapta. Kár-kár mondogatta a szomszéd is magában, ilyen varjút még nem láttam. Nem elég, hogy pösze még bárgyú is szegény. A fészekben sem nagy legény! A testvérei a mezőre kicsalták. De Félix csak nézett-nézett a hatalmas mezőn, csak heverészett. Szegény mama mit tehetett, kényeztette, ahol csak lehetett. A legjobb falatokat neki adta, míg a testvérek panaszkodtak, kár-kár mondogatták csak a pösze varjút, pátyolgták.

– A papa többször mondogatta, tán süket a feleségem és nem hallja. Orvoshoz kell vinni rikácsolta. Erre mama csak a vállát vonogatta. Ráér-ráér, károgatja, majd kínövi a selypítést, és elhagyja.

– Végül is az asszony szót fogadott, és nagy nehezen szerzett egy beutalót. De a doktor csak annyit mondott logopédus legyen az orvos, más itt nem segíthet, csak ő taníthat károgó beszédet.

Logopédus megvizsgálta, mert Félixet megsajnálta.

– Mond utánam te kis varjú. Kár-kár. Félix ezt megpróbálta. Karsz-karsz! Károgta egyfolytában.

– Raccsolsz is te pösze varjú? Apád lehetett egy Szarka, nem is Varjú, vagy talán egy Holló?

– Kedves mama, mit szól ehhez! – nem a magáé ez a gyerek. Irul-pirult a mama, mit szól ehhez az apa? Sötét az erdő nagy a lomb, az apjuk meg mindig barangolt. Ki láthatta a sötétben, mikor a szél is fújt a varjú fészében, s ki volt, akivel összebújt? – a fészek alján meglapult.

– Itt nagy a baj asszonyom! – Fiát tanítani nem tudom, felemás gyereket szép beszédre, oktatni nehéz, teljes ellátás kell ehhez nem is kevés, de a tanulás akkor is bizonytalan a Félix pöszése megmarad, ha szorgalmas lesz, egy –két év után nem lesz pöszébb talán.

– Mondja doktor, arra kérem, a férjem semmit se értsen! Mindent megadok, amit kér, nekem a férjem ennyit megér! Ha a testvérek megtudnák, drága doktor önt megáldják, de Félixnek vége, én meg mehetek az erdő végre, vagy világgá, mert kiátkoz a varjú népe. Kellett nekem másnak férje!

– Miért lett pösze ez a pici, ideges. azóta a papa kicsit. Nem tudom az okát majd a doktor, elárulja a baját.

– Kezdjük az órát pöszike, tudod, miért jársz te ide?

Mond utánam Kösz-kösz doktorka...! Kár-kár pösze vagy te varjúcska. Kár-kár, késő bánat a logopédus, is csak egy állat, de te gyakorold a mindenit, a javulás egy évbe is beletelik

– Kezd előlről és újra-újra. Az r betűt mondjad róna-róna. Most a rigót gyakorold. Rigó, Rigó, mond el százszor

– Melyiket szól a Félix, bárgyún, a sárgát vagy a feketét, de inkább megfognám az egérkét.

– Ne egerész te kis kajla. Gyanús vagy te varjúfajta, ha mondom!

– Vagy, ha nem hát legyél csóka. Anyádnak úgyis mindegy ki csókolta. Becsületén csorba esett azért ilyen ez a gyerek.

– Kikérem ezt magamnak, a varjú az egy rendes állat, nem csalja meg csak a bánat! Tovább viszem. kicsinyemet, míg egy rendesebb logopédusra nem lelhetek. – Kár-kár.

– Károgott, itt eleget jó asszony Vigye Félixet, s ne bosszantson, bár hova megy, pösze marad ez nem csoda, ez úgyis egy csúf alak, torz hangját elrondítja. Orvos legyen, ki meggyógyítja!

– Én vállalom, szól egy doktor a túl oldalon. Apád, anyád nem ismer rád, mert gyakoroljuk ám a dumát. Úgy károgsz majd, mint egy úri madár, ki egy kicsit racsolva büszkén kárál. Na persze, ha apád nem drágáll! – és mindenét rád szán?

–Pöszi-pöszi-pöszike, így csúfol majd az őzike. Kár-kár. Más állatba ne szeres, mert mindenki majd kinevet.

– Hazaviszlek pöszikém. Mi lenne veled itt az erdő közepén? Kárt-kárt. Az orvos csak harácsol, nem tanít, csak tanácsol.

– Mi ebből a tanulság? Csak ennyi!

– Fa tetején, ne rakjál fészket, mert nem tudod, kivel ébredsz!

BODNÁR LÁSZLÓ

Apám alakja

Apám halott sirály,
testtelen testtel,
végtelenbe száll.

Apám hangja béke,
szívem a szívét,
hordozza tovább.

Apám mosoly, a fény,
csillagok arca,
túl az éjszakán.

Apám boldog hite,
örökölt hűség,
teremtő parancs.

Apám a szeretet,
szabadságangyal,
szárnyra kélt madár.

Apám út, az Isten,
Biblia szava,
áldott szép világ.

Apám megbocsájtás,
bűnöm keresztje,
vér a Golgotán.

Apám feloldozás,
Úr áldó keze,
hitét küldve rám.

Apám örök élet,
bús halál után,
otthon, csendházam.

Apám a bölcs remény,
hogy az mi elmúlt,
ki nem hunyt varázs.

Anyám alakja

Anyám keze szél.
fák lombján dalol.
Anyám keze csend,
bölcs szívén honol.

Anyám szeme ég,
kéklő végtelen.
Anyám szeme Hold,
sápadt éjjelen.

Anyám lelke Nap,
aranyló kalász.
Anyám lelke dal,
ringató varázs.

Anyám szava szép,
vigasz bánaton.
Anyám szava fény,
gyászos hajnalon.

Anyám föld, gyökér,
többé nem ereszt.
Anyám föld, kenyér,
síromon kereszt.

Anyám Menny s pokol,
vétkes bűnömért.
Anyám Menny s pokol,
minden tettemért.

Anyám hit, remény,
szebb lesz holnapom.
Anyám hit s igaz,
lelkét hordozom.

Anyám arca vér,
tombol háború.
Anyám arca könny,
értem szomorú.

HEPP BÉLA/aLéb

Borzsongó

Az őszre kéne inni egy pohárral,
a rőtáry-színű diólevélre,
hogý elrepült a nyári kék madárdal,
piros bogyó a csipkerózsa vére,

hogý árva, szürke néha már a reggel,
a fény sem izzik úgy, a régi lángon,
s a varjak árja károgó sereggel
alázza még ezerszínű világom.

Az őszre kéne, persze így magamra,
ha már a dér fejemre is fehétet
terít s ha már a zaj se, csönd se vállal,
ha egyre többször édesít a kamra
– magamra tett, de megszegett ígétet –
az őszre kéne inni egy pohárral.

Mozaik (városkép)

Nincsen ma bennem semmi pátoszos.
Talán a zápor öl meg,
az út, a járda sáros és koszos,
a fák aszfaltba törnek,
szórt avart sodor az árok,
vözbe rebbenő levéltalárok
hajózzák át a csendet
hajózzák át a csendet,

itt van megint, egyszerre lép velem
gyűrűző tócsalétem,
a térkövekre írt történelem
nem látszik így, csak térden,
olvassuk, én és a bánat,
énsorok egy múló ostobának,
hogý semmiért veszekszem
hogý semmiért veszekszem,

mert úgy van az, hogý minden így kerek,
jó ez így, a szürke-szép
szabályozottan álmodó terek
nem viselnek új mesét,
és feldarál az utcazaj,
mert így lesz az, hogý nem lesz semmi baj,
s egyre távolabb az ég,
egyre távolabb az ég.

EPRESKERTI SZERZŐHATÁROZÓ — GÖSI VALI (1954 –)

Sohasem voltam az az álmodozós kislány, aki esténként, becsukott szemei mögül egy különleges, elképzelt világba utazott. Egyszerűen csak megéltem gyermeki álmaimat egy színes világ mesterkéletlen, valóságos csodáit a vasi falucskában, Rábagyarmaton, ahol felnőttem, és a mindennapok eseménytelennek tűnő állandóságában, biztonságos békéjében rácsodálkoztam arra a természetes életritmusra, amely naponta újra és újra elhozta a hajnal, a nappalok, a lomha délutánok és esték fényeit – árnyait. Ez a csodavilág – a völgyben megbújó, fenyőerdők övezte kis falu a folyóval, a hozzá siető patakkal, a dombok, ahonnét olyan mesés volt gyermekként egymással versengve lehemperedni, a rét, a fű, a vadvirágok, erdők, folyók; a táj, a beláthatatlan láthatár íze-illata – maga volt a legvarázslatosabb, póztalan valóság, amit egy gyermek képzelete teremthetett. Tündérmesékben éltem – igazi, hús-vér tündérekkel. Itt a csendnek is hangja volt, ritmusa; andalító dallamára aludt el esténként a „világ”, ez a lankás völgy ölén, dombok tenyerén bújó, fenyvesek - ölelte táj.

Később, a számtalan „túlélés” után is egyre élesebben rajzolódott ki az emberlét legnemesebb értelme; a szépség, a tiszta örömök ígérete, az hogy a poklok legsötétebb bugyraiból is vezet fény, amely újra élni segít. Szerencsés és boldog embernek vallom magam ezért az indíttatásért, hálás vagyok szüleimért, tanárainért, akik korán felismerve a bennem rejlő vágyat a szépség iránt, annak kifejezésére ösztönöztek, az irodalom mélységes szeretetén át. Hálás vagyok mindezért, úgy is, hogy életem legdrágább kincseinek egyike, a fiam, betölthetetlen úrt hagyva maga után, idejekorán távozott a földi világból. Az égi rend felborult akkor, de a veszteség, a hiány idővel gyönyörű szellemi hagyatékká nemesült: tanítása – életét adva mások életéért –, hogy a feltétel nélküli szeretet elgépiesedő világunkban mindenek feletti, és ha képesekké válunk adni magunkból valamit mások és a magunk épülésére is –, nem élünk hiába, sőt, semmihez sem fogható ajándékunk lehet a létöröm.

Itt kezdődött, hogy a vers, az irodalom, az olvasás, a versmondás mindennapjaim részévé vált. és maradt hű társam, vigaszom és útravalóm egész életemben.

Felnőttként, nem sokkal a fiam halála, talán valami ösztönös önterápiaként magam is írni kezdtem, és hamar rátaláltam azokra az emberekre, közösségekre, akik szívesen társultak hozzám ebben a világban, amelyben szinte megszállottként létezem azóta is. Ajándék, hogy társam ezen az úton – éppen idén, 2023-ban ötven éve – két gyermekem édesapja, egyetlen unokánk imádott nagyapja is, aki maga is természet- és irodalom-kedvelő, a fotózás – elsősorban a természetfotózás – szerelmese. Megkülönböztetett tisztelettel és hálával gondolok első, feledhetetlen magyartanáromra, Ács László tanár úrra, akinek sok évvel ezelőtti válasz-üzenete legelső írásaimra gyönyörű relikviaként tűnik fel ma is. Ő, aki elindított ezen az álomszép úton, és évtizedek távlatából is így emlékezett rám, örökké él a szívemben: „...És újra látom az angyalarcú kislányt, aki mély átéléssel szaval a kiscsikóról, aki gyönyörűen mondja szerepét Az égisz éró facsengő soraiban, s aki a magyar órákon mindig a legszebb feleletet adta.” Lírai énem ellenére aktív életem során pénzügyi területen dolgoztam, de mindig közel az irodalomhoz. A nyugdíjazás előtti utolsó negyedszázadot (1985 -2010-ig) a Magyar Rádió Győri Stúdiójánál töltöttem, örömeimre gyakori irodalmi magazinok szerkesztésének közelségében, de az írásra való belső késztetés az aktív évek után teljesedett ki bennem, előbb internetes irodalmi portálok meghívására, majd 2011. óta a Győri Antológia Közösség állandó szerzőjeként és egyik szerkesztőjeként antológiákban, és önálló verseskötetekkel is bemutatkozhattam az olvasóknak. Azóta is a létezés szépségeit keresem, a misztériumokat, amelyek számomra az anyagi világunknál sokkal finomabb dimenziók átélését jelentik.

Önálló verseskötetek: *Halkuló hiány*, 2011, *Hódolat a tavasznak* 2015, *Misztériumok*, 2017.

Közös kiadványok: *Szavakkal festett képek* (közös vers-kép album Vehofsics Erzsébet fotóival), 2020, *Hajnali fény* (török versfordítások Dr. Bartha Júliával) 2022, amely válogatások elérhetők az Országos Széchenyi Könyvtár, (MEK) archívumában is.

2022-ben *Emlékkönyv* címen jelent meg a Bluecyg kiadónál életrajzi könyvem.

KŐ-SZABÓ IMRE

Főtt csülök

Délután négy óra elmúlt, amikor Sipos Ferenc az irodában magához vette kis táskáját. Ebben voltak az iratai, pár cetli üres papír, hátha fel kell jegyezni valamit. Meg az íráshoz egy piros színű golyóstoll. A pénztárcáját mindig a nadrág jobb zsebébe hordta, balban pedig egy szépen összehajtott zsebkendő lapult. Szemüvege, mert így negyvenegy évesen már azt is kellett használnia, főleg olvasáshoz, az ing felső zsebében fityegett. Nyári nadrág, egy kockás ing és egy lyukacsos felsővel ellátott cipő volt a teljes felszerelése.

Egy irodában dolgozott, gépelt, kimutatásokat készített, számítógépen leveleket írt. Szóval papírokkal bajlódott egész nap. Otthon a lánya mesélte, amikor hazajött az iskolából, hogy a tanító néni megkérdezte, mit csinál a munkahelyén az apukája.

– Azt válaszoltam, irodista! – mondta iskolás lánya.

Ebben valóban minden benne volt, mert ugye aki irodában dolgozik, az nem lehet más, csak irodista. Ezen jól mosolygott, ahogy ment a királyi város Budai út nevű utcáján. Ebben a nyári, júniusi, napsütötte időben, ahogy kiszabadult abból a bizonyos irodából, egy gondolata volt, inni egy finom, hideg sört.

Most azon gondolkozott, hogy abba a kis presszóba igya meg azt a bizonyos sört, vagy a távolabb lévő, Kinizsi Sörözőben. Úgy döntött a söröző az mégis söröző és nem holmi kis presszó. Nem is tévedett, mert, ahogy leült a söröző egyik belső asztalához, ott termett a pincér.

– Mit hozhatok? – kérdezte Sipos Feritől, olyan kedélyes arccal. Úgy mosolygott, mintha ismernék egymást. Ez fel is tűnt egy pillanatra, de aztán elvetette. Üldögélt az asztalnál, kint az utcán hét ágra süttött a nap. Így szokták ezt mondani, amikor a mondás szerint a nap olyan erővel süt, hogy a fák hetedik ágát is eléri. A sörözőben több vendég üldögélt, sörözgetek. Az előbbi pincér gyors járással keringett az asztalok között és hordta a frissen csapolt, habos sörös korsókat.

Egyik ilyen forduló után hívás nélkül ott termett asztalánál.

– Étlapot hozhatok? – kérdezte barátságosan.

Sipos Ferenc arra nem is gondolt, hogy ennie kellene valamit. Egy pillanatig töprengett, majd a pincérhez szólt:

– Hozzon egy étlapot! – mondta röviden.

– Máris hozom – tüsténkedett a pincér. Így ahogy elszaladt az étlapért Sipos Ferinek mégis feltűnt ismerős a mozgása és nem is kellett sokat gondolkoznia, beugrott.

– Hát igen, a kiskocsmából ismerem. Igen, ő az, aki ott a pultnál szokott beszélgetni az ottani csapossal, a Tibivel. Sipos Feri is beszokott térni abba a bizonyos kiskocsmába, jó bort mérnek ott és mivel kicsi a kocma, ott olyan családias a hangulat, mindenki ismeri a másikat, még ha nem is, de úgy tesz, mintha már találkoztak volna. Aztán az jutott az eszébe, milyen érdekes, a vendéglátós nem a saját kocsmájában, éttermében iszogat. Inkább elmegy egy másikba. Ott ő is csak vendég és élheti a saját életét. Nem kell semmire sem vigyáznia.

Talán tizenöt perc elteltével megjelent a pincér. Ahogy jött Sipos Feri asztala felé, mosolygott, mégpedig úgy, hogy abban már biztos lehetett, hogy felismerték egymást, de erről nem szóltak egy szót sem, egymásnak.

– Tetszett választani? – kérdezte.

– Még nem, csak nézegettem.

– Figyelmebe ajánlanám a „főtt csülköt Pékné” módra. Nagyon finom, mondhatnám azt is, hogy a sörözőnk kiválósága.

Ahogy ott ült és a megivott sör már egy kis bágyadtságot kölcsönzött neki. Arra gondolt, miért ne hívhatná meg magát egy finom főtt csülökre. Ennyit már ebben a nyári délutánban megengedhet magának. Már érezte is a csülök finom ízét, a nyál összefutott a szájában. Üres poharára nézett és már is mondta a megrendelést:

– Akkor kérek egy finom főtt csülköt – és a poharára mutatott – még egy sört!

– Igenis, hozom! – mondta a pincér és elviharzott.

Gyomor nedvei erre a sugallatra kavarni kezdtek, még a csülök illatát is érezte. Ez egy finom lakoma lesz, olyan lukulluszi. Azt már pontosan nem tudta, hogy az a bizonyos lakoma milyen lehet, de már hallott róla. Egy római hadvezér rendezett ilyeneket, szűkkörűen megrendezett, barátai társaságában.

A pincér közeledett a sörrel, mondta:

– Mindjárt hozom a csülköt! – Sipos Ferenc beleegyezőleg bólintott, vette poharát és nagyokat kortyolt söréből. Megállapította, ez vérré válik! Vagy talán vízzé? Ezen mosolygott.

Talán húsz percet meditált a sör után, a pincér már is hozta a főtt, csülköt. Letette az asztalra, mellé egy tányéron friss újhagymát, vagy öt-hat darabot, szépen megtisztítva. Még letett egy kenyeres kosarat, szépen szeletelt puha kenyérral.

A csülök illata felséges volt, belengte az asztalt és annak meghitt környezetét. Sipos Ferencet letaglózta a látvány, a csülök iránti éhség vágyakozása. Kézbe vette a villát és a kést és szinte neki rontott a csülöknek. Finom, puha volt, egy kicsit sós, illett hozzá az új hagyma, meg a puha kenyér. Most kezdte érteni azt a bizonyos lukulluszi lakomát, hogy az milyen lehetett. Ez is az, nyugtázta, csak kicsibe, de valami fenséges. A lélek megnyugodott, benne Sipos Ferenc lelke is. Régen érzett ilyen kellemes kiegyensúlyozottságot.

Valamikor, úgy két-három éve, amikor még a feleségével és kislányával élt, akkor érzett utoljára ilyet. Azóta csak magányosan jön, meg ebben a királyi városban. Minden utcáját ismeri. Térképre tudná rajzolni, hol lehet fröccsöt, sört inni. Ismer pár törzsvendéget, akik az egyes helyekhez kötődnek. Ha az utcán találkoznak, ismerősként üdvözlök egymást, de beszélgetni nem állnak meg. Majd valamelyik este, ha éppen betér ezekre a helyekre.

Hosszan falatozott, ráérősen. Minden falatot ízlelgetett és közben kortyolt a hideg sörből. Olyan jó félóra étkezés után már nem érzett éhséget. Sőt az elteltség vette hatalmába. Csak ült az asztalánál és nagy nyugalommal szemlélte a vendégeket, meg az ablakon kitekintve a Budai út autós forgalmát. Mert csak ez látszott, a nagy meleg miatt a gyalogosok árnyékba húzódtak, vagy éppen egy ilyen sörözőben poharazgattak.

Még vagy egy jó félórát üldögélt magányosan. Arra gondolt, milyen is az ember. Jó dolgában, rossz döntéseket hoz. Így volt ő ezzel a válással is. Nem akarta ő elhagyni a családját, csak az asszony állandó nyaggatása, hogy nem mennek semmire. Többre vágyik, ő, mint Sipos Feri azért, hogy jobb legyen az életük, nem tesz semmit. Ez olyan volt, mint amikor a bakelit lemezen a tű egy átszakadt barázdához ér, onnantól kezdve csak ismételi önmagát. Sajnos ez a lemez forgott hónapokon keresztül, szinte unalomig. Ahol lakott, egy vállalatnál dolgozott egy szerszámos raktárba, olyan kiadó féle volt. Ez a munka valóban lehetett volna jobb, vagy másabb, de ő elégedett volt ezzel. Most, hogy eltelt az a bizonyos két vagy három év másképpen látja a dolgokat. Sokat van egyedül, csak úgy vetődik ide-oda, minden különösebb cél nélkül. Mindig arra gondol, egyszer majd jobb idők jönnek.

Sipos Ferenc kiitta maradék sörét, fizetett és visszazökkent a valóságba. Elindult albérletéhez, ahol tulajdonképpen nem is szeretett lakni. Csupán a kis szoba az ágygal, egy alvóhelyé vált.

Eltelt pár hónap, többször betért abba a bizonyos kiskocsmába. Ilyenkor eszébe jutott a pincér, a főtt csülökkel. Szerette volna megemlíteni neki, hogy az ajánlat kiváló volt.

Egyik betérés alkalmával a pincér ott beszélgetett a csapossal, a Tibivel. Meglátták egymást, mosoly gördült mindkettőjük arcára. Kitörő örömmel üdvözölték egymást.

- Szabadnap? – kérdezte Sipos Feri és kezét nyújtott.
- Olyas féle, csak holnap kell menni – mondta pincér és kezében a fröccsel arrébb húzódott, hogy Sipos Feri is a pulthoz férjen. A csapos kimérte a kisfröccsöt Sipos Ferinek, hiszen tudta, hogy a törzsvendég mit iszik, kérdezés nélkül elkészítette és kitette a pultra. Felemelték poharaikat, koccintottak.
- Egészségére! – mondták mind a ketten és ittak boraikból.
- Látogasson meg bennünket máskor is! – invitálta a pincér. Sipos Feri nem szólt, csak bólintott fejével és azt tervezte, ha megint olyan magába forduló hangulata lesz, okvetlen a Kinizsi Sörözőbe veszi az útírányt.

Zemplén – Sátoraljaújhely-Széphalom, Kazinczy-kert

Fotó: DARVAS JUDIT

P. LESKÓ ÉVA

A tetovált sárkány (Életem sebei – testem tetoválásai)

Nem sokkal negyvenedik születésnapom után, a nagy felismeréssel robogtam haza, és heves gesztikulálások közepette adtam elő férjemnek, hogy elmúltam negyven éves és még nincsenek pótfülbevalók lövetve a fülembel!

Az uram, az időnként rám törő hóbortjaimat nagy bajusza alatti somolygással fogadta, és csak ritkán próbált befolyásolni. Most is így volt, mosolyogva annyit dörögött az orra alatt, hogy csináltasd, ha akarsz, senki sem tart vissza!

Gyors egyeztetést követően a következő héten már két belőtt pótllyukkal a fülemben, új csili-vili fülbevalók tulajdonosa voltam. Ma is nagyon szívesen cserélgetem füleimben az alkalmaknak megfelelően a szolid, de annál mutatósabb ékszereket.

Az évek jöttek, mentek, elérkezett az ötvenedik születésnapom. Kicsit megkésve, de ismét rám tört a felismerés, és a nagy ötlettől vezérelve lelkesen és határozottan mondtam a férjemnek:

– A születésnapomra megfeledeztem a tomporomra tetováltatni egy kis sárkányt, de haladéktalanul pótolni szeretném!

Új ötletemet megrökönyödve és mosolyogva fogadta a családom, mondván további sárkányra semmi szükség nincs, pontosan elég megvívni velem a csatákat, amelyeket időnként eltántoríthatatlanul a fejembe veszek. Elhangzottak poénok a sárkányokról, házisárkányokról, mindannyian jól mulattunk ezen, és addig szórakoztunk, míg a tetoválás gondolata a feledésbe is merült.

Most itt állok 55. évem közelében, életem minősége megváltozott, és eszembe jutott az el nem készült sárkány. Már nincs közöttünk, akinek bejelenthetném szándékomat, már nincs aki nagy bajusza alatt mosolyogva hóbortjaimon, és nincs aki azt mondaná: “Tedd, ha akarsz!”

S lám, ami már nem tiltott, amit még csak be sem kell jelenteni, elveszítette fontosságát, jelentéktelenné vált.

Elgondolkodom.

Állok a tükör előtt, s nézem magam. Nézem az arcom, a testem, és már nem azt látom, mint amit néhány évvel ezelőtt.

Mi változott?

Minden!

Az életem!

Rádöbbenek, hogy rám vannak írva életem örömei és fájdalmai.

Felfedezem a barázdát a két szemöldököm között. Édesapámra emlékeztet. Látom szemeimet, amelyeknek a fénye megkopott az élet adta bevérzésektől. A szarkalábakat, amelyek szemem sarkánál sorakoznak.

Pásztázom tovább a testem.

Térdemen műtéti vágás nyomai. Emlékszem nagy fájdalommal járt. Fiatalon, erősen és kiszolgáltatottan heteken át feküdtem, és a legkisebb mozdulatokhoz is segítséget kellett

kérnem. Felrémlik, mégis fontos időszaka volt az életemnek. Kedvesemmel, - aki évekkal később a férjem lett - még kezdetleges volt a kapcsolatunk, mégis, ebben a szükségállapotban annyira megerősödött az összetartozásunk, hogy hosszú, remek és megingathatatlan házasság lett belőle. Miért is sajnálnám, hogy forradás van a térdemen?

Felfedezek testemen más apró hegesedést is. Ez akkor keletkezett, amikor gyermekeinket terveztük. Két nagyszerű „kisdéd”, akik ma már kisleányok. Mennyi öröm, mennyi aggodás, mennyi könny és boldogság született bennem általuk. Ezt a sebet sem sajnálom, ez a legkedvesebb! Nem adnám semmiért!

Kezem ráncaiban fáradtságos munka, féltés, simogatás, ölelés és szeretet lapul. Ujjamon még a karikagyűrű. Tenyeremben megdőbbsen fedezem fel életvonalamnak ívét, mely a közepén megszakadva éktelenkedik.

Furcsa, de ismerős dobbanást érzek. Nem ijedek meg, gyakran találkozom vele. Tudom mi az, megtanultam együtt élni vele. Tudom ki Ő! Kívülről nem látszik, de a testem része. Hallgatom egyenletes, fájdalmas dobbanását, tudom halálos vágás érte. Gyógyítom, de mély a barázda, nehezen engedelmeskedik. Nem, a szívemet sem cserélném el. Annyira tud szeretni, és ma sem vágyik másra, csak hogy szeressen és viszont szeressék. Semmi kétség Ő is marad a helyén, kicsit viseltes ugyan, de mélyérzésű!

Végül is, a szívem a jó barátom, most is jót tett nekem, mert egy kicsit boldogabban, mosolyogva térek vissza az arcomhoz, és lám:

A szemeimben felfedezem a ma örömeit is. Mégis van bennük csillogás! Nagyszerűek a gyermekeim, tele vannak étellel, energiával. Az Ő öröme az én boldogságom! Lassan felfogom, a szarkalábakat nem csak az élet terhei, de az élet örömei is növesztették. Igen, látom már, ezek mosolygó szarkalábak is! A szemöldököm közötti barázda Édesapámra emlékeztet. Mi a bajom vele? Szüleimtől kaptam a tartást, az erőt, ezért életem minden lépésénél jelen vannak velem.

Mosolyogva állok a tükör előtt.

Életem sebei és ráncai, testem tetoválásai. Méltósággal viselem őket, hozzám tartoznak. Kicsit megfeszítem a hátam, igazítok a tartásomon, és a tetovált sárkány ötletét egy jól irányzott gondolattal a kukába dobom!

BODÓ CSIBA GIZELLA

Zempléni dombokon

Zöld Zemplén, tán Andok békéjét adod,
Bár kicsiny gyermeke sem lehetnél,
A táj bája, hegy-bölcsőben ring,
Dombjaid ritmusra illegő
Asszonykórusok.
Dallamot dúdoló minden fád,
Kőszirted, kristály-patakod,
Kicsiny faluban néhány lélek,
Az útra feszül egy kőkereszt
Mögötte repce sárga völgye
Leülsz, a csendje nem ereszt.
A hegyláncok csíkokat festenek,
Mint óceán partján víz-fodor,
Az út szélén csendes harangvirág
Szűz szoknyáján lila bodor
Szemérmes szerelmesen,
Ütőjén egy légy bandukol.
Pihés lábú, sárga tátikák
Hűséggel őrzik, kerék inas nyomát
Eső-vésett, nap szikkasztott
Vonalai markáns grafikák.
Fehér lepkék kergetőztek,
Duruzsolt számtalan bogár,
Doromboló béke honolt,
Az apró faluban; Simán.

MESTER GYÖRGYI

Az idők végezetéig

Már nem volt igazán fiatal, de még annyira öreg sem, hogy ne gondoljon rá: egyedül nem lenne jó leélni az életét, párt kell találnia. Párt, akivel az idők végezetéig boldog lehetne.

Talán nem a legtökéletesebb megoldás, ha felállít egy mércét, és az elképzeléséhez megingathatatlanul ragaszkodik, ő mégis ezt tette. Sőt, szobrász lévén, megalkotta a női ideálját.

Kőbe véste, kifaragta álmai asszonyát.

A szobor fiatal nőt ábrázolt, csodálkozó szemekkel, fitos orral, duzzadt, érzéki ajkakkal, vállig erő, enyhén hullámos hajjal. Az alakja talán hétköznapi volt mondható, számára mégis a legtökéletesebb: filigrán alkat, kis mellek, karcsú derék, hosszú combok, vékony csukló, apró kezek és lábak...

Kereste, de nem találta meg az igazit.

Hogy a párkapcsolat - ha csak a fantázia világában is -, mégis létrejöjjön, készített egy szobrot saját magáról is. Ezt természetesen nem idealizálta, olyannak alkotta meg, amilyen az ő valóságos kinézete volt.

Évtizedek teltek el, amikor úgy gondolta, a női alakot nem rejtegeti tovább a világ elől, és egy adandó alkalommal kiállította.

A szobrot sokan megcsodálták, írtak róla az újságok is, közzé téve a fotóját.

Egy napon idősödő nő kereste meg. Kicsit elfogódottan kezdett a mondandójába, tartva attól, kérése nem talál kellő fogadtatásra, sőt, talán gúnyolódás céltáblájának teszi ki magát.

Megvenné a szobrot - mondta, vagy inkább kérte. Emlékezteti valamikori, fiatal énjére, és mivel anyagilag megengedheti magának, a szobor árát, alku nélkül megfizetné. Felállítaná a villája kertjében.

A szobrász elsőre nemet mondott. Azzal a kiegészítéssel, hogy azért meggondolja a dolgot, de előbb szeretné kicsit jobban megismerni a potenciális vásárlót.

Ha a hölgynek nincs ellenére, szívesen találkozna még vele, beszélgessenek egy kicsit. Mégiscsak más az, ha olyan valakinek adja tovább élete egyik legjelentősebb alkotását, akit valamennyire ismer.

A nő belement. Találkoztak, beszélgettek, meséltek az életükről, és egyre bensőségesebb kapcsolat alakult ki közöttük. A nő egyszer, mintegy véletlenszerűen megemlítette, kár, hogy nem találkoztak korábban. Sajnálja, hogy nem ismerhette, kíváncsi lett volna rá, hogy nézett ki a szobrász fiatalon.

A férfi ekkor megmutatta a saját magáról készült, soha ki nem állított szobrot.

A nő nagyot nézett: mindig ilyen volt a férfi ideálom. Pontosan ilyen.

Életük vége felé mindegyikük meglelte a párját. Ha másként nem, kőbe vésve.

A két szobor egy évtizeddel később egymás mellett állt a közös síremléken. És azóta is, az idők végezetéig.

BUDA FERENC

Parafrázisok a Falak könyvéhez
„Ne vádolj, ne fogadkozz”

(József Attila)

AZ EMBER OLYKOR úgy tud vágyakozni,
hogy égetőbben már nem is lehet.
Minden csak bánatát képes fokozni,
s fájó filmszalag lesz a képzelet.
Emlékezéssel szívig megrakodva
a kinti gerlebúgást hallgatom.
Hamuvá hull a hitvány cigaretta.
Aléltató fény ül az ablakon.
Falak ellen nincs eszköz védelemre –
szívom a kéklő füstöt émelyegve,
szétfoszlik az, akár a tűnt öröm,
s szálinként hull, fogyatkozik reményem.
De túrni kell most könny nélkül, keményen.
S a kurta csikkel ujjam pörkölöm.

AZ EMBER OLYKOR úgy – de néha úgy sem.
Felcihelődik – s aztán lenn marad.
Unja az ót, s nem vonzza már az új sem.
Káosztól retteg s nyög a rend alatt.
Emlékezése szaggatott, homályos,
karcolt lemezként kattog, körbejár.
Lankadt egész nap, este meg nem álmos.
Maga se tudja, mit, de egyre vár,
s nézi a semmit bambultan, meredten.
Csengő ha szól, riadva összeretten.
Barlanghomályban tétlen rostokol.
Elment ismét a nap. Elmúlt az élet.
Hamar sötétedik már. Mit meséljek?
Se kurta csikk, se kéklő füstgomoly.

http://dia.jadox.pim.hu/jetspeed/displayXhtml?docId=0000016253&secId=0001222246&mode=html#Buda_Ferenc-Mig_elsz-00740

UMHAUSER FERENC

ÖSSZE(NEM)FÜGGÉSEK

Az űrállomás szabályosan keringett a pályáján. Nem mutatott semmi rendellenességet, de a rádiójelekre nem válaszolt. A kapitány elrendelte a legnagyobb készültséget, nem szükségből, inkább csak rutinból.

Az űrállomásnak egyetlen lakója volt. Az igazi nevére és nemzetiségére már senki sem emlékezett, a világűr remetéjeként emlegették csak. Még az ezerkilencszáz-kilencvenes évek végén küldték föl, mint önként jelentkezőt, hogy az ember világűrtűrő képességét teszteljék egy majdani Mars-utazáshoz.

Akkoriban voltak a nagy változások Kelet-Európában, bár dúlt a boszniai háború, úgy tűnt béke lesz s az emberiség felülemelkedik provinciális eszme vakvágányain s a rombolás és gyűlölet helyét átveszi az építő egység. A történelem útjai azonban sohasem arrafelé kanyarodnak, mint várnánk és a józan ész szól legkevésbé bele a történesekbe.

A kísérleti személy letöltötte a Mars-utazáshoz szükséges idő másfélszeresét, aztán utasítást kapott a visszatérésre, ő azonban nem engedelmeskedett. Az űrközpontban felmerült, hogy lehozzák erőszakkal vagy a sorsára hagyják, de valami érthetetlen, különös tiszteletből, a gazdaságossági és más szempontok ellenére, továbbra is életben tartották az űrállomást, mint annak idején Minotaurusnak, félvétenként lerótták adósságukat, ellenben az öreg (most már így nevezték), nem kívánt szüzeket, de így is elég sokba került.

Kormányok jöttek, kormányok mentek, országhatárok átrendeződtek (minden egyezmény ellenére), csak a Világűr Remetéje maradt kiszámítható pályán. Egyre nagyobb nimbusz övezte. Végre volt valaki, egy létező, egy élő, aki ott „áll” felettük s figyeli őket. Valamit talán tud, amiről nekik fogalmuk sincs.

Az első száz évben még minden hosszabb hallgatása után várták, hogy egy halott, egy élettelen tetem fogadja a teherűrhajót, ám a legénység azt tapasztalta, hogy az öreg fizikailag és szellemileg még mindig frissebb, mint bármelyik földi ötvenes. Megszokták, hogy ott van és lassan kezdett egyet jelenteni az űrrel, az örökkévalósággal.

A teherűrhajó leszállt az űrállomáson.

– Hát mégis bekövetkezett? – kérdezte Black, az amerikai pilóta.

– Mózesnek sem adatott meg, hogy belépjen az ígéret földjére, az öreg is elég rég vár a világűr kapujában, ki tudja mit látott s mennyi volt megengedve neki? – válaszolt Joachim, miközben előkészítette a zsilipet az átszálláshoz.

Átkutatták az űrállomást, minden sértetlen volt, a szkafanderek is hiánytalanul és érintetlenül lógtak a helyükön. Az űrállomás zsilipje érkezésükkor csukva volt, holott azt kívülről védőöltözék nélkül lehetetlen bezárni. Az öregnek azonban nyoma veszett.

A hálófülkében divatjamúlt bőrkötéses mappát találtak. (Óh, te szent számítógép billentyű, a letörölhetetlen floppyk kielégíthetetlen orgazmusa!) Joachim még tudott valamennyire olvasni, bár már ő is a billentyűkhöz nőtt nemzedék gyermeke volt. Felütötte a mappát, naplónak tűnő feljegyzéseket talált benne. Az utolsó bekezdésnél akadozva és szótagolva, de még érthetően olvasni kezdte:

... vergődünk a lét túldimenzionált, szűk keretei között. Nem a negyedik vagy akárhányadik dimenziót kell keresnünk, hanem a dimenziótlanságot. Csak fizikai létünk s az abból

eredő tudatunk szab határokat. A természet törvényei egyszerűek. Ismétlődések, hiányok, halmazok és tükröződések. Olyan ez, mint mikor a fától nem látja az erdőt az ember. (Van még fa és van még erdő?) Az ág kicsinyített mása a fának, a fa egy felnagyított ág, az erdő ezt többszörözi.

Nem kitörnünk kell belőle, hanem elfogadni, feloldódni, eggyé válni vele, benne.

Amikor először léptem ki a föld légköréből s csüngtem a nagy „semmiben” (a semmi minden), de ez a semmi is csak egy ember alkotta fogalom, képzet, mint ahogy az anyag és az anyagtalan váltakozása építi föl ezt az egész nagy „valamit”, akkor döböntem rá, milyen apró, törékeny hajó ez az agyongyötört, az ember kapzsiságának kiszolgáltatott Föld.

Lehet ez is törvényszerűség, ilyennek kell lennünk: gyilkosnak, vadnak, kapzsinak. Mások és önmagunk elpusztítójának, hogy letűnve – akár a dinoszauruszok – átadjuk helyünket egy más, lét-, esetleg tudatformának, ami azért mégsem más, hiszen ez egy önmagába záródó körmenet, talán mint egy akárhányszor megtekert Möbiusz-szalag, amelyen bárhol indulsz el, s ha nem is te, vagy a fiad, de a helyedre lépő sokadik faj a természet láncolatában, végül odaér ahonnan elindultál.

dolgok önmagukért és önmaguk ellen vannak. Nincs föloldhatatlan ellentét, mint ahogy a tükörkép is csak leképezés, nem ellenpólus. Csak megfelelő látószögből rajzolódik ki az egész. Ami itt egésznek tűnik, távolabbról csak egy másik (törtrész) egész parányi része. De vajon, hol van meghajtvva ez a szalag, hol az a hely, ahol az óriás átvált parányba, a töredékből egész, az egészből töredék lesz?

Vannak-e határok, létezik-e határtalan? A létezés a nemlét kontinuitás hiánya? Vagy csak a hiányérzet szüli az anyagot? Mennyi kérdés és ugyan van-e értelme, szabad-e kérdéseket föltenni?

Az embernek csak hagynia kellene, hogy az élete dallama diktáljon, feloldódnia benne, lágyan ringatózni ütemére.

Korlátokba kapaszkodunk, elvakít egy pillanatkép, görcsösen egy megfogható valóságot akarunk teremteni, rettegünk a múlandóságtól, mert nem tudjuk elfogadni, hogy az élet előtt és után van az öröklét, közte csak átmenet. Könnyen kellene vennünk, hagyni és hallani a dallamot, hogy fölemeljen, sodorjon...

Vagy már teljesen süketek vagyunk?

KORIM LÁSZLÓ

Mese az öregapóról

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy öregapó. Nagyon jóságos ember volt ez az öregapó. Nem úgy mint általában az öregapók, akik botjukkal fenyegették a rikácsoló gyerekeket, ha megzavarták nyugalmaikat. Ez az öregapó mindig cukorkát hordott a zsebében és ha a környék lurkói ott csintalankodtak körülötte, odahívta őket magához, pajkos cinkossággal rájuk mosolygott, megsimogatta borzas üstöküket, majd elővette a cukorkát és így szólt:

– No kis csintalankák, aki közületek a legnagyobbat kiáltja, az megkapja ezt az egész zacskó cukorkát.

A kisfiúk körülállták öregapót és kiabálni kezdtek. Az öregapó ekkor felemelte kezeit, intett, hogy elég és mosolyogva osztani kezdte az édességet, mert úgymond mindőjüknek egyforma erős a torka.

Öregapó sokat üldögélt a parkban. Most is ott ült a szokott helyén. Két kezével az előtte lévő botjára támaszkodott és az erős napsütéstől könnyező szemekkel szemlélte a fákat, bokrokat, madarakat. Figyelte az élet apró rezdüléseit, minden csipetnyi történetesen elgyönyörködött. Néha elővette nagy fehér zsebkendőjét, megtörölte szemét és homlokát. Kissé kopott, de azért még elegáns öltönyt viselt, a zakóját most maga mellé terítette a padra, mert melege volt. Az arra menőknek biccentett vagy megemelte a kalapját. Volt mikor odaült mellé egy idősebb úr vagy hölgy. Ilyenkor elbeszélgettek a régi szép időről és a nap eseményeiről, de legtöbbször az öreg parkőrrel társalgott.

A parkőr néha egy sakktáblát hozott a hóna alatt és szenvedélyes sakkpartikat játszottak. Most is meg volt beszélve egy játszma és így öregapó már türelmetlenül várta az őrt, de az csak nem jött. „Biztosan közbejött valami.”-gondolta, és már le is mondott a mai játszmáról, amikor megpillantotta a sétányon közeledő őrt.

– Merre járt kedves barátom? – szólította meg, amikor a közelébe ért.

– Haj –, ült le mély sóhajjal az őt és rakosgatni kezdte a figurákat –, néhány csirkefogó rongálta az egyik platánt meg aztán gúnyolódta is. Hiába öreg vagyok én már hajkurászni ezeket a csavargókat. Maga pedig csak édesgeti őket, holott jól el kéne porolni a nadrágjukat.

– Nem szabad bántani a gyerekeket, hiszen olyan aranyoskák.

– No meg az a sok szemét –, folytatta az őt –, nem győzőm összeszedni, pedig mindenütt vannak szeméttartók. Nézze csak, itt a kuka körül is. Nicsak valami mozog a papír alatt, jöjjön, nézzük meg! – Mindketten lopkodni kezdtek az állat felé.

– Kilátszik a farka –, suttogta izgalomtól kipirultan az öregapó, –, biztosan patkány és mekkora!

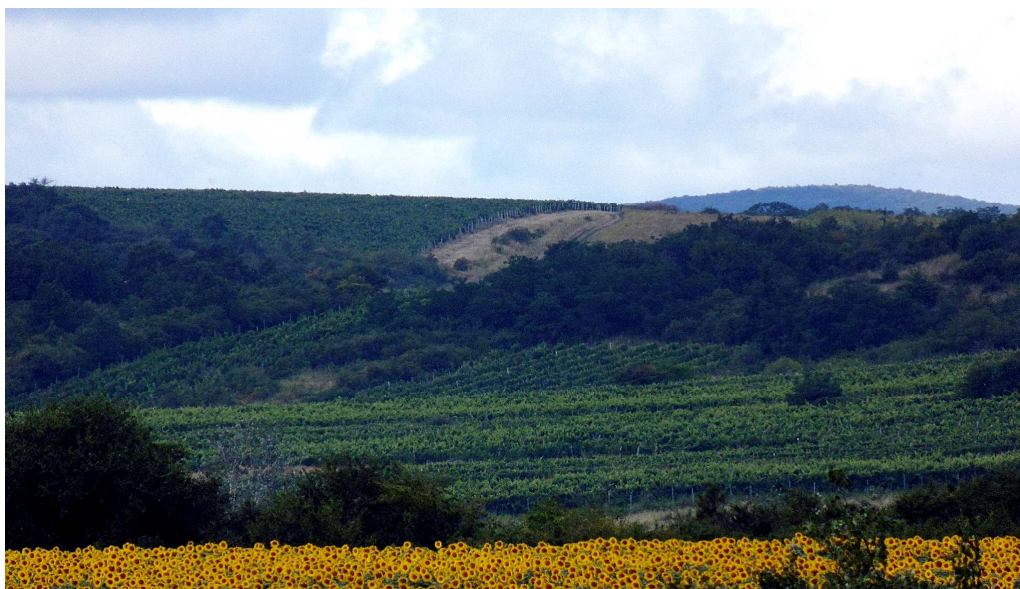
– Igaza van ez csak az lehet, mostanában nagyon elszaporodtak – válaszolta az őt. – Maga menjen arról, én meg innen közelítem meg. Bekerítjük. Mekkora példány!

Izgalomtól zihálva halkán közeledtek a patkányhoz. Öregapó lassan megemelte a botját, majd hirtelen a földre bökött vele, a papíron keresztül odaszorította a talajhoz az élőlényt.

– Megvan! – kiáltott fel diadalittasan, hörögve szedte a levegőt. Az élőlény nem vinnyogott, egy hangot sem ejtett, csak erejét megfeszítve kapart lábaival és a farkával kétségbeesve csapkodott, de öregapó erősen tartotta, még a keze is remegett. Vére pezsgett, újra fiatalnak érezte magát.

– Majd én elintézem a rusnya dögét, az én botom végén szög van! – kiáltott az őt, majd lesújtott. A kis jószág gerince roppant egyet, a fark csapott még néhányat, aztán elcsendesedett. Egymásra nézett a két öreg, erőltetlenül megemelték botjaikat. Az őt nyögve lehajolt és óvatosan megemelte a papírt. Ekkor az öregapó elsápadt, megakadt lélegzettel a szívéhez kapott s hangtalanul a földre rogyott. A papír alatt egy gyönyörű, fényes szőrű kismacska teteme hevert.

ZEMPLÉN

NAGY BERTALAN fotói

ZENE, ZENE, ZENE

James Blunt

You're Beautiful/ Gyönyörű vagy, a 'Back To Bedlam' c. albumról, 2004.
<https://www.youtube.com/watch?v=oofSnsGkops> (3':22")

Az életem ragyogó

Az életem ragyogó.
Az én szerelmem tiszta.
Láttam egy angyalt.
Biztos vagyok benne.
Rám mosolygott a metrón.
Egy másik férfival volt.
De nem alszok rá egyet
Mert van egy tervem

Gyönyörű vagy, gyönyörű vagy
Gyönyörű vagy, ez az igazság
Láttam az arcod egy zsúfolt helyen,
És nem tudom, mit tegyek
Mert soha nem leszek veled.

Igen, elkapta a pillantásomat
Ahogy elsétáltunk egymás mellett
Láthatta a tekintetemből, hogy
Rohadtul a fellegekben jártam
És nem hiszem, hogy valaha újra látni fogom őt
De olyan pillanatunk volt, ami örökké tart

Gyönyörű vagy, gyönyörű vagy
Gyönyörű vagy, ez az igazság
Láttam az arcod egy zsúfolt helyen,
És nem tudom, mit tegyek
Mert soha nem leszek veled.
LaLaLaLaLa
LaLaLaLaLa
LaLaLaLaLa

Gyönyörű vagy, gyönyörű vagy
Gyönyörű vagy, ez az igazság
Egy ilyen mosollyal az arcán egy angyalnak kell lennie
Mikor jut az eszébe, hogy vele kellene lennem
De itt az ideje szembenézni az igazsággal,
Soha nem leszek veled.

<https://www.magyar-dalszoveg.hu/lyrics/james-blunt-youre-beautiful-back-to-bedlam>

*

Monsters/Szörnyek, az 'Once Upon A Mind' c. albumról, 2019.

<https://www.youtube.com/watch?v=DTFbGcnl0po> (4':20'')

Szörnyek

Oh, mielőtt lekapcsolják az összes fényt
Nem fogom felsorolni a hibáid és a jó tetteid
Az idő elmúlt
Jó éjszakát kívánok, becsukom az ajtót
Még egyszer elmondom, hogy szeretlek
Az idő elmúlt
Ezért tartunk itt

Nem vagyok a fiad, nem vagy az apám
Csak két felnőtt férfi vagyunk, akik búcsút mondanak
Nem kell megbocsájtanunk, nem kell felejtenünk
Ismerem a hibáid és te is az enyémekeket
És miközben alszol, próbálom elérni, hogy büszke legyél
Ezért apa, nem csuknád be a szemeid?
Ne félj, én következem
Hogy elüldözzem a szörnyeket

Oh rendben, olvasok neked egy történetet
Csak a különbség az, hogy ez igaz
Az idő elmúlt
Összehajtottam a ruháidat a székre
Remélem jól alszol, ne ijedj meg
Az idő elmúlt
Ezért tartunk itt

Nem vagyok a fiad, nem vagy az apám
Csak két felnőtt férfi vagyunk, akik búcsút mondanak
Nem kell megbocsájtanunk, nem kell felejtenünk
Ismerem a hibáid és te is az enyémekeket
És miközben alszol, próbálom elérni, hogy büszke legyél
Ezért apa, nem csuknád be a szemeid?
Ne félj, én következem
Hogy elüldözzem a szörnyeket

Aludj egy életem át
Igen, és lélegezd be az utolsó szavakat
Érzed a kezeim a tiéden
Én leszek az utolsó, ezért égve hagyom a lámpát
Hogy ne maradjon több sötétség a szívedben

Nem vagyok a fiad, nem vagy az apám
Csak két felnőtt férfi vagyunk, akik búcsút mondanak

Nem kell megbocsájtanunk, nem kell felejtenünk
Ismerem a hibáid és te is az enyémekeket
És miközben alszol, próbálom elérni, hogy büszke legyél
Ezért apa, nem csuknád be a szemeid?
Ne félj, én következem
Hogy elüldözzem a szörnyeket

<https://lyricstranslate.com/hu/monsters-sz%C3%B6rnyek.html-2>

*

Goodbye My Lover/Isten veled szerelmem – The Voice, 2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=indDgP7b9l0> (2':30")

*

When I Find Love Again/Amikor ismét rátaláltam a szerelemre; a negyedik, 'Moon Landing'
c. albumról, 2013.
<https://www.youtube.com/watch?v=yEl5m8eELeI> (3':13")

*

Back to Bedlam, 2004.
<https://www.youtube.com/watch?v=6z4Ksjwyg9k> (38':42")

*

James Blunt élő koncertfelvétele 2014-ből
<https://www.youtube.com/watch?v=5bRLnL2ywGw> (1h:08':14")

*

James Blunt – Greatest Hits, 2018.
<https://www.youtube.com/watch?v=XYnHEZrLMjU> (1h:16':32")

*

A Monsters/ Szörnyek c. dalról

A Monsters/ Szörnyek James Blunt angol énekes-dalszerző dala, amit Blunt maga, Amy Wadge és Jimmy Hogarth írt Blunt hatodik stúdióalbumához, a Once Upon a Mindhoz (2019). Az album negyedik kislemezeként jelent meg 2019. november 1-jén. Blunt úgy döntött, hogy a dalból származó teljes nyereséget a Help for Heroes és a British Legion jótékonyági szervezeteknek adományozza.

James Blunt apját, Charles-t, aki maga is vesedonor volt, negyedik stádiumú krónikus vesebetegséggel diagnosztizálták. Blunt azért írta a Monsters-t, hogy „kifejezze érzéseit apjával és betegségével kapcsolatban, szinte úgy, mintha ez egy megható búcsú lenne tőle”. A Good Morning Britainnek adott interjújában Blunt azt mondta: „Valóban csodálatos pillanat volt. Mert amikor ráébredsz apád halandóságára, ez egy nagyszerű lehetőség, hogy elmondjam azokat a dolgokat, amiket el szeretnék mondani neki. Ezért írtam neki a Monsters című dalt.” Ugyanebben az interjúban kérte az O típusú vesedonorokat, hogy lépjenek előre. 2020 januárjában az MSN arról számolt be, hogy Blunt apját transzplantációra betervezték.

A videoklipet az Egyesült Királyságban, Oxfordshire-ben forgatták, és Vaughan Arnell rendezte. A videoklipben James Blunt és apja, Charles Blount szerepel. A videó középpontjában James Blunt arcának közelképe áll, amint a dal első két versszakát és refrénjét énekli, majd szélesebb látószögre vált, ahol saját magát és édesapját egy asztalnál ülve látjuk, miközben az utolsó részt énekli. A videóban Blunt láthatóan érzelmes, sír.

Lisa Wilkinson, az ausztrál televíziós műsorvezető azt mondta, hogy „zokogott” a dal videoklipjének megtekintése után.

Rudi Kinsella (Joe) ezt írta: „Ez az egyik legérzelmesebb zenei videó, amit nagyon hosszú idő óta láttunk.” (en.wikipedia.org)

*

James Blunt, eredeti nevén James Hillier Blount (Tidworth, 1974. február 22. –) brit énekes, zenész és dalszerző. Gyermekkorában több hangszeren tanult játszani, azonban egyetemi tanulmányai után családi háttérének köszönhetően a katonai pályát választotta. A Brit Hadseregben szolgált 2002-ig, ahol egészen a századosi rendfokozatig jutott. Röviddel leszerelése előtt kezdte el építeni zenei karrierjét. Első albuma 2004-ben jelent meg *Back To Bedlam* címmel. A lemezen hallható *You're Beautiful* című számával vált világszerte ismertté. A dal többek között két Brit Zenei- és két Ivor Novello Díjat nyert el, valamint öt Grammy-jelölést is kapott. Második szólóalbumát *All The Lost Souls* címmel 2007 őszén adta ki, amely már a megjelenés első hetében aranylemez lett. Az album első kislemeze, az *1973* 2007 októberében a földkerekség első helyezett dala lett, maga mögé utasítva ezzel a *You're Beautiful*-t, amely csak a második helyre jutott a United World Chart-on.

A felső-középosztálybeli családból származó zenész 1974-ben, az angliai Tidworthben (Wiltshire megye) egy katonai kórházban született Jane és Charles Blount első gyermekeként. (Később még két húga született.) Édesanyja háromévesen furulyázni, ötévesen hegedülni, hétévesen zongorázni taníttatta. 7 és 13 éves kora között a woolhamptoni (Berkshire megye) Elstree School bentlakásos iskola tanulója volt. Középiskolai tanulmányait az északkelet-londoni Harrow Schoolban végezte. Ekkor, 14 évesen vásárolta első gitárját, amin dalokat kezdett írni. Mivel édesapja a Brit Királyi Légierőnél szolgált (ezredesként vonult nyugdíjba), családja két évente költözködött, laktak Cipruson, Németországban, illetve az észak-angliai Yorkshire-ben. Velük Blunt gyakorlatilag csak az iskolai szünidők idején találkozott.

Középiskolai évei alatt pilótaképzésben részesült, és Nagy-Britannia egyik legfiatalabb pilótanövendékeként mindössze 16 évesen szerezte meg magánpilóta szakszolgálati engedélyét.

Egyetemi tanulmányait a bristoli egyetemen folytatta, ahol kezdetben repülésügyet, később szociológiát tanult. 1996-ban végzett (...) Tanulmányai költségét a Brit Hadsereg állta, miután Blunt szerződésben kötelezte magát arra, hogy ennek fejében négy év katonai szolgálatot teljesít. Döntését nagyban befolyásolta édesapja ösztönzése, valamint az, hogy családja komoly katonai múlttal rendelkezik; 995-ig [!!! – nem tévedés] visszavezetve a család minden férfi tagja teljesített valamilyen katonai szolgálatot.

Tanulmányait 1997-ben a Sandhurst Királyi Katonai Akadémián fejezte be, ahol 44 hetes intenzív kiképzés keretében tiszti rendfokozatot kapott.

1998-ban Kanadában, a Brit Hadsereg Alberta tartomány délkeleti részén fekvő bázisán (British Army Training Unit Suffield) harcokcsik és páncélozott harcjárművek bevonásával folytatott, hat hónapos hadgyakorlaton vett részt.https://hu.wikipedia.org/wiki/James_Blunt_-_cite_note-Reg_History-7

1999-ben hat hónapig páncélos felderítőként a NATO békefenntartó egységénél szolgált Koszovóban. Bluntot és egységét a macedón-koszovói határra osztották be felderítőnek, a frontvonal előtt tevékenykedtek, irányították a csapatok mozgását és a NATO bombázást segítő szerb célpontokat jelölték meg. Ő vezette azt a zászlóaljot, amely elsőként vonult be Pristinába, és ő volt az első brit katonatiszt, aki a koszovói fővárosba érkezett. Egysége itt újabb feladatot kapott: a 30 000-es békefenntartó erő érkezésére biztosítania kellett a pristinai repülőteret; ám az orosz hadsereg bevonulásakor a repülőteret is ellenőrzése alá vonta, még mielőtt az ő zászlóalja ezt megtehetné volna. Blunt, aki tisztként először érkezett a helyszínre, részt vett a robbanásveszélyes nemzetközi incidens kezelésében. Kosovói szolgálata alatt írta *No Bravery* című számát. Itteni szolgálatáról dokumentumfilm készült, amelyet James Blunt: Return to Kosovo címmel 2007 márciusában mutattak be.

Katonai szolgálata utolsó hat hónapjában a Királyi Lovastestőrség (Household Cavalry) tagjaként Londonban látott el ceremóniális feladatokat. II. Erzsébet brit királynő testőre volt, továbbá 2002. április 9-én díszőrségben állt Erzsébet anyakirályné királyi ravatalon elhelyezett koporsójánál.

Svájci állomáshelyén a Királyi Lovastestőrség műlesikló csapatának kapitánya, később a Brit Hadsereg műlesikló bajnoka lett. 2007. január 20-án tiszteletére a népszerű síüdülő és sportközpontként számon tartott Verbierben síliftet neveztek el róla.

Több mint hat év katonai szolgálat után 2002. október 1-jén, századosként szerelt le.

James Blunt 2002-ben hagyta ott a katonaságot, hogy elkezdje építeni zenei karrierjét. Ekkor változtatta meg nevét „Blount”-ról „Blunt”-ra, és hamarosan az EMI-hoz szerződött mint énekes-dalszerző. Hamar felkeltette az egykori 4 Non Blondes énekesnőjének, Linda Perrynek a figyelmét, aki az utóbbi években sikeres producerként és dalszerzőként többek között Christina Aguilera-val, Pinkkel és Courtney Love-val dolgozott együtt. Perry az EMI londoni székhelyén tett 2003-as látogatása alkalmával hallgatta meg Blunt demófelvételeit, és a gyenge technikai minőség ellenére maguk a dalok és az énekes egyéni orgánuma elnyerték a tetszését. Nem sokkal később, 2003 márciusában Blunt az austini (USA, Texas) South By Southwest Zenei Fesztiválon, a Crowne Plaza Hotelben lépett fel, s a kb. 25 fős szakmai közönség soraiban ott volt Perry is. A fellépés után Perry azonnal leszerződött újonnan alakult lemezcégéhez, az amerikai székhelyű Custard Recordshoz. A bemutatkozó *Back To Bedlam* című album utolsó, *No Bravery* című számának Perry a producere, valamint gitáron is közreműködik a dalban.

Blunt 2003 szeptemberében Los Angeles-ben, Tom Rothrock producer (Beck, Elliot Smith, Badly Drawn Boy) házi stúdiójában, az Embassy stúdióban készítette el debütáló albumának, a *Back To Bedlam*nak a felvételeit „session” zenészekkel. Ez idő alatt Carrie Fisher színésznő, író Los Angeles-i otthonában élt. Fisher támogatta az énekes törekvéseit és az album címét is ő javasolta. A szűkös anyagi keretek miatt a *Goodbye My Lover* című számot már a stúdióon kívül, Fisher házában vették fel; Blunt a fürdőszobai zongorán kíséri magát a felvételen. Az album végül 2004 októberében jelent meg.

Debütáló dala a *High* volt, amely csekély sikert aratott, még a Brit Top 100 dallistára sem került fel. Ezek ellenére a Vodafone felhasználta olaszországi mobiltelefon-reklámjaihoz, aminek eredményeként a dal Olaszországban bekerült a Top 10-be. Második kislemezszáma, a *Wisemen* már 44. lett, ezzel egyidőben az album bekerült a Top 20-ba. Ezeknek a kisebb sikereknek köszönhetően Blunt 2004-ben Nagy-Britanniában Elton John személyes meghívására annak nyitószámaként turnézott.

A harmadik dal, a *You're Beautiful* hozta meg az áttörő sikert az énekessel, amely a 12. helyen debütált Nagy-Britanniában. Hat héttel a megjelenése után, 2005. július 10-én első lett, és nyolc hetet töltött el a lista csúcsán. 2005. szeptember 11-én, valamint 2006. január 15-én ismét visszatért az első helyre, így összesen 10 hétig volt listavezető. A brit rádiók kedvencévé vált dalnak köszönhetően az addig lassan fogyó *Back To Bedlam* első helyezést ért el az albumlistán. Kedvező fogadtatását követően a dal lassan elérte az európai kontinenst is, és végül 2005 nyarának egyik legnagyobb slágere lett.

Az albumból végül 11 millió kelt el világszerte, és 16 országban volt listavezető, többek között: Írorszában, Ausztráliában, Új-Zélandon, Norvégiában, Svájcban, Dániában, valamint Kanadában, továbbá a második helyezéig jutott előre Svédországban, Franciaországban és Németországban. Az albumból több mint hárommillió példány kelt el Nagy-Britanniában, ezzel tízszeres platina minősítést ért el. A *Back to Bedlam* a Guinness Rekordok Könyvébe is bekerült, mint az egy év alatt leggyorsabban fogyó album. De rekordot állított fel azzal is, hogy 2005-ben ebből az albumból kelt el a legtöbb (2 368 000 példány) Nagy-Britanniában.

Az USA-ban a *You're Beautiful* 2005 nyarán debütált a prominens New York-i WPLJ rádióadón, annak ellenére, hogy akkor még meg sem jelent hivatalosan. Ahogy 2005 őszén kiadták a dalt, rögtön három toplistára (Adult Contemporary, Adult Top 40, Adult Alternative) Top 10-ébe került, végül pedig, 2006. március 1-jén a Billboard Hot 100 élére tört. Elton John 1997-es *Candle in the Wind*-je után az első brit dal, amely az USA-kislemezlista első helyére tudott kerülni. Az albumból az USA-ban 2,6 millió példány lett gazdára, így kétszeres platinalemezzé lett. https://hu.wikipedia.org/wiki/James_Blunt_-_cite_note-riaa-19

Az album negyedik kislemezdala, a *Goodbye My Lover* Nagy-Britanniában 2005 decemberében jelent meg, Amerikában pedig az énekessel második kislemezeként adták ki. A *High*-t és a *Wisement* 2006-ban újra kiadták Európában. Bluntot 2006. februárban öt Brit Zenei Díjra jelölték, ebből a *Legjobb brit férfi előadó* és a *Legjobb popelőadó* kategóriákban ő kapta meg a díjat.

Folytatás itt: https://hu.wikipedia.org/wiki/James_Blunt

*

Az énekessel honlapja
<https://jamesblunt.com/>

James Blunt jövő évi koncertkörútján, 2024. március 5-én, Budapesten, az MVM Dómban koncertet ad.

*

Fotó... James Blunt (1974. február 22. –) brit énekes, zenész és dalszerző
(Gavin Bond Photography)

*

(Szerk.: Szolláth Mihály)

VERASZTÓ ANTAL

DORKA

Eltelepült-történet

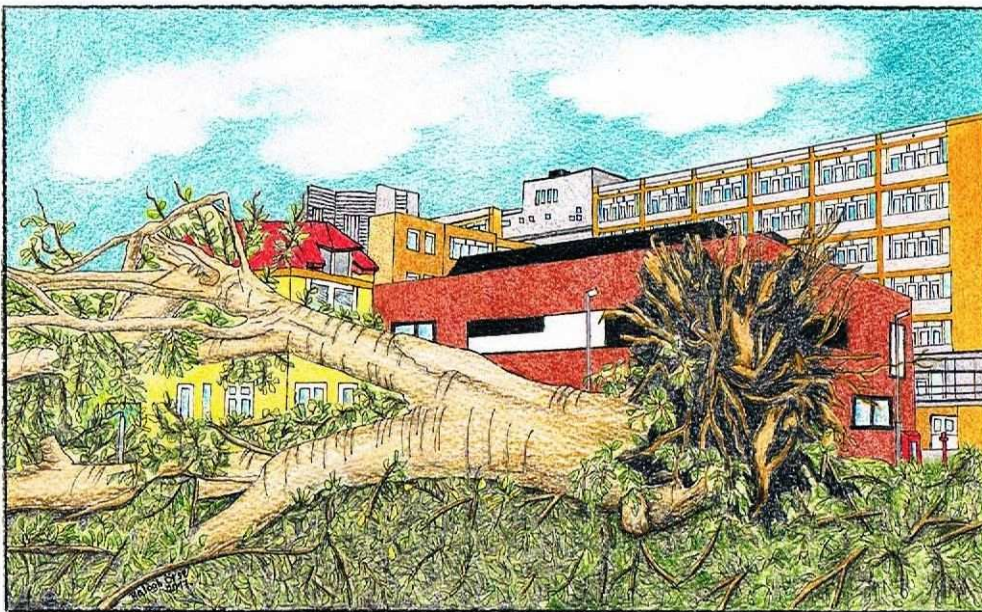
Dorka az Öregerdőn partlakásban lakott, amit nem lehetett háznak titulálni. Ahogy esténként a domboldalon kezdett lecsúszni a sötétség, Dorkának úgy fogyott a bátorsága. Gondolom mindezt a hely szelleme sugallta neki. A kísértetekkel saját magukat ámítják az emberek, mondtam neki. Ő úgy hallotta egy erdőbéli vénasszonytól, hogy éjszaka a lelkek élnek, ezért nem is kell a testbelieknek kint járni. Babonaság, butaság, a természet néha takarékoságot tanúsít, amikor valakinek az észet osztogatja, azok híresztelnek ilyesmit. Dorka erre azt mondja, ez egy jóságos öregasszony, már csak hálni jár belé a lélek. Az ő házuk az egyetlen rendes fedél alá épült ház itt fenn az erdőn. Dorkáéval együtt ez a két emberi lakhely van ide számúzve. A legközelebbi falut jó időben félórás gyaloglással tudták elérni. Télben, hóban vagy sárban a faluba jutáshoz néha a dupla idő sem volt elég. Tegnap is ájtott hozzám ez a szomszédasszony az ösvényen, aminek a szélén páfrányok terpeszkednek. Még otthon vágott nekem egy jókora szelet kenyeret, aztán a rákent zsírral együtt a kezembe nyomta, mert tudta, nincs itthon kenyérem (zsírom se volt.)

Szívésségből adom – mondta –, ez nem traktamentum. Vannak helyek, ahová az ember belép, és egyszeriben otthon érzi magát. Nem tudom megmagyarázni miért, de Dorka furcsa barlangszerű lakása nem ilyen hely. Pedig védő nyugalommal veszi körül a táj, talán éppen ezért kelt benne félelmet. Az említett ösvény felett – amelyen én is idetaláltam –, így alkonyattájt még az apró felhőpamacsok is abbahagyják vándorútjukat, hogy a hanyatló nap unalmában rózsaszínűre színezhesse őket. Úgy emlékszem mindenre, mintha tegnap történt volna. Közben Dorka panaszkodik, hogy még az álmok is elszöknek előle. A fölötte lévő erdőben meg kígyók is tanyáznak, és hogy túl sok sötét zug is van abban az erdőben. A bogarak meg ide-oda mászkálnak, mindenfelé hangyák nyüzsögnek. A saját dolgukkal vannak elfoglalva – nyugtatom Dorkát. Dorka is a szegénylegényekben gazdag alföldi vidéken született, ahol hazát lehetett volna, akárcsak jómagam, de ő inkább ide a dombok közé kíváncozott letelepedni. Pedig árva sem volt, szerencsét próbálni sem küldte senki. Most meg úgy érzi itt magát, mintha végzet rajta felejtette volna az ujját, meg mintha állandóan a félelem settenkedne körülötte.

Mondtam is neki, imádkozhatnál néha. Úgy nézett rám, mint aki Ördögöt lát. Közben a gesztenyefák lombját kicsit megzúgatta a szél. Erről jut eszembe – mondom Dorkának –, el tudom képzelni, hogy úgy ősz táján vagy még inkább télvíz idején milyen öreg szelek szoktak itt fújdogni. Fogd már be a pampuládat, szólt rám. Láttam, szinte süt róla az idegesség. Ezért inkább a kucorgó emlékek felé próbáltam terelni a gondolatait: Dorka, bölcse nagyapánk nekünk az Alföldön foglaltak helyet, ahol te is születted, még az a kemence is fűthető, amiben az első kenyeredet sütötted. Ha nem hagytál volna mindent a hátad mögött, emlékezhetnél rá, hogy mifelénk az egyszerű családokban az volt a régi szokás – bár még tartott a régiből –, előre megsütötték a kenyeret: ne egye a család frissen, mert akkor több fogy belőle. Itt meg, ahogy hallom, se liszt, se kenyér, se kemencéd, amiben ha lenne is miből, kenyeret tudnál sütni. – Hogy jön ez ide? – Kérdezte Dorka. – Hogyhogy jön? Itt van. Majd mindketten hirtelen elhallgattunk, ittuk a földszagú levegőt. Majd veszünk magunknak rendes házat a faluban, ha az uram, András előkeveredik a katonaságtól és összegyűlik a rávaló, mondta Dorka.

Bár ott tartanánk már, mint Bodri Horváthék, akik – mivel mindenüket pénzzé tették ott, ahonnan idetelepültek – egy hónapon belül házat tudtak venni a falu közepén. Lett is visszhangja. „Még csak most gyűttek ide, oszt máris megvették ezt a házat.” – mondta a boltos az egyik vevőnek –, amikor Horváthné Mariska néni kilépett a boltból. De mivel jó

volt a füle, meghallotta, amit a háta mögött mondtak. Visszalépett az ajtóba és azt mondta: igaz, amit mondott, de mink a tíz körmünkkel kapartuk össze a rávalót, „magukra meg rámaradt, mint számár a fül.” Ezen aztán mosolyogtunk kicsit. – Ennél tepertőt, erős paprikával? Kérdezte váratlanul Dorka. – Legközelebb. – Mikor van legközelebb? Amikor lesz hozzá kenyered. Ezen már nevetni is tudtunk. Az idő persze felettük sem múlt hiába. Egy szép napon – akár a mesében –, a megálmodott falubéli ház is valósággá magasodott fölénk. Amikor utoljára találkoztunk, esőtől fénylettek az utak. Beérett az idő, Dorka hosszú útra készülődött. Olyan messze költözött közülünk, ahová már nem ér el a hangunk.

BALOGH ÖRSE: *Vihar után*
25 35 cm, pasztell

†**VERRASZTÓ GÁBOR**
(1964-2022)

Félperces novellák

A zongoratanár egy szakadozott vesszőkosárba rakta frissen mosott ágyneműjét, és elindult a hátsó kert felé.

A férfi tudta, hogy a két almafa közé kifeszített szárítókötél a szomszédjáé, de mégis mindig arra teregetett, mert ott a színes vászonlepedők úgy dagadtak a szélben, akár a zene hullámain sikló hajó vitorlái.

Ha majd útban lesznek, meggyújtom a sarkukat!– kiabált rá a fenti lakó az emeleti ablak magasából.

Köszönöm, nagyon kedves!– szólt vissza.– Úgy sokkal hamarabb meg-száradnak! És Beethovent dúdolván szórakozottan teregetett tovább.

*

Mint valami alkalmi gipsztorzó, úgy feküdt a négy férfi a szűkös kórteremben. Az ajtó mellett a két autóbalesetes, a gépkezelő és a zöldséges, az ablaknál pedig a szétrúgott térdű futballista és a madárcsontú újságíró.

A gépkezelő már legalább két hete nyomta az ágyat, amikor a bőbeszédű zöldségest a szobába hozták.

Itt vigyázz, hogy mit mondasz, mert ott fekszik mögöttem egy titkos fegyver! – figyelmeztette rögtön.

Mit zagyválnsz össze? Ki lenne az? – próbált nagy nehezen hátrafordulni a zöldséges. – Hát az újságíró! Veszélyesebb, mint Csernobil.

*

Alszom a szívszaggató nyáreste bágyadtságában, és látom magam valahol egy erdei rönkházban, talán Szibériában, amint egy hosszú robusztus faasztalnál ülök, cserzett arcomon ároknyi mély ráncok, sűrű bajszomon ételmaradék, fejem kopasz, mint a felégetett tarló. Kezemben kártya, velem szemben idegen öregemberek. Hátam mögött lassan kinyílik a vaspántos ajtó, és a belépő férfi vadászkését a magasba emelve közelít felém. Ideje volna felébredni.

*

VERRASZTÓ GÁBOR: *Pasaréti mesék c. kötetéből*. Napkút Kiadó, Bp. 2007

VERRASZTÓ A. KÁROLY: *Verrasztó Gábor emlékére*
21x29,7 cm, ceruzarajz

VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF

Szófűz koldussal

Ez befogadás-történet:
Tiétek, járjatok benne.
Az eljövétel határán
Istent földközelségre hozni?

Szófűz, az ige ajtaja.
Akác a homokos földben,
Egy életen át készültem,
De sohasem értem oda.

Táji metszet, életharang.
Koldus szavát pazarolja,
Égből sem jön megváltás,
Kegyelmet kap üzeneted.

Kiserdőből a kuvik

Baltával a párna alatt,
Nappali hold árnyékában
Villan a fájdalom-kereszt,
Homlokodon a tompa jel.

Kinő a nyomor a földből,
Ráhajol a zsíros szívre
– Átejt szépen ez a képed,
Hatalmas hiábavaló.

Még csak tegnap voltam gyerek,
És már a halál leskel rám.
A kiserdő ezüstjéből
Egy kuvikmadár hívogat.

HOGYA GYÖRGY

Arturo Antonioni kiáltványa

Antonin Artaud emlékére

Ismerősen hangzik-e bárki számára is Arturo Antonioni olasz festő neve? Csodálnám, ha igen.

Művészettörténész és kiállítás-szervező létemre eddig semmit sem hallottam róla, míg pár éve Velencében, a festői szépségű Canal Grande partján fekvő Palazzo Venier dei Leoniban nem akadt dolgom.

A Guggenheim-gyűjtemény jó pár kiállítási darabjának ügyében utaztam a városba, és az esti partin – különleges festményekkel kapcsolatban – említette valaki ezt a nevet. Azonnal felkaptam a fejem, és a „valakit” megszólítva, óvatosan érdeklődni kezdtem felőle. Az illető azonban, középkorú, elegánsan öltözött, választékos modorú és a művészekre jellemző vállig érő, enyhén őszülő hajjal rendelkező, középkorú úriember, visszafogottá vált és kelletlenül felelgetett kérdéseimre.

Miután járatos vagyok a világ legnagyobb múzeumaiban, kiállítótermeiben és aukcióin, érthető, hogy izgatni kezdett az ismeretlen festő személye, kiváltképp, ha „különleges festményekkel” kapcsolatban hangzott el a neve.

Végül házigazdámhoz fordultam, kinek meghívására Velencébe érkeztem, ő árult el egy-két alapvető dolgot, amelyek megkönnyítették a helyzetemet.

Arturo Antonionit csak nagyon kevesen ismerik, és hosszabb ideje senki sem találkozhatott vele, mivel egy észak-olaszországi magán elmegyógyintézetben dolgozik a művein. Éppen azért alkotói korszakának csupán kezdeti képeit látták páran, ám ez is elég volt a körötte kialakult hírnév megteremtéséhez.

Főleg családjának köszönhető anyagi körülményei teszik lehetővé, hogy bizonyos „kellemetlen jelenségek miatt” – házigazdám nem részletezte, mit ért ez alatt – orvosi felügyelet mellett hódoljon hivatásának. Nem, nem tud róla, hogy bárhol is kiállították volna a képeit.

Tudja, merre található az a bizonyos elmegyógyintézet, kérdeztem házigazdámától, de erre megrázta fejét, és azt az urat ajánlotta figyelmembe, akitől Antonioni nevét hallottam, és aki oly kelletlenül felelgetett kérdéseimre. Nem maradt más hátra, elindultam, hogy az említett urat megkeressem, s a kert külön szárnyában, a Barchessában (ahol többek között Max Ernst, Salvador Dali, René Magritte, Giorgio De Chirico [szürrealista](#) művei találhatók), egy kisebb társaság tagjaként megpillantottam. Kezemben még mindig a fogadóitalos poharat szorongatva csatlakoztam a társasághoz. Pillantásában sajnos továbbra is idegenkedést véltem felfedezni.

Kitartásomnak köszönhetően – egyfajta szakmai kihívásként tekintettem a feladatra – később mégis szóba elegyedtünk, és a bemutatkozás után (Henri a neve) tisztázódtak a dolgok. Ő azt hitte, valami szenzációéhes firkász vagyok. Mikor rájött, kivel van dolga (ismert vagyok a szakmában évek óta), az italokkal megrakott asztalhoz hívott, és társalgásunk minőségi változáson ment keresztül.

Elsősorban az érdekelte, miért keresem Antonionit. Mondtam, hogy csupán szakmai érdeklődésről van szó. Éppen, mert jónak tartom magam a szakmában, tartozom magamnak annyival, hogy tudjak róla és a képeiről, ennyi az egész. A harmadik pohár után engedékenyebb és megértőbb lett. Közölte ugyan, hogy a festő egy Rodezza nevű

szanatóriumban él, de egészen biztos benne, hogy engem – mint ahogy senki mást sem – nem fogad, és a kiszolgáló személyzet sem enged be hozzá idegeneket. Kérdésemre, hogy ő meglátogatta-e valaha is, igennel felelt, és közölte, hogy pár hónap múlva esedékes a következő látogatása. Ezt a közlését a bizalom és biztatás jeleként értelmeztem. Amikor rákérdeztem, hajlandó lenne-e magával vinni, gondolkodott egy pillanatig, majd bólintott. – De figyelmeztetem, csak velem lesz hajlandó szóba állni – közölte határozottan. – A képeit viszont megtekintheti.

Erre én is bólintottam, rendben van, engem valójában az alkotásai érdekelnek.

Telefonszámot cseréltünk, ismét koccintottunk, s örömmel állapítottam meg, hogy Henri most már nem viselkedik olyan idegenül.

Napra pontosan, két hónap telt el, amikor jelentkezett, és közölte velem, hogy Olaszországban lesz dolga, és úgy akarja intézni az ügyeit, hogy Arturóhoz is ellátogathasson. Éppen Németországban tartózkodtam, így nem volt különösebben nehéz időpontot és találkozási helyet egyeztetni.

A reggeli vonatról leszállva az állomás kijáratánál találkoztunk, majd a saját kocsijához vezetett. Talán másfél óra az út, közölte szárazon, mialatt a táskámat a hátsó ülésre dobtam. Erre nem tudtam mit mondani. Henri egyébként sem olyannak nézett ki, mint akit érdekel az út hosszával kapcsolatos véleményem. A várható másfél óra azonban, úgy látszott, még Henrinek is hosszú ahhoz, hogy mély hallgatással töltse ki, és valószínűleg rólam is meg akart tudni egy-két dolgot. Így, miután kiértünk a városból, és rátértünk a hegyek felé vezető gyorsforgalmi útra, szóba elegyedtünk. Engem persze mindenekelőtt Antonioni személye, múltja és sorsa érdekelt, így a társalgásunk egyfajta adok-kapok jellegű volt. Minden egyes kérdésre én is kérdéssel válaszoltam, s még mielőtt Rodezzába értünk, mondhatni mind a ketten „képben voltunk”.

Az előttünk álló további időt szakmai újdonságok cseréjével töltöttük. Mivel a Guggenheim-gyűjtemény bizonyult további közös témánknak, elsősorban Peggyről (a gyűjtemény létrehozójáról) ejtettünk pár szót, majd a Hannelore B. Schulhof amerikai gyűjtő által adományozott szobrokat és festményeket veséztük ki alaposan. Úgy láttam, Henri művészeti téren ugyancsak képzett, s lassan ő is rájött, hogy valójában tudja, ki vagyok, régebben már hallott rólam, csak akkor ott Velencében, a Barchessában nem „kapcsolt”. Nem valószínűtlen, hogy a velem kapcsolatos elfeledett emlékek felidézésében némi referencia-beszerzés is szerepet játszott.

A legfontosabb kérdést azonban – egyelőre – nem tettem fel neki: Miért látogatja meg ő, Antonionit?

Az intézet, egy hajdan kastélyként szolgáló hatalmas épület, kívül-belül színvonalas és drága helynek tűnt. Kiterjedt park övezte, sétányokkal, padokkal, két halastóval, és hatalmas, árnyas fákkal. A földszint fogadószobájában, amely küldetését tekintve ugyancsak túlméretezettnek tűnt, négyen is serénykedtek. Három fehér ruhás nővér és egy szintén fehér szolgálati öltözékbe bújt férfi, aki megítélésem szerint afféle biztonsági ember lehetett.

Belépésünkkor az egyik nővér ismerősként üdvözölte Henrit. Felállt pedánsan rendben tartott íróasztaltól és kezét nyújtva hozzánk sietett. Nem kerülte el a figyelmemet, hogy kézfogás közben Henri egy kis borítékot adott át neki. Valószínűleg a szokásos rituálé, gondoltam magamban, és elmélyülten bámultam ki a helyiség azon hatalmas üveglakán, amely az előcsarnokra nézett.

– Az úr a barátom – mutatott be Henri –, és egyetlen vágya, hogy Arturo műveit megismerje. Tudom, hogy szokatlan a kérés, de kérem, tegye lehetővé kedves, híres vendégünknek ezt a találkozót.

– Ha ön kéri ezt signore Henri, akkor ennek semmi akadályja – felelte a nő és kezével szinte véletlenül megsimogatta a fehér köpeny zsebét. Ha megengedik, elkísérem önöket

signore Antonionihoz. És Walter is velünk jön. Tudja, ez előírás – tette hozzá és felhúzta vállát, ezzel adva tudtunkra, hogy az engedmény csak eddig és ne tovább terjed.

Az épület valóban a gazdagságról szólt. Arturo rokonai, akik állítólag a kezelés és ittlét költségeit fizetik, nem járnak minden hónap végén kölcsönkérni.

Csodálatom csak fokozódott, mikor Arturo Antonioni műtermébe értünk. A valamikor talán télikertként, vagy házi botanikus kertként szolgáló elkülönített terem felett acélpillérek közzé ékelt, üvegből készült, botíves kupola feszült. Mintha Brunelleschi firenzei dómjának kicsinyített mását láttam volna üvegből. A teremben mindenütt állványok, azokon festmények. Sok festményt egyszerűen csak a falnak támasztottak. Középen, egy hatalmas, mahagóniból készült körasztalon iratok irtózatossága hevert művészi rendetlenségben. Tőlünk jobbra egy impozáns, túlméretezett vásznon mindenféle színű festék vonzotta magára a figyelmet, s csak amikor alaposabban megnéztem, akkor láttam, hogy a festékmassza alól itt-ott mintha képek részletei tűnnek elő.

Amire viszont nem voltam kellően felkészülve, az a művész volt. A körasztal mellett álldogált, mint aki észre sem vette, hogy idegenek léptek be hozzá. Görnyedt alakját először csak hátulról pillantottam meg. A nővér szólítására megrezzent és felénk fordult.

Arturo olyan csúnya volt, amilyenre gondolni sem mertem. Ám mielőtt szemrehányást tehettem volna Henrinek ezért a figyelmetlenségért, beláttam, hogy erre nem lehet kellően felkészülni. Kopaszra nyírt, görnyedt, lehajtott fejű ember tekintett ránk, akinek csak az élénken csillogó szeméből sugárzott élet. Ha eltekintenék az arcát metsző mélységes ráncoktól, akkor talán Van Gogh Gauguinnek készített önarcképeéhez hasonlíthatnám, ám ez a hasonlat még így is mindig túl szép lenne. Egyszerű, rövidujjú, festékfoltos szürke pamutpólót viselt, s egy meghatározhatatlan színű vászonnadrágot. Amit az első pár pillanat alatt mosolynak indított vigyorából meg tudtam állapítani, az volt, hogy fogai hiányoztak, karján a bőre foltos, véraláfutásos. Amiképp ezt Henri előre közölte velem, valamikori, egy másik intézetben kapott hektin-, cianid-, arzén-, higany- és jódkezelés nyomai látszottak rajta. Arcán a bőre beesett és úgy tapadt a csontozatára, mint Kúkainak, az első szokusinbucunak.

– Hát megjöttél, Henri – mondta lassan, alig érthetően, szinte csak úgy a levegőbe.

– Igen, Arturo, itt vagyok. Hiszen megígértem.

– Persze, persze – legyintett kezével, mint akinek valami más jár az eszébe, és nem kíván Henri ittlétének okával többet foglalkozni.

A nővér egyéb teendőire való hivatkozással ekkor magunkra hagyott bennünket, Walter pedig illetlenül megállt az ajtó mellett. Kissé szétvetett lábakkal, kezeit háta mögött összefonva a csendes jelenlétnek adta át magát. Mintha nem is lenne itt.

– Ha tovább akarok lépni, akkor a legbehatóbban meg kell ismerkednem mindazzal, amit eddig alkottak – jelentette ki Antonioni, Henrihez intézve mondanivalóját, majd felemelte a jobb kezét és mutatójával az ég felé mutatott: – De hát nem ismerem? – kérdezte sipító hangon.

Henrinek tett ígéretemhez híven hallgattam, és arra vártam, hogy kísérem majd mond neki valami biztatót, ám Henri csak mosolyogva, helyeslően bólogatott és ő is hallgatott.

Valami megfoghatatlan, titkos, számomra értelmezhetetlen gesztusból, Henri egyetlen pillantásából arra következtettem, hogy nagyon erős lelki kapcsolat lehet közöttük, valami, ami nagyon régi és szorosan összeköti őket. Valami, ami elég, hogy Henri egyetlen pillantással megszelídítse, megnyugtassa Arturo indulatait. Igen, egyetlen pillanat elég volt, hogy Arturo kiessen a szerepéből és nyugodt, tiszta pillantással tekintsen Henrire.

– Tudod, Henri – felelte nyugodtan –, amióta utoljára itt jártál, meglehetősen sokat gondolkodtam, és persze még többet alkottam – mutatott körbe kezével a rengeteg remekművön.

Én is körülnéztem a teremben, és meg kellett állapítanom, alaposabb, szakértői vizsgálat nélkül, hogy a stílusok és témák megszámlálhatatlan sokasága rendkívüli tehetségről tanúskodik. A hozzám legközelebb álló, falnak támasztott képek Van Gogh, Miro, Braque, Frankenthaler és más festők képeinek stílusában készültek.

Arturo folytatta: – Érdekes, hogy néhány ecsetvonás és folt segítségével a mű értelmezésének mennyire sok, változatos lehetőségét lehet létrehozni, és mégis akadnak, akik még ebből a széles választékból sem hajlandók akár egyetlenegy megérteni, elfogadni vagy magukévá tenni! Képtelenek önmaguktól rájönni, hogy egy-egy vonás vagy pont megfelelő elhelyezésével a portré nem csupán anatómiai ábra lesz, hanem kiemeli az egyes részletek mondanivalóját: nem szemet, hanem pillantást örökít meg, nem száját, hanem érzelmeket, akaratosságot, dacot, mosolyt és hasonlót fejez ki.

Odajött Henrihez, egészen közel és a szemébe nézett. Görnyedt tartása miatt alacsonyabbnak tűnt, és így mintha lentől nézett volna fel a régi barátára.

– Tudom, tudom! Már elmondtad, milyenek az emberek. Befogadók már régen nincsenek – tette hozzá lemondóan. – De a festők! – emelte fel hangját ismét. – A festők is képtelenek észrevenni a mélységet. Ezek az újak csak munkások, nem alkotók – mondta megvetően, majd megfordult és lassú, apró lépésekkel az asztalhoz ment. Magában motyogott: – Mélység és ébrenlét! Állandó készenlét a művel és önmagunkkal szemben!

Ekkor szólalt meg Henri: – Arturo, ez az úr szeretne körülnézni a műtermedben. Megengeded neki?

– Micsoda? Kicsoda? – Arturo rám nézett, mintha csak most vett volna észre. – Ki ez? – kérdezte bizalmatlanul.

– Egy befogadó – felelte Henri nyugodtan. – Szakértő – tette hozzá. Antonioni megfordult és rám nézett.

– Tudja, hogy én már nem vagyok? – kérdezte rekedtes hangján.

– Ezt hogy érti? – kérdeztem értetlenül.

Henri közbeszólt: – Arturót régebben, egy másik intézetben elektrosokkal kezelték, és ő ezt minden egyes alkalommal úgy élte meg, mintha meghalt volna. Minden egyes kezelés után új nevet vett fel, és minden egyes újabb képét az új névvel szignálta. Ezt a szokását azóta is megtartotta, minden képen más aláírás van. Megnézheti – fejezte be, és intett a kezével, hogy most már szabadon mozoghatok a képek között.

– Igen – felelte önmagának csüggedten Antonioni. – Én már nem vagyok, csak az marad itt, amit itt hagyok. – Intett, hogy menjek közelebb az asztalhoz. Felemelt egy papírlapot, amelyen csak egy pont volt. – Minden ebből indul ki és minden ebben van benne – mondta. – De ha meg akarja érteni, amit mondok, ezeket olvassa el! Belemarkolt az asztalon fekvő papírhalmazba és elém tolt.

Pár darab a földre esett.

Lehajoltam és felszedtem, majd tanulmányozni kezdtem. Csak itt-ott akadtam olvasható szövegrészekre. Átírások, javítások tömkelege hemzsegett mindenütt, néha a sorok fölé írt bejegyzések domináltak, de a leggyakoribb visszatérő elemnek a pirossal áthúzott és feketével javított gondolatok tűntek. A fejlécben és a lapok oldalaira, szegélyeire írva a leggyakrabban előforduló és olvasható szókapcsolatként „A lélek söpredékei” bejegyzést fedeztem fel, valószínűleg ezt szánta az írás címének.

Most már nem figyeltem Arturóra, nyugodtan leültem egy ládára és lapozgatni kezdtem. Éreztem, hogy valami soha meg nem ismételtetlen jelenetnek vagyok a résztvevője, valami olyasmi történik, ami nem történhet bárkivel. Kivételes lehetőség beleolvasni valamibe, ami még nem semmisült meg teljesen, mert ahogy megítéltem, ezek a sorok további javításra várnak, és eljön majd az idő, amikor semmi, de semmi nem marad belőlük.

A szöveg – egyelőre – olvasható és értelmezhető része arra engedett következtetni, hogy valamiféle kiáltványt készült megfogalmazni, amelyben minden benne van, amit a művészetről vall.

Ez az írásos hagyatéknak készült tömkeleg semmiben sem különbözött a fal mellett álló hatalmas festménytől, melyen ugyanígy zsúfolódtak össze régi és új irányzatok, itt-ott egy portré, kék ég, felhőrészletek, majd kubista geometrikus formák, és sorolhatnám, ha a sok egymásra halmozott festékrétegtől fel lehetett volna ismerni valamennyit. De nem lehetett.

Az írott szöveg között kisebb ábrák késeket, szögeket, hegyes szerszámokat és égő cigarettákat ábrázoltak, hegyes szerszámokat és gyújtásra égetésre használatos kellékeket. Amikor az asztalon fekvő papírokból kiemeltem párat, néhányon – talán cigarettacsikkal – kiégetett lyukat fedeztem fel. Előtte a lyuk helyén, vélhetően, csak egy pont lehetett. Kezdtém érteni Antonionit...

A pont a minden, és a tűz ezt a mindent megsemmisíti.

Egy helyen önmagát ábrázoló grafikára akadtam. Ezen Arturo tollal ír valamit a saját testére, de amikor jobban megnéztem, kiderült, nem ír, hanem saját testébe szúrja a tollat, ezzel fejezve ki, hogy a saját teste a szöveg folytatása.

Lapozgatás közben arról olvashattam – már amennyire a szöveg olvashatósága megengedte –, hogy bizonyos alkotói korszakában Arturo a testtel és a test kifejezésével foglalkozott. „A test akkor érdekes, ha nem belülről szemléljük, és nem úgy, ahogy kívülről látszik, hanem abban a létezési dimenzióban, amelyben megéljük!” – írta. „Az élet egyáltalán nem mindennapi élet, ahogy mi éljük. Az élet egy küszöb a valóság és a mögötte meghúzódó sötét erők között. Az élet igazi lényege az az energia, amely ezen a küszöbön létezik.”

Úgy látszik, Arturo ezt az energiát kereste, és ebből az energiából merítette saját erejét.

Ismét figyelni kezdtem őt. Henrihez fordulva beszélt, és Van Goghot védelmezte.

– Nem, nem volt örült, te ezt nagyon jó, tudod!

– Igen, tudom – felelte beleegyezően Henri, és nem győztem csodálni a nyugalmat és a türelmét. Vajon mi lehet a titkuk? – kérdeztem ismét önmagamtól. – Vajon mi köti össze ezt a két embert?

– Ezt mindenki tudomására kell hozni! – mondta parancsolóan Arturo. – Érted? Mindenkinek tudni kell! Minden kiállítása alkalmával közölni kell a sajtóban, a tévében, és ha kell, kiállításokon, sőt plakátokon!

Henri csak alig észrevehetően bólogatott.

Arturo még így görnyedten is erősnek, sőt nagynak nézett ki. Olyan erő sugárzott belőle, ami csak a művészekben van meg, az elkötelezett, határozott, céltudatos emberekben. Antonioni ebben a pillanatban pont így nézett ki. Kicsit irigyeltem. Ekkor vettem észre, hogy egy konyhakéssel a kezében hadonászott, mint a karmester a zenekari árokban levő zenekarnak.

Kicsit zavarban, pontosabban időszűkében éreztem magam. Nem tudtam eldönteni, mivel foglalkozzak: Antonioni beszédére figyeljek, vagy pedig igyekezzek a lehető legtöbbet elolvasni a körasztalon heverő kisebb-nagyobb kötegekből. Pároldals szövegeket csak gemkapoccsal fogott egybe, ám a terjedelmesebb szövegeket egy nagyobb A3-as ívbe helyezte, és az így borítónak használt ívre girbegurba betűivel firkálta rá, milyen témával foglalkozik a lapokon.

– Harcolni kell a megalkuvókkal! Rá kell mutatni, hogy az emberek mennyire ki vannak szolgáltatva pártnak, vallásnak, ideológiának. Ezek csak vécépapíremlerek! – mondta megvetően Antonioni. – Csak a művészet képes őket felszabadítani!

– Arturo – szólalt meg Henri csendesen. – Te is tudod, hogy a képzetlen néző akkor is kedveli a művészt, sőt sajnós, akkor kedveli igazán, ha a művész a nézőre hivatkozva

művészetével egészen alacsony szinten reked meg. Végül a néző csak akkor lesz elégedett, ha a művész állandóan leereszkedik hozzá. Te is érzed, hogy zsákutca, amit javasolsz...

Ekkor megfledkezve Henrinek tett ígéretemről én is közbeszóltam: – Sajnos igazat kell adnom Henrinek, az emberek többsége olykor csupán kényelmessége folytán képtelen a körülötte lévő világot egységében szemlélni. Többségük, persze, ez nem szemrehányás, egy kitűnő festményt csak esztétikai tárgyként kezel, és fogalma sincs az alkotó fejlődéséről, jelrendszeréről, így számára elvész a festészet egy komoly dimenziója.

Tudtam, hogy sablonszöveg, amit mondok, amelyet előadásaimon hallgatóimnak nem egyszer felmondtam már, de úgy éreztem, most, ebben a helyzetben mindez átértékelődik, és személyre szóló értelmet kap.

Arturo megmerevedett egy pillanatra, mozdulatlanul állt az asztalnak támaszkodva, és egy hosszúnak tűnő pillanatig nem felelt a megjegyzéseimre, majd ennyit mondott: – Ha meg akarja érteni, miről beszélek, olvasson többet ezekből! – mondta szárazon és az asztalra mutatott.

Nem tehettem mást, hallgattam. Mellém lépett.

– Ezt olvassa el! – kezébe vett egy köteget, amelynek borítóján, kötőjellel összekötve két-két festő neve szerepelt: Rousseau – Gerôme Kígyóbüvölője, Goya – Manet balkonja, Millet Kalászszedők – Van Gogh Kapálók. – És ezt! – újabb köteget rakott elé. – És ezt, és ezt...

Egyre izgatottabb lett, végül annyira lázba jött, hogy felkiáltott: – Henri! Ki ez az ember?! Az idegemre megy! Nem győzők neki mindent megmagyarázni!

Henri azonnal közbelépett: – Nyugodj meg, Arturo! Semmi baj.

Hozzálépett átkarolta és egy székhez kísért. Észrevettem, hogy miközben leültette, a konyhakést kivette a kezéből. Antonioni egészen eddig a pillanatig teljesen beszámíthatónak tűnt. Persze, egy pillanatig sem felejtettem el, hogy Walter ott áll az ajtónál, és hogy hol vagyok: egy elmegyógyintézetben.

Elgondolkozva néztem őket. Mintha egy festmény elevenedett volna meg előttem. Mögöttük a hatalmas vászon, amelyen Antonioni „mindent” megfestetett. Minden festő minden stílusa, minden mondanivaló ott szerepel a vásznon – legalábbis alkotója szerint.

Átfutott az agyamon, hogy talán az egyes elkészült festmények alapján állította össze a „szintézist”, de ez persze ellenőrizhetetlen. Az említett festmények mintha egyfajta appropriációs kísérlet eredményei lettek volna, igyekezve a lehető legalaposabban átfogni minden addigi stílust és irányzatot. Ám a festmények áttekinthetetlen összevisszaságban helyezkedtek el, olykor akár egy tucat is egymásnak támasztva, máshol pedig egy-egy Rubens, Severini, Balla, Boccioni, Helion, Duchamp és mások hihetetlenül pontos „utánzata” árválkodott.

Kétségtelenül tehetséges, állapítottam meg; egy érthetetlen – legalábbis egyelőre megfejtetlen – nyelv kibogozhatatlan üzenetével, felsőbbrendűségének megingathatatlan önbizalmával, s az átlagemberek értetlensége, kisszerűsége, közönye iránti mélységes megvetéssel. Igen, minden, ami átlagos és kisszerű az szar, állította irományaiban, s ez az utolsó kifejezés sohasem volt áthúzza vagy kijavítva.

A meg nem értett alkotó! Azzal áltatja magát, hogy példaképéhez hasonlóan ő is megelőzte korát. A világ sohasem fogja megérteni őt, amiképp ő sem értette meg a világot.

Ebben az intézetben Arturo lényegében arra ítéltetett, hogy minden munkája valamilyen módon kudarcot valljon, s már a kísérlet, hogy képeit – melyeket különböző fantázianevekkel szignált – a világnak megmutassák, az is szemmel láthatóan kudarcra volt ítélve. Arturónak az egész élete kudarcra volt ítélve. Ráadásul mindazt, amit nem képeivel, hanem szavakkal akart közölni, egy értelmezhetetlen és olvashatatlan kiáltvány kaotikus szóhalmazába rejtette el.

Nem tudom, honnan kapott elő egy hatalmas szabóollót, de az olvasásból felkapva fejemet már csak azt láttam, hogy Arturo valamiért sikít, és az ollóval saját koponyáját bökdösi. A szúrások nyomán vér serkent, és azt is láttam, hogy a szúrások nem komolyak. Arturo nem megölni akarta magát, hanem a pillanatnyi démoni rohamot akarta fejéből kiűzni. Henri gyorsan lefogta Arturo kezét, és épp az utolsó pillanatban akadályozta meg, hogy koponyáján még nagyobb sebet ejtsen. Ekkorra már Walter is odaugrott, kivette Arturo kezéből az ollót, és közösen próbálták megnyugtatni. Úgy vélem, nem először fordult elő ilyesmi.

Walter csendesen mondott valamit Henrinek, mire ő hozzám lépett és csak annyit mondott:

– Azt hiszem, most már mennünk kell.

Az ajtó felé indultunk, de Henri még megfordult egy pillanatra és visszaszólt: – Majd jövök, Arturo.

De Arturo csak csüggedten lógatta fejét és erőtlenül lógott Walter karjai között, mint egy kismadár, amelyet valami nagy, erős háló tart a fogságában.

Zemplén – Sátoraljaújhely, július 13. du.

Fotó: DARVAS JUDIT

B. MESTER ÉVA

A Tiszánál

Vadregényes Tiszaháton
hajó siklik. Csend a mámor.
Párát lélegzik a hajnal,
együtt ébredünk a Nappal.

Madár-röptű vízi világ
hódvár mellett nyílfű-virág,
varázslatot ont a reggel,
aranyhídon a Nap felkel.

Apró gyékényparavánok,
a horgászok mind barátok.
Finom reggeli illatok,
sulyomból nyert kisfalatok.

Tisza-parton szőke homok,
érett színek, friss lábnyomok.
Csendre mindig csend a válasz,
titkokat suttog a nádas.

Mint gyermekként, – hajdanában –
fürödtem a víz karjában.
Úszó házak, szép emlékek,
most születő szép regények.

Lombsátor a fejem felett,
egy napsugár megkeresett.
Falevelek citeráznak,
végét zizegik a nyárnak.

PÁNTI IRÉN

A Mester utca sápadt csillaga

Így emlegette Judik Etelt Téglás Béla aki a 20. század elejének jellegzetes társasági figurája volt Pesten. A Mester utca a „sötét Ferencváros” jelképes utcája volt. Sok színésznő tengette itt és más kávéházak környékén szomorú, kiszolgáltatott életét. Judik Etel is gyakran megfordult erre felé. Itt lakom én is a közelben, de ez már egy egészen más világ.

Judik Etel, Karinthy Frigyes első feleségeként lett ismert a magyar irodalomban. Férje életrajzában csak néhány mondatot szenteltek neki, mert rövid időt éltek együtt. Tragikus halála megakadályozta, hogy méltó társaként sokáig maradjon mellette. Ezzel az írással szeretnék neki emléket állítani, mert úgy hiszem, Karinthy Frigyes munkásságát akkor értékelhetjük igazán, ha életének ezt a fejezetét is megismerjük.

Ki volt Judik Etel?

1885. december 21-én született, Judik Etelka Franciska néven anyakönyvezték. Anyja és nagyanyja is, ugyanezt a nevet viselte. Törvénytelen gyerek volt, apa nélkül nőtt fel, nagy nyomorban. Anyja és nagyanyja is vándorszínésznő volt, úgy hitte az ő is számára ez az út van kijelölve.

A Magyar Királyi Színművészeti Akadémiát ösztöndíjasként végezte el 1903-ban. Szeretett volna a régi Nemzeti Színházhoz kerülni, de nem szerződtek. Rendkívül bájos, vonzó jelenség volt, de szegény. Ráadásul házasságon kívül született, ami nem volt jó ajánlólevél számára. Kezdetben élte a kórista lányok kiszolgáltatott életét, majd házasságban keresett menedéket. Férje Laki Bakits János, egykor rendőrkapitány volt, ahonnan valamilyen szabálytalanság miatt elbocsátották, majd ügynökként próbált felszínen maradni, többnyire ügyeskedéssel, szélhámoskodással jutott pénzhez. Az a hír járta róla, hogy egyszer felszedette a Podmaniczky utca kockaköveit, és eladta majd a pénzt zsebre tette. Önző, erőszakos, ember volt. feleségét gyakran bántalmazta. Két talán három gyermekük született az egyik kisfiuk tbc-ben halt meg. A Rákóczi út egyik zugszállodájában élt a család, ahol nyomorogtak, a szállodai számlák fizetésével mindig hátralékban voltak.

Szerilem, házasság

Judik Etel 1905 körül sodródott a Thália Társasághoz itt volt tag míg a Társaság támogatás hiányában megszűnt.

1908-tól 1910-ig a Bonboniere Cabaretben dolgozott, majd 1912. től a Bárdos Artúr vezette Új Színházba szerződött. A feltűnően szép sötét szemű színésznőt Karinthy Frigyes a Tháliában látta először játszani, azonnal felfigyelt szépségére, játékára. Szenvedélyes szelíd nő volt, éppen olyan, akiről mindig is álmodott. Hat éves kora óta anya nélkül nevelkedett, nagyon vágyott a gyengédségre, és ismerte Boga kétségbeejtő helyzetét szeretett volna segíteni rajta. Közlebbi kapcsolatba, azonban csak 1910-ben kerültek. Kosztolányi Dezső mutatta be őket egymásnak, aki ekkor már Harmos Ilonának, későbbi feleségének udvarolt. Mindketten színésznők voltak, ismerték egymást. Boga, mert barátai így nevezték, később Karinthy is, az iszákos, durva férj után boldogan fogadta el Karinthy közeledését. Kölcsönös mély szerelem alakult ki közöttük.

Természetesen erről a gyengéd kapcsolatról a férj is tudomást szerzett és erőszakkal akarta távol tartani őket egymástól. Revolverrel a kezében többször is halálosan megfenyegette, a New York Kávéházban többször is inzultálta. Karinthy is revolverrel a zsebében közlekedett, de a fegyvert valójában nem is akarta használni. Párbajra is sor került közöttük, ám ekkor az író véletlenül saját kezét sebezte meg.

A helyzet 1912-re már kezdett tarthatatlanná válni. Az írónak kapóra jött, hogy a Pesti Hírlap, és a Pesti Napló berlini kiküldetést ajánlott neki, ahonnan színes riportokat, tudósításokat vártak tőle. Boldogan kapott az alkalmon, ahová Bogát is magával akarta vinni. Ez nem volt olyan egyszerű, mert meg kellett szöktetnie a dúvad férje mellől.

Boga ekkor az Új Színpadnak volt a tagja az egyik színházi előadás után a süllyesztőn és a hátsó öltözőn keresztül csempészte ki őt a színházból Karinthy. Azonnal vonatra szálltak, és meg sem álltak Berlinig.

Fél évig éltek ott, nagy szerelemben. Ezt az időszakot élete legboldogabb szakaszának nevezte. Karinthy. Bár állandóan együtt voltak, mégis legalább 500 szerelmes levelet írtak egymásnak, szerelmesek voltak, mint két kisdíák. Mire hazatértek a férj is lecsillapodott, és jelentős apanázs fejében hozzájárult a váláshoz 1913-ban váltak el. A gyerekeket a bíróság az apának ítélte. Bár megszabadult erőszakos férjétől, de szomorúan kellett tudomásul vennie, hogy gyermekeiről le kellett mondania. 1914. szeptember 17-én kötöttek házasságot, és még ebben az évben megszületett közös gyermekük Gábor.

„Nyomorék lettem egész életemre”

Boga feladta a hivatását, családjának szentelte életét. Polgári jómódra rendezkedtek be. Karinthy egyre elismertebb lett, az *Így irtok ti* című kötete országos hírnevet szerzett neki. Boldog, harmonikus házasságban éltek. Feleségéről ódákat zengett. A háború azonban beárnyékolta hétköznapjaikat Az általános mozgósítás, a hadműveletek megindulása váratlanul érte Karinthyt, de ekkor még remélte, a háborúnak hamarosan vége lesz.

A kórházak megteltek sebesültekkel, a boltok polcai üresen álltak. Az író a Pesti Naplóban 1917. június. 11-től cikksorozatot kezdett írni „ Feleségem beszél” címmel . Ebben egy elképzelt feleség szemüvegén keresztül mutatta be, hogyan próbál egy élelmes és talpraesett háziasszony családjáról gondoskodni ezekben a háborús időkben. A műzsája kétségtelenül Boga volt. Ebben a helyzetben érkezett meg a spanyolnátha járvány Magyarországra. mely a történelem addigi legnagyobb pandémiája volt, több emberéletet követelt, mint a háború. Sok neves személyiség lett áldozata a járványnak, Kaffka Margit és kisfia, külföldi hírességek is.

Ugyanazokat az óvintézkedéseket vezették be, melyeket a COVID járványban nálunk is bevezettek. Távolság tartására hívták fel az embereket és arra, hogy kerüljék a tömegközlekedést. Bezárták az iskolákat, a kávéházakat, színházakat. Megállt az élet.

Kezdetben ezeket az intézkedéseket nem vették elég komolyan, maga Karinthy és felesége sem Pedig Boga fokozottan veszélyeztetett volt, az anyja, és a fia is tbc-ben halt meg. A spanyolnátha rövid időn belül beférkőzött Karinthy Frigyes családjába is, és elragadta tőle 32 éves feleségét Éppen felolvasó körúton volt Besztercebányán, onnan hívták haza. Még el tudott búcsúzni tőle. 1918 október 17-én hunyt el.

Karinthy összeroppant. Hosszú ideig depressziós volt. Felesége halála napján ezt írta Naplójába.

„A lelki sérülés nem gyógyul be soha. de hozzászokik a lélek. Úgy érzem agyamban daganat képződött ,vagy egy éles,idegen tárgyat döftek bele amikor ő meghalt ,ezt a kést nem húzhatom ki belőle többé, mert hiszen halott marad. Idővel az agy hozzászokik a késhez és jární fogok vele. mint aki golyót hord a koponyacsontban Nyomorék lettem egész életemre.”

Karinthy Frigyes már ekkor megérezte, hogy daganat képződik az agyában, ami jóval később, be is következett. Megműtötték, de a sikeres műtét csak két évvel hosszabbította meg az életét. Halála a daganattal összefüggő komplikációk miatt következett be 1938. augusztus 29-én.

MOLNÁR G. KRISZTINA

Relief

Hogy nem értelek, vagy nem értesz,
oly ártatlan szórakozás,
mint selyemből a gubót visszafejteni.
Lehetne minden bársony – álmavetés.
Elkallódó pipacs a réten,
szimattal megvert búzakalász,
sárgává aszott kévévé értem.
Lehetne minden szó – hivatás.
Meddő napsütés arat a réten,
ziláltan dermed a virágkoszorú,
foszlányaiból teremtettem létem:
pengével metszett relief. Homorú.

Eső

Langy esőcseppek bús
kopogása nyitja
tágasra az égi
csatornát, onnan csak
tisza, hűvös, rideg
egyértelműség száll,
ömlik patakokban.
Mégis át-átsejlik
valami ringató,
lobogó, ködös árny.
Mögöttem suhan rég.
Zord harcok lebbenő
relikviája tán.
Karcos íz, nem oszlik.
Cseppekbe ragadtunk
– inunk szakadtáig.

KOLUMBÁN JENŐ

Csak mosolygok

Lehet hogy sírni kellene,
és nem hülyén mosolyognom?
Ha szól bennem a gyász zene
illene térdre borulnom?

Én csak mosolygok éhesen
mint 'ki nem veszített semmit,
ha belül fáj is énnékem
az ne érdekeljen senkit.

Ezt is csak azért mondom el,
hogy téged felbosszantsalak...
A várás bennem vesztegel.
Fáj. Hiába akartalak.

Eldugom késed magamba,
elrejttem minden sebemet,
vigyorgok, ütődött bamba..
Keresem meleg kezedet.

Nem élek

Bennem rendezetlen könnycseppek,
egy remete magányossága.
Fekete üregben holt szemek.
Hol az élet világossága?

Eltiport képzeletem mereng:
lélek, és az ember oly' árva.
Fejem fölött egy csillag ragyog,
és be vagyok magamba zárva.

Téphetetlennek hitt kötelék,
és érzelmet túlélő könnyek,
sehol, és soha nincs menedék.
Nincs nekem hova vissza térjek.

Eső hull, és virág záporoz,
megfagyott kő bennem a szívem.
Élet szesztől lettem mámoros,
részeg voltam amíg csak éltem.

KOVÁCS LÁSZLÓ (Kovycs)

A vén temető árnyai

A fák moha lepte törzsén
percegve múlik az idő.
Az erdő vén lombja alatt
csendesen, hallgatva nyugszik
a rég elfelejtett temető.
Kopott fejfáin elfeledett
nevek őrzik a régmúltat.
A borostyán már rég benőtte
azokat akik lent nyugszanak
az elfeledett hant alatt.

Kik ők, akik lent porladnak?
Vajon kik voltak mielőtt
e földről végleg távoztak?
Vajon él még az emlékük,
vagy már azok is távoztak?
Vajon szól-e még a harang
néha a lelkük üdvéért?
Vagy csak a madár énekel
néha a temető fáin
az ő elhagyott lelkükért?

Óvatosan lépek. A csend
ünnepélyesen átölel.
Ág sem reccsen az avaron,
nehogy véget érjen ez a
mohával takart nyugalom.
A kezemben egy szál virág,
a korhadó fejfa mellé
most halkan, csendben lerakom.
Egy ismeretlen sírhalmon
az emlékezés mécsesét
tisztelettel én meggyújtom.

Csend van. Jó ez a nyugalom.
A mécszláng fénye emlékek
árnyával billeg a fákon.
Oly békésen, sejtelmesen,
mintha a holtak szelleme
járna a lombkoronákon.

2022. Oroszlány

EGERVÁRI JÓZSEF

Egy elveszett interjú margójára

Váratlanul, akár egy lecsapó vércse vijjogása, úgy szólalt meg a telefon. Ijedtemben rátenyereltem a laptop klaviatúrájára, mintha beragadt volna az ujjam a billentyűk közé, két soron keresztül értelmetlen betűhalmaz szelte ketté a képernyőt. Nem olyan régen ütötte el az éjfél a dolgozószoza falán lévő ingaóra. Fogalmam sem volt, ki kereshet ilyen későn, biztosan csak téves kapcsolás lehet, győzködtem magamat, valaki rossz számot tárcsázott. Nem akartam felvenni a kagylót, mereven szegeztem szememet a készülékre, hátha telepatikus úton lángra lobbanthatom azt a fekete színű műanyag vacakot, de a csörömpölés minden igyekezetem ellenére sem maradt abba.

A vonal túl felén Daka doktor izgatott hangját hallottam. Még mindig hadart, szavai vad ütemben rohantak át időn és téren, mintha bármiről is lekésnének. Egyetem óta nem változott semmit, állapítottam meg magamban, láttam lelki szemeim előtt bozontos, örökké fésületlen vörös haját, szürke, kicsit düledt szemét, keskeny vágású, erőszakosságot és ravaszságot sejtető száját.

Holnap reggel be kell jönnöd az intézetbe, elkészítheted életed interjúját, hadarta egyvégtében, levegővétel nélkül.

– Veled? – kérdeztem szörnyülködve; már rettentően megbántam, hogy felvettem azt a fránya telefonkagylót.

– Dehogyan velem – vágta rá elcsodálkozva –, bár az is érdekes lenne – tette hozzá, nyerítve felnevetett, mint egy karámból kiszabadult csődör. – Itt van egy pasi, délután hozták be. Vagy komplett örült, vagy földönkívüli, vagy a világ száztizennegyedik csodája, olyat tud, amit még te soha nem láttál.

A doki hangjából éreztem, tényleg valami rendkívüli esetben botlott bele, bár nem teljesen értettem, miért engem hívott fel, hiszen én többnyire gazdasági és politikai témákkal foglalkozom, de betudtam régi ismeretségünknek. Pszichiátriai intézetben még életemben sem jártam, komplett örültekkel pedig nap mint nap találkozom, elég kimennem az utcára, elég beülni a szerkesztőségbe, netán – a szükségszerű napi bevásárlás kényszerűen legeszelősebb csábításának engedve – egy bevásárlóközpont harcmezéjére keveredni.

Másnap reggel nyolcra beszéltek meg a találkozót. Nem éreztem lelkesítő készítményt ehhez az interjúhoz, arról nem is szólva, hogyan adom be a főszerkesztőnek, hogy ezt az írást megjelentesse, ha egyáltalán lesz mit írnom, s nem csinálom magamból bolondot.

Esős, hideg reggel volt, a március nem kényeztetett el, esernyőmmel hadakozva indultam a pszichiátria komoran terpeszkedő, málott vakolatú épülete felé. Nem voltam felkészülve, félálomban forgolódtam éjszaka, számtalanszor arra riadtam, görcsösen kérdéseket próbálok megfogalmazni, de semmi sem jut eszembe. Leizzadva, összegyűrten, álmosan és fáradtan kászálódtam ki az ágyból, miután az ébresztőóra megveszekedett ricsajjal bekapcsolt.

A világoskékre meszelt folyósokon kóboroltam, hónom alá szorítottam bőr aktatáskámat, benne a diktafonnal és egy Bibliával, amit még nagyanyámtól örököltem. Nem tudom, miért hoztam magammal, egyszerűen csak leemeltem a polcra. Végül egy ösztövért ápoló segített megtalálni Daka doktor irodáját. A doki tényleg semmit sem változott, csak rőt hajába bekeveredett néhány ősz hajsza, apró, fekete keretes szemüveg lógott az orrán, ami fölött vizslató tekintetű düledt szemeivel még inkább egy génhibás bagolyra emlékeztetett.

Gyorsan átestünk a kényszerű udvariassági körökre, mindketten tudtuk vagy talán csak éreztük, fontosabb dolgunk van.

Szokásos hadarásával, amely az idők folyamán talán még gyorsabb és még folyósabb lett, néhány mondatban elmondta, mire is számítsak. Nem kell megijednem, hangsúlyozta kevésbé meggyőzően, egyáltalán nem veszélyes a fickó. Teljesen érthetően kommunikál, válaszai abszolút logikusak, elmélyült ismeretekről, műveltségről, tájékozottságról tanúskodnak.

– Mit keres akkor itt? – kérdeztem egyre türelmetlenebbül. Már egyáltalán nem tűnt jó ötletnek ez az interjú.

– Tegnap reggel hozták be. Semmilyen igazolványt vagy használható dokumentumot nem találtunk nála.

– De miért került be?

– Feljelentés alapján. Aki befogadta néhány héttel ezelőtt, megrémült attól, amit ez a pasi művelt.

– Gondolhattam volna. Nem tagadjuk meg önmagunkat. Feljelentés. Egyébként mit művelt?

– Mindenkit meggyógyított, akivel csak találkozott, a sántát, a vakot, a rákos daganatban szenvedőket, akikről már lemondtak az orvosok. Gyorsan híre ment a környéken, tömegével vándoroltak le a betegek a – fővárosközeli – kistelepülésre. Akkor figyeltek fel rá a hatóságok, s mivel semmiféle papírja nem volt, engedélye sem a gyógyításhoz, így ezzel az indokkal behozták.

– Zavart volt? Vagy antiszociális? Agresszív? Vagy azt gondolta magáról, hogy ő Jézus?

– Pontosan, ahogyan mondd. Azt gondolja magáról, hogy ő Jézus.

– Mit vársz tőlem? Mi közöm van nekem egy elmebeteghez? A fél világ kiröhögne, ha én egy ilyen interjút akarnék megjelentetni, a főszerkesztőm azonnal kirúgna, azt ajánlaná, feküdjek be hozzád néhány évre.

– Ne ítéld a körülményekből. Első pillanatban én is azt hittem, egy bonyolult pszichiátriai esetről van szó, súlyos személyiségzavarról, vagy esetleg skizofréniáról, de már egy nap után is teljesen világossá vált számomra, ez az ember teljesen normális. Néhány nap múlva ki kell engednünk.

– Akkor végképp nem értem, én mit keresek itt? Normális emberekkel egyébként sem lehet érdekes interjúkat készíteni, mert a normális élet, a normális gondolkodás unalmas. Csak azok az eladható írások, amelyek a világegyetem sarkait feszegetik, akkor is, ha a fele nem ellenőrizhető, a másik fele meg nem igaz.

– Csak türelem. Legalább beszélj vele. Ha utána úgy ítéled meg, hogy becsaptalak, az elvesztegetett időért meghívlak a Gundelbe egy jó vacsorára.

Dühös voltam, elsősorban magamra, amiért ilyen könnyű volt felültetni, rágyújtottam egy cigarettára, amit a doktor adott; amint megéreztem az ismerősen keserű ízt a számban, akkor jutott eszembe, már öt éve leszoktam a dohányzásról.

– Nem vagyok normális, én nem vagyok normális! – dohogtam hangtalanul. Összeszorított fogakkal, fejemet leszegve bámultam a zöld, megkopott linóleumpadló értelmezhetetlen mintáit. A cigaretta megtette hatását. Engedett bennem a feszültség, bár kicsit szédelegtem. Nem kellene visszaszoknom. Nem szabadna.

A párnázott ajtó lassan, halk nyikordulással tárult, egy sötétbarna, hosszú tárgyalóasztal foglalta el a helyiség nagy részét, mellette kényelmesnek tűnő, párnázott székekkel. Ott ült az asztal közepénél, újságot olvasott. Szinte hangtalanul, egy tétova fejbiccentéssel köszöntöttük egymást, miközben oldalazva tiptegtem végig a fal mellett az asztal túloldalára. Kettőnk közé helyeztem a diktafont, az asztal közepére, a Biblia aktatáskám mélyén lapult. Leültem az egyik székre, tényleg kényelmes volt.; egy frappáns beköszöntőn törtem az agyamat, amellyel stílusosan el lehet kezdeni az interjút, de csak az járt a fejemben, hogy a középkori

festők tényleg tudtak valamit. Nem sokat változott az elmúlt kétezer évben, legfeljebb kicsit rövidebb lett a haja és a szakálla. Éreztem, az önkéntelenül rám támadó néma vihogás idétlen grimaszba rendezi át ábrázatomat. A diktafonnal kezdtem el babrálni, amikor váratlanul megszólalt.

- A Bibliát nem veszi elő a táskájából?
- Nem. Nem hinném, hogy szükség lesz rá.
- Egyébként igaza van, a középkori festők sokat tudtak, bizonyos értelemben nem csak a festők, hanem a középkori emberek is.
- Úgy látom, telepatikus képességekkel is rendelkezik.
- Az ember sajátja, csak elfelejtettük, hogyan kell használni. Egyébként sokat tudok magáról, azt is tudtam, hogy el fog jönni.
- Pedig ebben még én sem voltam biztos, sőt, még most sem vagyok meggyőződve arról, hogy ebből az interjúból lesz valami.
- Majd kiderül. De először rendezzük el közös dolgainkat, ki kell javítani egy-két apró hibát. Először a máját tegyük rendbe, mert az epeműtétjekor kicsit megsértették, azért vannak gondjai az emésztésével.
- Ezt honnan tudja?
- Mondtam már, sokat tudok magáról, de ne féljen, nem fogok semmit elárulni a titkairól. Enyhe melegséget fog érezni néhány percig a mája körül, aztán rendben lesz minden. Csak ne legyen epés ember, mert akkor ismét kiújulhatnak a problémái.
- Epés ember vagyok? De hát kiserelték néhány éve az epehólyagomat. Onnantól kezdve fizikai képtelenség engem epés embernek tartani. Orvosilag bizonyítottan nem vagyok az.
- Ez jól hangzik, de tudja jól, miről beszélek. Az ember gondolatainak, kimondott és ki nem mondott szavainak súlya következményekkel jár.
- Gondolatrendőrség még nincs nálunk.
- Nincs. Az még nincs. De sok minden más sincs.
- Most elhozta nekünk?
- Cinikus kérdés. Nem hoztam semmit, minden megvan ahhoz, hogy minden meglegyen, csak hát, az ember nem él a lehetőségeivel.
- De nem azért van Isten, hogy vigyázzon ránk, ha szükséges, akkor kimenekítsen a bajból?
- Úgy látja, Istennek ez a feladata? És elvégzi a maga által rárótt kötelességét?
- Úgy tűnik, nem. Ha jól dolgozna, akkor nyilván jobb lenne a világ.
- Az még nem jutott eszébe, hogy Istennek talán nem ez a dolga? Soha fel sem merült magában, hogy az emberek miért akarják a felelősséget Istenre testálni?
- Mert Isten a legnagyobb, a leghatalmasabb. Elővegyem a Bibliát, kikeressük belőle azokat a részeket, amelyek Isten munkaköri leírását tartalmazzák?
- Isten, higgye el nekem, elvégzi azt, ami az ő dolga. De az ember is elvégzi, vagy csak arra vár mindig, hogy Isten kimenekítse abból a bajból, amelybe időről időre belekeveredik?
- Azt mondják, az ember gyarló, ilyennek teremtette az Isten, teremtményén saját hibáját számon kérni nem úri gesztus. Ám – a Biblia szerint is – Isten maga a tökéletesség, a megbocsátás, a szeretet.
- Talán így van. De a Bibliát is emberek írták, arról nem is szólva, mennyit változott az elmúlt évszázadok alatt.
- Induljunk ki abból, nagyjából kétezer évvel ezelőtt pontosan maga indított el egy olyan folyamatot, amely mára az egyik nagy világvallássá nőtte ki magát, szövevényes egyházi és gazdasági intézményrendszerrel, vitathatatlan gazdasági és politikai hatalommal. Az embereknek fontos a hit, hiába fejlődik szinte már értelmezhetetlen magasságokba a tudomány, a technika, az emberek nem tudnak – és nem is akarnak – Isten nélkül élni. De vele meg nem tudnak. Ahhoz túlságosan misztikus, túlságosan megfoghatatlan.

- Akkor már meg is találtuk a probléma okát.
- Ezt nem értem. Mire gondol?

– Az emberek nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a hitnek, mint ami megilleti. Ezért sem lehet teljesen hiteles olvasmány a Biblia, bár kétségtelenül fontos olvasmány. A törvény, és ezt írhatnánk csupa nagybetűvel: a TÖRVÉNY előbbre való, mint a hit. A Biblia inkább a hitről szól. A Tízparancsoltnak már nincs hatalma, a hit fontosabb lett az embereknek. Úgy gondolják, elég hinni, Istenben, a csillagokban, a mágiában, az atombombában, elég hinni abban, hogy gazemberségeiket nem leplezik le, és akkor megoldódnak a gondjaik, bűneik megbocsátásra kerülnek. Sajnos a Biblia is azt erősíti, hogy bűnös lelkek vagyunk, de ha imádjuk Istenünket, eleget imádkozunk, mai szokás szerint eleget járunk templomba, akkor – leegyszerűsítve – minden rendben lesz. A hit megelőzte a törvényt és a felelősséget. Nem gondolhatja komolyan, hogy ez Isten műve.

A törvény felelősség. A hit „csak” elszántság, ha egyáltalán lehet elszántságnak nevezni. Nem is sejtjük, mekkora hite van egy öngyilkos arab terroristának, aki robbanóanyagokat kötöz saját testére. Óriási a hite, pedig tudja, percekben belül meg fog halni, teste ezer darabra robban szét, de hite felülbírálja a törvényt és a felelősséget. Ez a cselekedet az ő fejében így van rendjén. Azt gondolja, mivel erős a hite, nyomorult életét átviheti változatlan formában egy általa elképzelt tökéletes, boldog világba. De soha nem fogja megtudni tudatos énjével, valóban sikerült-e ez neki.

– Én úgy vélem, Isten nem igazságos, ha egyetlen élet alapján akar megítélni bennünket, miközben nem választhatjuk meg, hová és kinek akarunk születni.

– Ebben van logika, amit mond, Isten biztosan nem követett el ilyen hibát. De az emberi elme olyan, csak lineárisan tudja elképzelni az időt és a teret. Mindenképp az anyagba zárja elméjét, szellemét, képtelen megérteni a spirituális tartalmakat. Pedig elég lenne, ha – példának okáért – kicsit többet foglalkozna a Jung által definiált kollektív tudattalannal, ha érteni szeretné önmagát, a világot, akkor megpróbálná megkeresni a megfelelő spirituális tartalmakat és technikákat.

– Számomra ez elég misztikusnak tűnik, bár mostanság ez is divatos módja a boldogságkeresésnek, csak hát – amit én tudok ezekről a világmegváltó módszerekről – sok pénz és vakhit szükségeltetik ahhoz, hogy bepillantassunk más világokba, az eredmény viszont sokszor kétséges, vagy kiábrándító. Ha Isten ismeri a megoldást, akkor miért nem adja az emberek kezébe?

– Mert Isten a döntést adja az emberek kezébe, mindenki élete alternatívák sorozata, válassz ember, viseld következményeit. Válassz utat, foglalkozást, férjet, feleséget, tudd meg, jól döntöttél-e, boldog vagy-e? A bölcsesség nem terem magától, csak a tapasztalás útja az, amely felnyithatja szemünket a való világra.

– Ez úgy hangzik, mintha Buddha mondta volna.

– Pedig ezt Jézus is mondta. Most. És régen is

– Nem hinném, hogy ezt a mondatot megtalálnám a Bibliában.

– Valószínűleg nincs benne. Ha megvizsgálnánk a keresztény egyházak évezredes történetét, akkor látnánk, ez a mondat nem fér össze az ő tevékenységükkel. A pokol kénköves világától való félelem elég volt az embereknek ahhoz, hogy vallási vezetőiket félistenként tiszteljék, és ki ne szeretné, ha félistenként tekintenek rá, miközben gazdagságban, fényűzésben élhet. Ezért halt meg a középkorban annyi felvilágosult gondolkodó, ma is azért hal meg annyi ember, mert a hit bástyája mögé bújva az önjelölt vezetők rossz döntéseket hoznak.

– Azt hiszem, a mai egyházi vezetők és politikusok sem szeretnék magát.

– Ez így volt régen, valószínűleg így lenne mai is. A hatalomért és a pénzért küzdenek az emberek, a legfontosabbnak tartják a jólétet, miközben valamit mindig elveszítenek, családot,

gyereket, barátokat, egészséget, célokat, hitet, és talán azt a nagyon vágyott boldogságot is. Mindennek ára van.

– Eddig nem mondott semmi olyat, amit ne tudtam volna. Mutasson valami csodát, bizonyítékot arra nézve, hogy valóban az, akinek állítja magát.

– Az emberek mindig bizonyosságot akarnak, mert félnek a tévedésektől, mindent tudni akarnak, nem pedig átélni, megélni az érzéseiket. Mindig nyerni, győzni szeretnének, mindenáron, nem számít, mennyibe kerül. De – mint ahogyan az előbb is mondtam – mindennek ára van, senki nem fizet helyettünk.

– Tehát nincs csoda. Nincs egy kicsike hókuszpókusz sem.

– Nincs. Most nincs. Nem jött el még az ideje. Ám ha mégis mutatnék magának néhány dolgot, akkor rögtön azt mondaná, nem csak telepátikus, hanem hipnotikus képességekkel is rendelkezem, mindazt, amit láthatna, nem tartaná valóságosnak. A különleges képességek óriási erővel rendelkeznek, birtoklójának elképzelhetetlen hatalmat adnak kezébe. Nem véletlen, hogy az emberek közül oly kevesen képesek „csodát művelni”.

– Ez éppen úgy hangzik, mint a papok szájából oly gyakran elhangzó mondat, ha nem tudnak, vagy nem akarnak megmagyarázni valamit: fiam, ez Isten akarata. Ha jó történik veled, dicsőítsd az Urat, ha rossz, akkor Isten útjai kifürkészhetetlenek. Érd be ennyivel!

– Maga bölcs ember, beláthatja, semmit sem adnak ingyen. A tudást, a képességeket sem, mindenért keményen meg kell dolgozni, akár itt, akár máshol. Isten nem jutalmaz és nem büntet, az ember gondolkodásával, tetteivel éri el, amit akar, gondolatai, tettei miatt bűnhődik, ha rászolgált.

– Én ebben nem hiszek. Számtalan példát tudnék felsorolni, amikor a bűnösök büntetlenül éltek tovább az életüket!

– Az emberi törvénykezéstől megmenekültek, de az isteni törvények elől soha nem tudnak elfutni.

– Ez jól hangzik. Nesze semmi, fogd meg jól.

– Így van. A semmi nem áll messze a mindentől. Viszont lenne egy javaslatom.

– Hallgatom.

– Nagyon szívesen innék egy pohár finom bort, mert túlságosan gyorsan, vehemensen estünk neki a világmegváltásnak.

– Nem hinném, hogy ezt el tudom intézni. Itt nagyon szigorúak a szabályok.

– Nem kell semmit sem tennie. Egy óra múlva találkozunk valahol. Pontosan egy óra múlva. A helyet maga választhatja meg. A legfontosabb szempont az, hogy legyen finom bor és beszélgetésre alkalmas legyen a környezet.

– Rendben, bár az az érzésem, le akar rázni. Semmi olyat nem mondott, semmi olyat nem tett, amellyel igazolta volna isteni eredetét, most egyszerűen meg akar szökni a további beszélgetés elől, mert már nem tud semmi újat mondani. Igazam van?

– Maga mondta, itt szigorúak a szabályok. Hová szökhethné? Hogyan? És egyébként is, miért kellene megszöknöm? Nagyon élveztem ezt a társalgást.

– Jó. Akkor fejezzük be. Nem hinném, hogy valaha is találkozunk még, de elmegyek abba az étterembe, amit megbeszélünk. Pontosan egy óra múlva ott fogom várni. Nekem is jólesne egy pohár bor. Bár egyedül nem lesz kellemes ott ücsörögni.

– Ne legyen kishitű.

– Annak látszom?

Daka doktor izgatottan fogadott az irodájában, de savanyú képet vágva, egyetlen kézlegyintéssel háritottam el érdeklődését. Dülledt szemeiből csalódottság áradt, akár egy árvíz utáni hordalékos folyó szürke, koszos kavargása.

Csak mellékesen jegyeztem meg neki, egy óra múlva találkozom az ő állítólagos Jézusával egy elegáns étteremben. Nem, az lehetetlen, ingatta fejét kételkedve, miközben egy ér az

erőltetett gondolkodástól kidudorodott halántékán. Látszott rajta a kétségbeesett erőlködés, hogy megfejtse a titkot, átlásson a szitán, vagy csak egyszerűen sejtése legyen arról, most épp ki akarja átvérni. Néhány napig biztosan nem fogom kiengedni, tette hozzá szigorú tekintettel.

Kétségek között vergődve hagytam ott, de előtte felhívtam a figyelmét, jobban tenné, ha megduplázná az őrséget, kényszerzubbonyt húzatna a fickóra, vagy talán az lenne a legbiztonságosabb, ha összeláncolná vele magát. Zavartan vihogott, már majdnem megsajnáltam, amikor váratlanul megkeményedtek vonásai, sziszegve, mint egy mérges kígyó a nyelvét, kiengedte fogai közül azt a néhány szót, megerősítve abban, amit már régen gyanítottam: Daka doktornak betegek között lenne a helye, mint ápoltnak, az ágyhoz kötözve, kényszerzubbonyba bújtatva.

– Nem adom, ő az enyém – közölte elszántan.

Rendeltem két pohár Villányi Cabernet Savignont, leültem az étterem legtávolabbi, legsötétebb zugába, fel sem kapcsoltam a falon lévő lámpát, csak bámultam ki a sötétített üvegű ablakon. Biztos voltam abban, hogy a megbeszélt időpontban megjelenik. Mélyen, kitörölhetetlen bizonyossággal ott volt az agyamban, amelyen még gondolkodnom sem kellett, kérdések sem merültek fel bennem, a kételkedés izgalmas szellemi játéka most nem hajította el dobókockáit. Felesleges lett volna, úgyis mindig a két hatos kerül felülre.

Anyámra gondoltam, aki nyilván ájult vakhittel omlott volna össze, megszakítva összes – egyébként is ingatag alapokon nyugvó – kapcsolatát a valósággal, ha ő ülhetett volna a helyemen.

Sokszor a külsőségek, apróságok, érzéki csalódások, a kijátszott megrögzöttségek is elegendők az embernek ahhoz, hogy egészen másképpen kezdjen gondolkodni önmagáról, a világról. Azt hittem, engem nem könnyű meggyőzni, de be kellett látnom, én is a csodavárók táborába tartozom, mint mindenki más. Persze, nem a csodákkal volt bajom, hanem a csodavárás technikáival.

Belépett az ajtón, határozott, ruganyos léptekkel indult felém, mosolyogva leült velem szemben az asztal túloldalára. Azonnal megfogta poharát, belekortyolt a borba, egy pillanatra lehunyta szemét, arca kisimult. Kitettem az asztalra a diktafont, de még nem kapcsoltam be. Intett, hogy nyomjam meg az indítógombot.

– Be kellene fejeznünk az interjút.

– Nem tudom. Nem vagyok meggyőződve arról, hogy ebből valaha is születik megjelentethető anyag.

– Majd meglátjuk. Daka doktor nyilván a haját tépné, ha nem használná ki ezt a lehetőséget.

– Daka doktor egy karrierista dög. Meg egyébként is, az újságírás és a pszichiátria – a látszat ellenére – nem sok közös ponton kapcsolódik.

– Túlságosan szigorú a szavakkal. Nem kellene olykor feszegetni a határokat?

– Látszik, hogy ritkán jár itt. Megváltozott a világ. A szavak súlytalanok lettek, a mondatok belterjesen burjánzanak, kevesen akarják megérteni a lényegét.

– És mi a lényeg?

– Ezt magának kell tudni, én csak egy mezei újságíró vagyok, mindenféle valós és elképzelt sztárstátusz nélkül.

– Szeretne sztár lenni?

– Egyik pillanatban azt gondolom, már épp eljött az ideje, pénz, nők, csillogás. A másik percben már nem vágyom másra, mint elvonulni a hegyekbe az idők végezetéig, kiülni a hegyoldalba, soha többé nem szólni senkihez, csak képeket festeni, elmélkedni a szarrá vált világról, békésen mosolyogni.

- Egyik sem rossz elképzelés, bár teljesen más útja a beteljesülésnek.
- Beteljesülésnek? Miről beszél? Ma csak annak van értéke, súlya, szava, lehetősége, akinek van elég pénze odaállni saját sorsa kormánykerekéhez. A többi csak rabszolga, bábu, néhány azonosítási szám, néhány kiló elzsírosodott hús.
- Ennyire rossz a helyzet?
- Talán. Bár nem engem kellene erről kérdezni. Ezt maga jobban tudja.
- Én sem tudom. Akkor felesleges volt az áldozat.
- A keresztre feszítésre gondol?
- Igen.
- Tényleg úgy gondolta, azzal a világot megszabadíthatja bűneitől?
- Igen. Utólag már bevallom, idealista voltam.
- Hát, ez jól hangzik. Tudják ezt az emberek?
- Nem, de talán sejtik. Tévedtem. A rosszat nem lehet legyőzni, nem is lehet ez a cél. Ha már harcolni kényszerülünk, akkor nem a rossz legyőzésére kell törekednünk és koncentrálnunk, hanem a jóra, emberi értékeink védelmére.
- Ez gyönyörű – fakadtam ki dühösen –, szóval, a rosszat nem lehet legyőzni! Ez a spirituális bölcesség: esélytelenek vagyunk és idióták, amiért eddig bármit elhittünk!
- Nem vagyunk azok. Jót tenni sokszor nehezebb, mint rosszat. Megvédeni, megtartani, még újabb jókat cselekedni szintén nem egyszerű. A gonoszt elpusztítani nem lehet (talán nem is kell), de ha nem talál fogást rajtunk, akkor elvész az ereje.
- Haha. Ez nagyon vicces, nagyon jól hangzik.
- Az élet nem olyan nagyon bonyolult, mint azt sokan hiszik. A Bibliában ott vannak a törvények. Ki veszi komolyan?
- Sokan. A világ nagyobbik fele békében él.
- És a nagyobbik fele szegénységben és tudatlanságban is.
- Boldogok a lelki szegények.
- Ez cinikus megjegyzés volt.
- Igen. Az volt. De láthatja, a gondolkodás nem erősségünk. Moralizálunk, meghatódunk, olykor együttérzők vagyunk, máskor meg kíméletlenek, agresszorok, netán még gyilkosok is. Nincs komoly felelősségünk, még a földi törvényekkel szemben sem, nemhogy az égiekkel, melyekről igazából nincs pontos ismeretünk.
- Finom ez a bor. Gaia mindig csodákra volt képes.
- Sokan azt sem tudnák, kiről beszél, csak azt értenék: finom ez a bor.
- Lehet. Akkor maga szerint ismét feleslegesen vagyok itt?
- Mert mi volt a szándéka, a terve?
- Nem is tudom. Talán csak szét akartam nézni. Kétezer esztendő hosszú idő.
- Oldjuk akkor meg mi a problémáinkat?
- Eddig is ez volt a feladat!
- Gyakorlatilag semmit sem segített. Ebből a beszélgetésből nem lesz interjú. Közröhej tárgyat képezne, ha leírnám mindazt, ami elhangzott közöttünk.
- Akkor ne írja le. Majd valamelyik életében sor kerül rá.
- Isten útjai kifürkészhetetlenek.
- Nem. Az ember útjai azok. És érthetetlenek. Köszönöm a bort. Isteni finom volt.
- Akkor ennyi volt? Soha többé nem találkozunk?
- De, még biztosan találkozunk. Mindennek eljön az ideje.

Egy laza kézfeltartással, majd egy erőteljes kézfogással elköszönt, kísértelt az ajtón. Soha többé nem láttam. A májam meggyógyult, elmúltak az emésztési problémáim. Az intézetben nem tudták megmondani, hogyan sikerült neki megszökni. Egyik pillanatban még ott volt, a másokban már nem. Mindez tíz éve történt. Még most is érzem tenyeremben a kezét. Nagyon

forró volt, mint aki lázas. És puha, mégis erős. És nem látszódtak kézfejen a szögek nyomai. Nem is tudom, mit kellene gondolnom. A törvény. A felelősség. Persze. Az élet nem olyan nagyon bonyolult.

Budapest, Csértő park, házunk táján...

Fotó: DARVAS JUDIT

KETYKÓ ISTVÁN

Sintér éjszakák

Most, amikor lehullanak a fák a levelekről
és visszafelé röppennek a magasba a lelőtt madarak,
mint gázzal töltött ballonok;
amikor tótágast állnak a tornyok a levegőben
magukra húzzák levedlett bőrüket a gyíkok
két ág között ugrás közben megkövesednek a mókusok;
ebben a szép tavaszi össze-visszaságban
mondjam azt, hogy pipacsok nyílnak arcomon
és növekednek testemben halomszámra a virágok...?
Így harmincon felül már szoknyám gyűrődéseit
kinevetnék az orgonák, ha nem élnél velem
és befognának magányos kóborlásaim alatt
a sintér éjszakák...

Így szeretlek

Így szeretlek, amikor kezet csókolnak neked
a kertben a virágok
s a gyümölcsök első mosolya
születendő gyermekünk szemeit sejteti-
Így szeretlek, amikor fáradtan leülsz a padra
megmosakszol mosolyom ezüst-táljában
és törölközőt nyújt feléd a diófa ága-
Így szeretlek, amikor lombod fölém teríted
és tested árnyékában hűsítem magam;
amikor szorgos hangyák módjára
hozzád hordoznak a napok-
Így szeretlek, amikor nadrágod gyűrött ráncaiba
munkád után pihenni tér a csönd;
amikor suhogó szoknyám felkapja
és szemtelenül holdfehér mellem
fogdossa a szél...

Vácrátót, 1982. május 28.

A versek a *A FELESEGEK KÖNYVE* ciklusból valók

CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET

Ébredés egy ködös reggelen

kinti világban
eltűntek az
álmodó őszi fák,
ablakot letargiába
burkolódzó homály
öleli, csak darvak éneke
karcol bele egy-két
átlátszó absztraktmintát,
körülöttem
a tegnap
megcsonkolt
darabjai,
még álmodik
a szerelem;
tüllfátylában
belerendeződik
a holnap minden
ígérete

Országúton

aszfaltot falnak a kerekek,
egyenetlenek párhuzamában,
derékba törik a csend,
kint rend uralkodik
a földeken, enyészet
indul a fák alatt,
már az őszi arat.
elmerengve nézem
a kormányt ölelő
kezedet, az este még
rajtam remegett,
tudom, már nem lesz
semmi baj, mert
összesimultak bennünk
a tegnapok, s ha
félek otthon,
egyedül,
nélküled,
megidézem
a szemedet.

NAGY JÁNOS

Ébredés 1-7

„A halál nem más, mint ébredés az éjszaka álmaiból, a lélek visszatérése a Fényhez.” (Nary Mayo)

1.

elszívárog az alkony, hallom, ropog, sárgul az erdő, vérem benned alvad, mint minden őszi ez is a keresztjére feszít, kezéd most kezemben, rozsdás szegekkel átütötten, arcom most szép, hallgatom a szelet, benne neveddel számban, előttünk távoli tájak, évszázados romok között visz az út, valaki visszanéz erre a megcsókolt tájra, hol hány omladozó, faragott kő magaslik, s az utak mellett útvigyzó szent keresztetek, vándorol a lélek, víz mossza szét a tisztai, ártéri színeket - most ébredem, mint csillaghullás a sötétben, melyek rád s rám nem találnak, talán a csennel kellene kezdenem

2.

megölelnék a fák láthatatlan karjukon, s én jeleket írok, körbe, körbe, sorsomat vallatom, az eljövendő órák tetteit – megyek, tört lándzsámra hajolva, a jelet sem látjuk, egymást sem látjuk - másvilágra nyúló árnyak utunkon – néha fellobbannak a tompa lángok, apró fények, csodákkal telve ahogy hallgatják a sötétet – bennük vannak még a kidalolt vágatok, de arcomon mint fekete barázda, bújik meg a mosoly – egy végtelen kiáltás

3.

a tükrök összetörnek, amerre én megyek lángot vetnek az emlékek – az őszi alkony a hegy fölött szélben liheg, a lélek körül meztelen a test, a fekete mélységes rögök – félek, hátsó udvarok hívnak, magukba szippantanak, engem, mint a gyermeket – felébred bennem valami rég nem látott utca, újra járni hív, gyermekesírású álmokat kergetek, majd csókokat a messzi éjben, öleléseket, befüggönyözött ajtók mögött – nyílt seb vagyok magamban, a fekete gyárak kemény füstje, tépett foszlányokban ünneplő ruhám – álomra készül ez a város, most csend és homály, aludni megy a vándor, mozdul, sötét az álom a szívben – messziről meghalt kutyám csahol, felvöröslik a hold, egyszer meghalunk

4.

jönnek a fojtott szavak, suhannak a messzibe, a nyughatatlan árnyak útját járva, meghalnak az elzuhant erdők, a fekete erdők titkai, de itt a helyem, emlékeimet a nevükön szólítom, ez a mérhetetlen ősz, a hűvös szeptember játszik grundjainkon, ez a csönd visz magával, s megszülettem újra, hogy visszaadjam csókjaidat mit magamban cipelek, most mellettem vagy, mint a csillagok, a tájon megfogható az idő, most jeleket írok, szavakkal, idegen arcok közé őszi felhők csüngenek, meg-megállok, örökre itt maradok már, csend van amikor megállsz, tisztán hallom a szélben a fákat, az égen a felhőket, verseket súgnak, s most fuss velem, hisz még szeretsz, felnyög a föld, s én eljutok hozzád, sóhajts most haza, magadba, a hulló gesztenyék barnaságával, s éjjel alvó angyalokkal, a szomorú angyalok végtelen magányos útjain, csak ennyi volt, a föld s az ember marad, szemben egy ablak, hisz odaát a világ

5.

*imádságba halkul a zokogás,
mit kezdjek hát Uram a szavakkal –*

köröttem csend, ajtómat, lopva benyitod, mellém lopózva ha a papírra írok, bujdosó szavak a szív oltárára dobva, fekete felhők játszanak az éggel, a suttogó fák átölelnék, szellemet, múltat nem idézve, csak a jelen, a végtelen úr s a csillagok ragyognak, édes halk zenék, most a gyertyákat gyújtunk, hogy égjenek a tüzek valahol bennünk, most a költő nem szól, csak kilobbannak benne a versek

6.

valami álomból emlékszem rád, egy alkonyatban lángolni kezdett az esti tűz, csendes szobámba léptél, mint gyönyörű ékszer, majd eltemetett magába bennünket, csontjainkba szerelmesek járták a hegytetőt, végtelenné tágult a szoba, s mint ostyák elolvadtunk az időben – mikor mélyen a varázstükörbe nézünk, furcsa angyal száll a földre, velünk hajnalra ébred, s most nem beszélek rólad, csak szeretnék hó lenni a lábad alatt, vagy ropogó tiszta papírlap, hogy betű legyél, hogy átcikázzunk az emlékek zeg-zugán, különös béke ez, s mégsem értjük, néha miért sírnak a csillagok, közeledsz, szél fut a tó tükrén, ahogy fölé hajolsz, erdők állnak messze, jajtalanul, próbáltam csodákat, ígéző szavakat, hiába akartam

beborítani ezt a csupasz világot, ahogy ültem a tiszta csendben, mint az elfáradt vándor, azt mondanám, légy örökre dal bennem

7.

gyűrött az ég kéksége, puha a csönd, lépni lehet benne, csak egy elszállt dal fekszik az alkonyatra, gyűlnek a napok és az évek, amit csak magamban látok, kis neszek a szív alatt, szeretnék megörökíteni, hogy arcod legyen itt a Hold, arcod legyen itt a Nap – most magához ölelt a Föld, a Fénybe vágyott a lélek, örök vándorok a hallhatatlanságnak, csak az a kimaradt szívdobbanás hiányzik, s ha tudnék szavak nélkül beszélni, tenném, mert ma, különösen nagyok a csillagok

egymásra leltünk, de jaj, odakint olyan kihalt a tér, de idebent bennünk, fényként remegnek a hangok

Fotó: DARVAS JUDIT

A. TÚRI ZSUZSA

Út

Először ott van az út.
Utána a mellékutak ezer felé nyújtózó ágai.
Útkeresés.
Kitérők.
Hosszú, fárasztó gyaloglás.
Nincs pihenő.

Késik, egyre késik a megérkezés.

Időnként a rettegés.
A mindenfelől támadó magány.
A távolodás folyamatos a
biztonságot jelentő anyaméhtől,
az univerzum kiindulópontjából.
A születés: ősrobbanás.

Aztán minden megtévesztés és csalódás.
Minden emberben ott kavarog
a galaxisok megfejthetetlen misztériuma.
Kérdések válaszok nélkül.
Más kérdésekre adott válaszok.
Aztán már nem kérdez senki.

Varázsolhatsz ezer rétegű védelmet,
hihető biztonságot,
meztelen maradsz.
Örökké sebezhető.
A kiszolgáltatottság tapintható.
Az irgalom feloldódik a konkrét helyzetekben.

Hervadó virágok.
Rothadó fatörzsek.
Bűzös mocsarak.
Nyíló éjszakai egek.
Csillagmilliók.
A végtelen.

Még senki sem értette meg igazán.

Dallamok.
Szférák zenéje.
A legvégén pedig
a semmi.

HOLÉCZI ZSUZSA

A jószág

Már alkonyodott, mire Parádra érkezett a teherautó a Svédországból küldött lomokkal. A sofőr ugyanis előbb lerakodta a papírtekerceket, melyeket a gyöngyösi nyomdának hozott – hiszen Pista kacatjai az mögött lapultak. Lehetne csempészárúnak is nevezni – hiszen engedély nélkül szerezte be és árusította azokat a bútorokat, tévéket, hangfalakat, régi lámpákat és ott már kidobásra ítélt dísz tárgyakat amiket a fia küldött – de mivel ezek valójában nem képeztek különösebb értéket, a határőrök nem törődtek vele. Pedig ha tudták volna, hogy itt, Palócföldön meg lehet élni abból, ha ezeket a limlomokat ő kipofozza, és kijár árulni az üdülőhelyekre vezető út szélére.

Miután kifizette a sofőrt, elkezdte a használaton kívüli garázsába behordani a holmikat – közben szemügyre véve, mi mindent küldött neki a fia, Tomi Göteborgból. Megörült, amikor egy nagy szatyorban ruhákat is talált. Arra gondolt, ezeket a szomszédasszonnyal kimosatja, átvasaltatja, és utána vállfás áruként kiakasztja a nagy gesztenyefa alsó ágaira. Ezeket nem is kell levinnie a faluba, az ilyesmit itthonról el szokták az asszonyok hordani.

Amint épp javában válogat, egyszer csak látja: a sofőr, akitől az imént búcsúzott el, szinte lóhalálában jön visszafelé az úton gyalog, kezében lóbálva egy szatyrot. Arra gondolt, talán lerobbant az autó? Kiderült, hogy a keskeny úton nem akart a sofőr a visszafordulással bajlódni, így gyalog hozott vissza egy csomagot:

– Jaj, ez meg majdnem nálam maradt! Pedig a fia a lelkemre kötötte, hogy bánjak vele óvatosan, és csak magának adjam át – mondta, és Pista kezébe nyomta a szatyrot.

– Jól van, köszönöm. Nem tudja, mi van benne?

– Nem néztem én meg, egy könnyű kis csomag, azért tettem magam mellé az ülésre, nehogy összetörjön, ha már külön felhívta rá a figyelmemet a Tamás. Így maradhatott nálam. De megyek is, mert nem túl jó helyre húzódtam le a járgánnyal, nehogy útba legyen valakinek.

Miután elbúcsúztak, Pista még egy darabig pakolgatta a „kincseit”, hogy jól mutassanak a raktárban, mert volt néhány régiség gyűjtő, akiket fel szokott hívni, ha új áru érkezett. Azok néha egész szép pénzt adnak, ha valami hagyatékból kikerült régiség is kacatok a között. Már esteledett, épp be akarta zárni a garázst, amikor eszébe jutott a szatyor. Kíváncsian kiemelte belőle a dobozt, kerített egy kést és felnyitotta. A mennyezetről lógó egyetlen negyvenes égő fényénél először csak azt látta, hogy az, ami a csomagból előkerült szőrös, és valami állatra hasonlít. Nem értette, mi a fenéért küldte ezt a fia?

Ezt ugyan ki veszi meg – tűnődött, miközben a két lábon álló kitömött jószágot az aznap érkezett komód tetejére állította. Egész takaros kis állatka volt, és ahogy csillogó gomb szemeivel visszanézett rá, hirtelen rájött: látott ő már ilyet, még hozzá a miskolci állatkertben, amikor Tomi itthon volt a fiával. Igen, már emlékezett, hogy tetszett Kristófnak, ahogy ott ugra-bugráltak. Jó sok volt belőle, összelyuggatták a földet, és ott bujkáltak ki-be. Rendkívül kíváncsiak, két lába állva kémlelték, jön-e már a gondozójuk az ennivalóval. Ismét kézbe vette a kis csíkos hátú jószágot, aminek a derekán egy öv volt, a fejére valaki egy kis kalapot illesztett, és arra gondolt, ezt nem adja el, jó lesz vevőcsalogatónak itt a komódon. Ahogy vissza akarta tenni, az öv felcsúszott a derekán, és láthatóvá vált, hogy ott szét lehet csavarozni. Ezután újra kézbe vette, rázogatta, de nem zörgött benne semmi. Letette, és a villanyt lekapcsolva kilépett az udvarra, ahol meglátta, hogy egy nő ott áll a kerítésén kívül, és őt figyeli.

– Jó estét! – mondta tört magyarsággal. Magát vártam, hogy kijöjjön.

– Engem? Ma már nem vagyok nyitva, jöjjön vissza holnap 10 után – mondta, mivel arra gondolt, a nő talán tudja, hogy ő régiségeket árul, és venni akar valamit.

– De én a szurikátáért jöttem.

– Mirikátáért? – kérdezett vissza, bár ebben a pillanatban rájött, hogy a nő csakis a kis jószágra gondolhat. Megvan – jutott hirtelen eszébe – az volt kiírva az állatkertben, hogy „szurikáta”! De hát honnan tudhat róla? Hiszen ő is csak negyedórája bontotta ki a szatyorból.

– Hát azért a kis csomagért, amit a fia külön küldött. Vagy nem ért ide a szállítmány?

– De, megjött, de még semmi sincs beárazva... jöjjön vissza holnap.

– Én Svájc-ból vezettem idáig érte! Kérem, adja ide, kifizetem, és már itt se vagyok.

– Úgy? És mennyit fizetne érte? Mert én nem akarom eladni, nekem itt nagyon jól mutat a boltban

– Értse meg, az a csomag az enyém, és hajlandó vagyok érte adni magának harmincezer forintot.

– Harminc ezret? – kérdezett vissza, hogy az időt húzza – mert közben azon járt az esze: ha ennek a nőnek ennyit megér, akkor biztos van benne valami...talán kábítószer? De aztán elhessegette a gondolatot: Tomi őt ilyen kétes üzletekbe biztos nem vonná be.

– Na jó, legyen ötvenezer, de csak három húszezresem van. Tud visszaadni?

– Mindjárt megnézem.

– Bemehetek magával érte?

– Nem, nem maradjon csak kint, mindjárt megnézem a visszajárót és kihozom a jószágot.

Besietett, és elhatározta: mielőtt a nőnek odaadná a kitömött állatot, ő bizony szétcsavarozza, és megnézi mi van benne. Így is tett, és legnagyobb meglepetésére az állat belsejében egyetlen hosszúkás kapszulát látott. Megfordította, látta, hogy van fedele, megpróbálta kinyitni. Eleinte nem ment, de végül egy ronggyal megszorítva csak le tudta csavarni. Amennyire a gyenge fénynél látta, szürke por volt benne. Megkóstolta: hamu íze volt, és úgy is nézett ki. El se tudta képzelni, miért adna bárki is pénzt ezért a kétmaréknyi hamuért, de azután nem gondolkodott tovább: sietve visszacsavarta a kupakot, visszahelyezte a tartót a szurikátába, azt pedig a szatyorba, amiben érkezett, és elindult vele kifelé.

– Itt van, vigye – mondta a nőnek. De a hatvanezerből nem tudok visszaadni.

– Nem baj, maradjon. Ez az összes magyar pénzem.

– Magának ennyit ér ez a hamuszerűség? Ez valami új kábítószer? Megkóstoltam, de csak hamu íze volt.

– Megkóstolta az apámat? – kérdezte döbbenten a nő.

– Az apját???

– Igen, a hamvait. Ezért utaztam idáig. Hivatalosan nem hozhattam el Svédországból, de ő azt akarta, hogy magyar földbe temessék. Holnap a szegedi temetőbe keresek neki egy helyet. Ott született.

– Tudja mit? Visszaadok húszezret – kell az a sírásóknak. Azok ennyiért biztos elvállalják.

MAGYARY HUNOR

Elmúlt az a forró nyár

.
Kedves vagy, no meg szép is,
hogy dicsérsz jólesik nekem,
és simogatod kezem,
de valami hiányzik mégis.

.
Ne kövess, ne íj csak néha,
mert zavar a túl sok üzenet,
nem kaptam rá érdemet,
s drága lett az időm tartaléka.

.
Ballagok a sűrű őszi ködben,
sebaj, ha hideg van és fázom,
dér csillan a kopasz ágon,
pipacsmező jön mögöttem,

.
mert elmúlt az a forró nyár,
a villám hasította fákon
varjú ül, hiába is rázom,
én is csak károgni tudok már.

.

Egy nő

Én nem a szerelemre vágyom,
talán az csak álom,
egy nőre csupán, ki a pokolból
egyszer kiűzet,
és a Mennyországban gyújt rám
végre tüzet.

FÖLDESDY GABRIELLA

Ormosék a Lázár utcában

Budapest VI. kerületében az Operaház mögött szerényen, szinte észrevétlenül bújik meg a tizenhárom aradi vértanú egyikéről, Lázár Vilmos honvédezredesről elnevezett utca. A Hajós utca és a Bajcsy-Zsilinszky út közé ékelt keskeny sáv talán kétszázötven méter hosszú lehet, több nem. Bérházai közvetlenül az Operaház megépítése (1884) után nőhettek ki a földből, miután helyet adtak a gigantikus dalszínház hátsó falainak. Az itt épült bérházak éppen olyanok voltak, mint a környező utcák három-négyemeletes eklektikus, körfolyosós, mára korszerűtlennek tetsző monstrumai. Lakásai többségében lift nélküliek, közel négy méter belmagasságuk miatt ridegek, csak az utcára néző szobák barátságosak.

A második világháború alatt bombatalálat ért egy-két házat, a többi háznak csak utcafrontja sérült meg kissé, beltere nem. A leomlott ház(ak) helyébe új ház épült, immár korszerűbb, kényelmesebb kivitelben. A foghíjakat a város minden pontján megszüntették fokozatosan, az üressé vált telkek ugyanis rossz képet mutatnak egy nagyváros közepén a 20. században.

A Lázár utca 10-es számú ház is ilyen volt. Az itt kialakult „foghíjra” egy négyemeletes, liftes bérház épült, minden lakás a lépcsőházból nyílt, voltak utcaiak, és voltak udvarra néző lakások, ám az udvariak sem voltak sötétek, az udvar felől elegendő fényt kaptak.

A kapubejárat is korszerű, üvegablakos kiképzésű, közvetlenül mögötte néhány lépcső vezet fölfelé, vagyis már a földszint is magasabb az utcaszintnél, nincs hosszú kapualj, a lépcső tetejétől balra nyílik a házmaster lakása, szemben a liftajtó, jobbra a lépcsőház.

Az 1950/60-as években itt laktak Ormosék, a földszinti házmasterlakásban hárman. Ormosné volt a házfelügyelő, történetünk idején ötven és hatvan év között járhatott, inkább alacsonynak tűnt, a kezdődő elhízás küszöbén állt, egyébként átlagos külsővel rendelkezett. Talán az Irma keresztnévre hallgatott, de alig volt valaki, aki így hívta, ő mindenkinek csak „Ormosné” volt, a házfelügyelő, aki beszedi a lakbért, kinyitja a liftajtót, a későn jövőket éjszaka beengedi, ha eldugul a vízvezeték, rövidzárlat áll be, hulló vakolat, csőrepedés zavarja meg a mindennapokat, rögtön intézkedik, jönnek az IKV munkásai, a hibát percek alatt elhárítják. De más erényei is voltak az élemedett, öregedő, ám aktív asszonynak. Kiváló kommunikációs képessége révén mindenkivel jóban volt a házban. Akkoriban ezt nem hívták ilyen „tudományos” módon, egyszerűen tudott és szeretett beszélgetni, és mindenkivel megtalálta a hangot. Kissé elnyújtott beszédét, illetve rossz hangsúlyozását nem vették zokon a házbeliek, aki észrevette, nem szólt róla.

Férjét Ormos Andrásnak hívták, feleségétől nyolc vagy tíz évvel volt fiatalabb, viszonylag jóképű férfinak számított, látszott a korkülönbség kettejük között. Az átlagosnál kicsit alacsonyabb volt, lehet, ezért kötött ki egy idősebb nőnél, hisz a fiatalok mindig a magas férfiak után sóhajtoznak. András egy szerelőműhelybe járt dolgozni, szakmája valamilyen gépész lehetett, de erről sosem beszélt. Szótlan, kevésbeszédű férfi volt, munka után hazament, elolvasta a napilapot, vacsorázott, az estét otthon töltötte. Felesége közben elmesélte, mi történt napközben a házban, ki jött és ki ment, illetve mi újság Anikóval.

Mivel a házaspárnak nem volt saját gyermeke, örökbe fogadtak egy rokonlányt még három-négy éves korában, ő volt Anikó, akit hivatalosan is a nevükre vettek. Történetünk idején Anikó tizenkét éves lehetett, általános hatodikba járt, kicsit korán érő típus, korán nőiesedett, tanulni viszont nem szeretett. Ormosné saját lányaként nevelte Anikót, aggódva követte tanulmányait, sokszor kesergett férjének, vagy a vendégeinek Anikó gyenge tanulmányi eredményei miatt. Emellett akármit követett el, védte a lányt.

A házban mindössze tizenkét lakás volt, gyerek alig, inkább idősek, egyedülálló, elvált vagy özvegy személyek, gyermektelen házaspárok. Utóbbiak közé tartozott a ház híressége, az ismert operaénekes, Palánkai Klára. Orvos férjével laktak a házban, az énekesnő ekkor élte fénykorát, majdnem minden este fellépett valamelyik híres szerepében. Leggyakrabban Erkel Bánk bán c. operájában énekelte Gertrudis királynét, de kiváló volt Juditként, vagy Carmen, Azucena, Amneris, Delila szerepeiben éppúgy. Akár próbára, akár előadásra, csak átugrott a „házba”, ami lépcsőkkal együtt kb. három percet vett igénybe.

Az énekesnő egész életét a szerepeinek való tökéletes megfelelés töltötte ki, mindent ennek rendelt alá. A királynői termet, a kiváló mezzoszoprán hang, dús haj, vonzó külső – és ennek megtartása évtizedeken át – volt életének legfőbb célja. Pletykák nem keringtek róla, mivel kizárólag férje társaságában látták, de sokan számon tartották legnagyobb hódítását, nevezetesen azt, hogy Tito marsall budapesti látogatása alkalmával a művésznő adta a zenés programot. Titót elbűvölte a kreolbőrű énekesnő szépség, maga mellé ültette, jelezte, hogy többet is szeretne a kötelező énekes szórakoztatásnál, ám Klára asszony ügyesen kibújt a kínálkozó lehetőség alól.

Palánkai művésznő remekül bánt azokkal az emberekkel, akik körülvették. A ház lakói nagy tisztelettel köszöntek találkozáskor, Ormosné pedig egyenesen isteníttette, ahányszor találkoztak a kapuban, liftnél, lépcsőházban, megállította és beszédbe elegyedett vele. Bár Ormosné egyáltalán nem ismerte az operákat (leszámítva az egy Bánkot), rendszeresen érdeklődött szerepei iránt, gratulált sikereihez, megtiszteltetésnek vette, hogy a művésznő éppen ebben a házban lakik, és erre az összes lakó büszke. A mindig siető énekesnő ugyan meghallgatta a házfelügyelő tirádáit az ő sikereiről, a többi lakóról - meg persze időnként Anikót is előhúzta a kalapból, hogy neki bizony van egy bakfis korba lépett lánya is -, de sosem reagált rá, elfoglaltságára hivatkozva udvariasan elköszönt, otthagyta az asszonyt.

A házban több lakásban működött vonalas telefonkészülék. Ez akkoriban kiváltságnak számított. A művésznőnek természetesen volt telefonja, és a házfelügyelői lakásban is volt készülék. Ormosék sok mindent intéztek telefonjuk segítségével, imádták a telefonálás előnyeit, sőt lemezjátszójukon gyakran lejátszották Kazal Lászlónak akkoriban híres és sokak által ismert *Telefonkönyv-polkáját* (Granyák, Grauer, Granyicsek, Gréninger és Gurbacsek...stb). Időnként megjelent a házfelügyelő lakásban egy-két olyan lakó, akinek nem volt telefonja, neki megengedték – 1 forint fejében -, hogy felhívjon valakit tőlük.

A 60-as évek közepén egymás után több trauma is érte az Ormos családot, a történetek elsősorban Ormosnét, a tényleges családfőt érintették. Elsőként egy kellemetlenség érte, amikor Palánkai művésznő felhívta egy operai próbáról, hogy sürgősen szüksége lenne egy otthonfelejtett kottára a lakásából. Azonnal küld egy kifizetőfiút kulccsal, Ormosné menjen fel és hozza le a pianínón lévő Verdi-kottát, amiben fontos bejegyzések vannak. Az asszony örült a megbízatásnak, az érkező fiútól átvette a kulcsot, felment a művésznő lakásába, az ott talált kottát felkapta, s rohant le vele a várakozó fiúhoz, aki máris sietett vissza a próbára. Mindez szóra se lenne érdemes, ha az asszony - hogy pontosan és gyorsan teljesítse a kívánságot – nagy izgalmaiban nem egy Bizet-kottát kap fel a pianínóról. S ami még ennél is szörnyűbb hiba, a lakásajtót kifelé jövet elfelejtette bezárni. Mindez tíz perc múlva derült ki, amikor Palánkai haragos tekintettel rontott be a házmeesterlakásba, és jól kikelt magából, az egyszerű asszonyt elmarasztalva: „Nem elég, hogy egy másik kottát küldött a próbára, még a bejáratú ajtót se zárta be! Magára se bízok ezután az ég egy adta világon semmilyen feladatot. És kíméljen meg a továbbiakban az unalmas történeteitől!”

Az érzékeny lelkű asszony le volt sújtva, napokig kóválygott, csak akkor lépett ki a lakásból, ha nagyon muszáj volt. Férjének ugyan elmondta az esetet (Anikó meg kihallgatta a fürdőben), de sem a lakóknak, sem az ismerősöknek nem beszélt róla, annyira szégyellte. Férje próbálta lazán kezelni a történeteket, megnyugtató kétségbeesett feleségét: „Anyukám, ne vedd a szívedre ezt a kotta-ügyet, nem kellett volna itthon hagynia. Ő persze egy

primadonna! Képes volt egy kifutófiút küldeni a szomszédba egy vacak kottáért. Miért nem jött ő maga érte? Leesik az aranygyűrű az ujjáról? Nevetséges!” Ormos igencsak lenézte a művészeket, tudósokat, és mindazokat, akik nálánál magasabb poszton tevékenykedtek, illetve többre vitték nála.

Ormosné azonban nem nyugodott meg. Tenni nem tudott semmit, csak mérgelődött egy hétig, akkor csak azért hagyta abba, mert jött egy még ennél is nagyobb probléma. Anikó ugyanis megbukott számtan-mértanból félévben, és ez azt jelentette, hogy nem tanulhat tovább, legfeljebb szakmunkásképzőben, ott is csak akkor, ha kijavítja év végére a bukást.

Anikó naponta kapta a szemrehányást, szidást a bukásért. Miért nem tanul tisztességgel, ahogy a többiek az osztályban? Így nem viszi semmire, vagy takarítónő akar lenni, ha majd dolgoznia kell? Esetleg mosogat egy étteremben? Anyja a számtanleckéket nem tudta érdemben ellenőrizni, de minden nap be kellett mutatni az elkészített házi feladatot. Nevelőapja tudott volna segíteni, ám őt aztán egyáltalán nem érdekelte, Anikó megbukik, vagy átmegy, és továbbtanul valamit, vagy elég neki a nyolc általános. „Majd férjhez megy” – szokta mondani, akkor nem kell már se iskola, se továbbtanulás.

Anikó utálta anyja elmarasztaló szavait, nem válaszolt az őt érintő kérdésekre, alig várta, hogy vége legyen a tanításnak. Kegyelemből átengedték év végén, így ősztől bekerült egy szakmunkásképző iskolába, ahol más mellett varrónőket képeztek. Anyja megnyugodott kicsit, legalább lesz valami végzettsége. Remélte, hogy lánya megváltozik.

Meenyugodni azonban már nem volt ideje, újabb probléma adódott. Anikó csavargott a nyári szünetben, nem árulta el, hová megy, mit csinál, kivel találkozik. Reggel elment hazulról, este egyre később jött haza, hiába kérdezte Ormosné, hol volt. Nem válaszolt. Talán „rossz társaságba keveredett”, akkoriban gyakran lehetett hallani ezt a kifejezést.

Ősszel elkezdődött a szakmunkásképző, Anikó az első hónapokban bejárt az iskolába, de hiányzott a gyakorlati foglalkozásokról, füzetek majdnem teljesen üresek voltak, anyja akkor kapott észbe, amikor az iskola értesítette, hogy Anikót igazolatlan hiányzásai miatt félévkor nem tudják osztályozni, s ha még egyetlen órát is hiányzik, eltanácsolják az intézményből, gyakorlatilag megszűnik a tanulói státusa. Anyja tajtékozott a levél olvastán, legszívesebben megverte volna fogadott lányát, de ereje már nem volt hozzá, és Anikó, aki ekkor még csak a tizenötödik évét töltötte be, már erősebb volt nála, nem engedte, hogy hozzá nyúljon bármelyik szülője.

Anikót a levél érkezése után este lekapták a tíz körméről, tönkretesz az életét, ha nem jár iskolába, csak csavarog. Melyik iskola lesz hajlandó őt felvenni ilyen előzmény után? A szülők lelkük mélyén érezték, hogy fogadott lányuk zsákutcába jutott, s már aligha tud ebből a helyzetből veszteség nélkül kimenekülni. Mindezt az az idegesítő jelenség táplálta, hogy Anikó ezúttal sem volt hajlandó megmondani, hol mászkál egész nap, mit csinál iskola helyett, egyáltalán mit akar kezdeni az előtte álló évekkal.

Néhány napig Anikó még hazajárt aludni, de február végén egyik nap hajnalban felkelt, titokban összeszedte holmiját, és elköszönés, búcsúlevél nélkül hagyta el szüleit, az otthont, ahol felnőtt. Amikor második éjszaka telt el úgy, hogy nem tudtak róla semmit, Ormosné a rendőrséghez fordult. Ott felírták Anikó és szülei adatait, de nem voltak túlzottan megrendülve, hetente, sőt majdnem naponta rögzítenek hasonló eseteket, és az esetek többségében hónapok, évek múlva derül ki, hová lett a kiskorú gyermek, számos esetben azonban soha nem kerül elő a keresett személy se élve, se holtan.

Ormosné most omlott össze igazán. Nem találta a helyét, csak várt, reménykedett, leste a telefont, de semmi életjel nem érkezett. Kitavaszkodott, nyár lett, a lakók és az ismerősök hiába kérdezték, hol van Anikó, Ormosné először hárított, majd kollégiumról beszélt, végül bevallotta, nem tudja, hová lett a lánya. Az év novemberében Anikó betöltötte a 16. életévét, de ekkor sem jelentkezett. Közeledett a karácsony, az asszony kesergett, hogy így, gyerek nélkül neki nem is érdekes ez az ünnep, ketten az urával már nem ajándékozzák

egymást, fát sem állítanak. Ezen morfondírozott, közben érezte, hogy valami betegség támadta meg. Lázas, kimerült érzéssel ágynak dőlt, fájt a feje és végtagjai, fázott, remegett, később kiverte a veríték. Orvos jött hozzá, influenzát állapított meg, gyógyszereket írt, az asszony késve kapta meg ezeket, mert nem volt, aki ápolja. Pár nap múlva kezdte el a neki írt gyógyszereket szedni, amiket egy lakó hozott el a gyógyszerertárból. Férje továbbra is járt dolgozni, azt mondta, nem hiányozhat a munkából

Kicsit javult az állapota, lefogyott, egy barátnője hozott neki ennivalót, bár csak annyit evett, mint a madár. Talán meggyógyul, gondolta, talán jobbra fordulnak a dolgok. Elmúlt a karácsony, Szilveszter, az újévben majd megoldódnak a dolgok. Már fent járt, főzött is néha valamit kettejüknek, amikor egyik nap beállított Anikó. Anyja alig ismerte meg, Arca erősen sminkelt volt, új frizurát hordott, divatos kabátot, és nem hazajött, hanem csak azért, hogy bejelentsen valamit.

Összeköltözött a barátjával, akivel már tavaly nyár óta együtt élnek. Egészen eddig nem dolgozott, a férfi eltartotta, most kezd majd dolgozni egy étteremben mindeneként, de hamarosan kitanulja a pincérséget is. Soha többet nem jön vissza a szüleihez, ha jól kijönnek a férfival, majd lehet, hogy összeházasodnak, ám ez sem biztos. Még az is lehet, hogy közben gyereke születik, de „csak” azért házasságot nem fog kötni. Majd beadja intézetbe, és az ő gyermekét is nevelőszülők veszik magukhoz, ahogy ő is csak nevelt gyereke az anyjának. Ne keresse, ne érdeklődjön utána, címét sosem fogja megmondani.

Mindezt egy szuszra borította a beteg asszonyra, aki szóhoz sem jutott. Csak egyre azt ismételte: „Annikó, édes gyermekem, miért gyötröd anyádat, Annikó!” Mindhiába, a lány becsapta maga mögött az ajtót és elviharzott. Az asszony összeesett közvetlenül a becsapódott ajtó mögött. Ájulása addig tartott, amíg férje hazajött, s hívta a mentőket. Az eszméletlen asszonyt az intenzív osztályra vitték, de már soha többé nem tért magához. Az ötödik napon beállt a halál. Ekkor a 61. évében járt.

A temetés után - amin Anikó nem vett részt, hisz senki nem tudta a címét – Ormos András felmondott az üzemben, és átvette a házmesterséget, mintegy felesége örökségeként. Hamarosan újból megnősült, ezúttal egy vele egykorú nőt vett feleségül. Ormos otthon volt egész nap, nem volt sok dolga a házfelügyelőséggel, új felesége járt el dolgozni. Úgy élt a Lázár utcában, mint Marci Hevesen. Sem volt felesége, sem nevelt lánya miatt nem bántódott. Anikóról sokáig nem tudott semmit, mígnem két év múlva a lány telefonált, hogy kislánya született, de a gyerek apja elhagyta, hamarosan beadja állami gondozásba újszülött gyermekét. Már egy másik férfival él együtt, az idegen apától származó gyerek csak akadály lenne az induló kapcsolatban. Anikó most tudta meg, hogy nevelőanyja meghalt már több mint két éve. Különösebben nem rendült meg a hírtől, amúgy is csak a szidások, számonkérések jutottak eszébe. Hát, ennek is vége. Most aztán a maga ura lett egészen.

Budapest, 2023. május 14.

KÖVES JÓZSEF

Esőben az erkélyen

Nézem a megázott erkélyen át
a túloldali modern iskolát.
Az eső most kegyetlenül szakad,
a gyalogút csupa sár és latyak.
Pontban a sulibejárat előtt
kocsiban vár sok aggódó felnőtt,
s lesi-figyeli szélvédők mögül
hogyan gyermeke, mielőtt beröpkül
megázik-e a pár lépés alatt,
vagy szerencsésen *félszáraz* marad.

Nézem a vízfüggöny-erkélyen át
a fiahordó sok papát s mamát,
és felötlik egy régi iskola.
Minden tanuló gyalog ment oda.
Az úton akkor autó is alig
gurult, nemhogy az iskolafalig
hurcoljon engem apám vagy anyám:
vígán mentünk - apostolok lován,
kocsin, buszon, trolin pedig soha,
holott jó messze volt az iskola,
tíz hosszú sarok, amíg mi oda-
értünk, közben sok üzlet s iroda
fedett beállójába beálltunk,
hogyan legalább percekre ne ázzunk.

Más volt a világ. Más, nem édesebb.
Ma a lét nehéz, de kényelmesebb.
Ó, isteni jó lenne megázni,
esernyő helyett „aktatáskázni”
s kerülgetni a rossz csatornákat,
a sugaruk sokszor reánk áradt.

Még egyszer – sajnos – nem leszek gyerek,
autózom, mint az átlagemberek,
és nézem csak a kocsisort kukán,
eltűnődve a sorson azután.

<http://megezmegaz.lapunk.hu/koves-jzsef-muvei-1201950>

FANTASY

MÁNDY GÁBOR

Visszatekintve

Visszatekintve mindig elmosolyodom, ha eszembe jut, mennyire féltették őseink a Földanyát. Azt mondták, hogy majd nem éli túl a mértéktelen környezetrombolást. A Földanya köszöni szépen, jól van, túlélte az embert. Az ember nem élte túl. Pontosabban, jelentős mértékben át kellett alakulnia ahhoz, hogy maradjon belőle valami.

Kezdődött a különféle betegségekkel. A romló levegőminőség miatt mind többen haltak meg légúti megbetegedésekben és a különféle rákfajtákban. Akik megmaradtak, azoknak a szervezete toleránsabb lett a széndioxiddal, a kozmikus sugárzással, valamint az ólommal és egyéb nehézfémekkel szemben.

A jéghegyek elolvadása miatt óriási földterületek kerültek víz alá. Megkezdődött a Nagy Népvándorlás. Illetve a menekültáradat miatt keletkező fegyveres konfliktusok korszaka. A határokat lezárták, és azt, aki el akart jutni az ígért egyre zsugorodó földjére, kíméletlenül lemészárolták.

A rossz helyen fekvő államok is kifejlesztették saját nukleáris fegyvereiket, de ezeket értelemszerűen nem vethették be a fejlett területek ellen, hiszen akkor nem tudtak volna mit elfoglalni. Ezért egymás ellen folytattak gyilkos háborút, amibe időnként a fejlett országok is beszálltak. Körülbelül százhatvan nukleáris szerkezet robbant fel, és ezek a fejlett régiókban is lehetetlenné tették a megszokott életet.

Az irdatlan pusztítás következtében az emberiség összlétszáma jóval egy milliárd alá csökkent. De nem ez volt a meglepő, hanem a biológiai átalakulás. A háborúk óta eltelt harminc-vaahány nemzedék alatt egy új faj jött létre. A ma élő ember szabású élőlények (akikhez magam is tartozom) alacsonyak, a kifejlett egyedek sem haladják meg a 80 centit. A testükhöz képest nagy a fejük, a végtagjaik elcsökevényesedtek, a szemük pedig fokozatosan alkalmazkodott a sötétbe. Mert azt mondanom sem kell, hogy a légköri és sugárszennyezést csak a barlangok mélyén lehetett túlélni.

Mivel az atomháborúk nem az én vidékemen zajlottak, itt megmaradtak az épületek, a gépek és a szerszámok. Csak a kezelésük vált sokkal nehezebbé a mi méretcsökkenésünk miatt. De átméretezés révén ezt a problémát sikerült megoldani. A könyvtárainkban megőrződött a felhalmozódott tudás túlnyomó része, így az akkori emberek kultúrája sem merült feledésbe. Joggal tekinthetjük magunkat a korábbi emberek utódjainak.

A sugárszennyezettség miatt a földművelés és állattenyésztés persze lehetetlenné vált, viszont váratlan táplálékforrás jelent meg: az ízeltlábúak. A pókok, csótányok, cserebogarak óriásira nőttek és elszaporodtak. Vadászni sem kell rájuk, ugyanis ők vadásznak ránk. Tömegesen jelennek meg a barlangjaink bejáratánál, ezért csak annyit kell tennünk, hogy az erre a célra kialakított fegyvereinkkel megpörköljük őket. Jön a bogár, a csápjai érzékelik, hogy a barlangban ennivaló van, de ahogy átlép egy bizonyos vonalat, a lángszóró már meg is sütötte. Olykor olyan sokan támadnak ránk egyszerre, hogy a tetemeik akár hetekre, hónapokra is ellátnak bennünket fehérjével.

A megmaradt könyveket összegyűjtöttük. Én azért tudok annyit a múltból, mert én vagyok a könyvtáros. Nem könnyű munka ez. A polcok nagyon magasan vannak, s a könyvek túlságosan nehezek. De egy elhagyott óvodában talált konstrukciós játékkészlet segítségével kezelni tudom az anyagot.

Az időm nagy részét itt töltöm. A régi emberek tetteiről és gondolataikról olvasok. Munka után pedig sietek haza a feleségemhez. Azaz ötnök feleségéhez. Ugyanis sokan

terméketlenek, így a szülni tudó asszonyok körül nagy családok alakultak ki. A szerelmi életünk pedig kiegyensúlyozott, hiszen mindenki sorra kerül. Ilyen körülmények között a nőközösség az egyetlen megoldás. Tulajdonképpen most valósult meg a kommunizmus. Bár Marx és Engels nem így képzelték el.

Ha ráérek, megpróbálom összefoglalni a legfontosabb emlékeket és tudnivalókat azok számára, akik még utánunk jönnek. Ha elkészülök vele, a feljegyzéseimet majd a könyvtár padlójára helyezem. Mert hátha nem érik fel az asztalt.

Forrás: Mándy Gábor: *Már itt vannak*

<https://mek.oszk.hu/20600/20641/20641.htm#>

Fotó: DARVAS JUDIT

NYAKÓ ATTILA: Madarak

Egy zord kanalasgém, s egy jókedélyű sirály
összeütközött a Nagy Víz partjainál.

A langyos, nedves homokon
most éledezik e két
távoli, tollas rokon.
Egyiküket majd' a düh veti szét,
míg társa nem játssza esztét,
nincs benne indulat,
jóval kisebb hőfokon
csak mulat
profán találkozásukon.

– Te elfuserált szárnyas állat!
Kezdi dörgedelmet a gém,
vajh mi a bánat
vonta szemed elé e ködöt,
mely az utamba lökött,
van rá magyarázat,
mivégre szállsz így belém?!
Testrészeim teljesen elgémberedtek,
rég éreztem magam így rém betegnek!

– Kedves Kanalas barátom!
Neveddel ellentétben
úgy cikáztál fenn az égen,
mint a villám!
Vagy mint egy csillám-
ló szemű kamikáze oktató,
és ha közelebb van ott e tó
hát nem is tudom, mi lesz,
a gondolat is ijeszt!
Ám célját mégis elérte az esés:
csak létrejött a földelés...

– Földről beszélsz, korcs tűzok?
Nem tűzok:
ha itt nem lenne homok,
belőlünk csak nyomok
maradnának,
s egy gyöngye früstök a hiénakutyáknak!
Hát nem verték kobakodba,
még fiókakorodba',

hogy egyenrangú légi utak
metszésénél csak az mutathat
irányt,
ki érkezik jobbszárnny iránt?!
– Édes mérges gémem!
Mennél tovább nézem
e gerjedt madárfejet,
szent meggyőződéssel érzem,
hogy kend néhány testes serleg
erjedt madártejet
fecserhetett be nemrégien!
Mondja csak, véletlenül
nem a „Két szomjas csőrhez”
címezett hörpintő felől repül?

– Ebből aztán végképp elég,
sosem ittam, tanúm az ég!
Nem is hallgatom tovább,
hogy így lelkembe gázol,
habár,
ön nem is gázlómadár!
Mivel érvei, gyanúja,
kiváltképp egész lénye is
zilált,
ezért e kényes ügy rendőrért kiált!
Akarom:
ő döntsön közöttünk,
ne a csőr, s a karom!

Most találkozott először
a két érdek,
mióta hőseinkből előtört
e temérdek gúny és méreg,
melyet egymás fejéhez vágta –
tettelegességre nem vágytak...

Ám mivel rendőrnek
sehol sem lelték a nyomát,
döntnöknek felkértek
egy kiszolgált kárókatónát.

– Gyerekek!
szólt az agg kormorán.
Miért veszekedtek
ily csekélység okán?
Hát nem bagatell?!
Kis koccanás volt csupán,
csőr nem horpadt, láb sem tört el,
esetleg kihullott pár toll.
Varjú komámat idézve:
„– Messze ez a totál-kár-tól!”

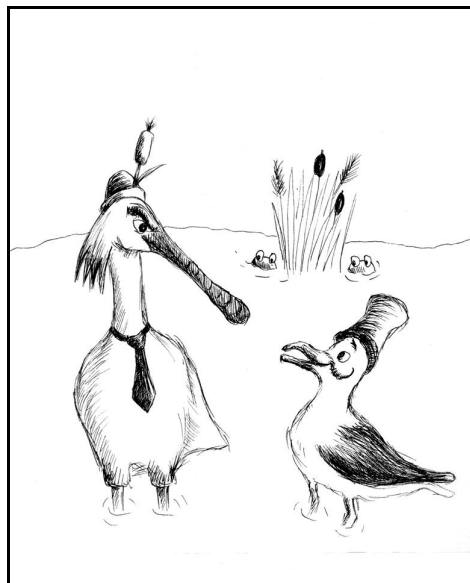
Gyertek velem bátran,
megéhezhetetek
e légi csatában.
Osztozzon veletek ebédem,
de a civakodást mellőzni kérem!
Egy szép lepényhalat
lékeltem nemrégén,
néktek is jut egy-két falat,
de már a béke jegyében!

Ha úgy érzitek, van rá remény,
s csitulhat a viszály,
sorakozzatok hát mögém!
– Sirály! – szólt a sirály,
– Sirály! – mondta a gém.

Epilógus:

Sirály bizony, fantastico!
lelkendezett Don Enrico,
s talján vadász karabélyá
úgy csapott le, mint a héja,
vágva köztük szörnyű rendet,
elrontva a happy endet,
s pár nap múlva Torinóban,
egy elegáns fogadóban,
szép Camparis kelyhek mellett
gémmelel tűzdelt sirálymellet
falatozgatott az elit,
míg sercegett a bakelit...
Versikémnek így vége lett,

ugye, Ön is elégedett?

TRAUSCH TIMEA grafikája

SZEPESI JOLKA

félelem

gyermekként a félelem sötét sarokba
terelt ölelt ragacsos kezével
mintha védene
mellettem a tárgyak magukba fordultak
mászott felém a kontúr nélküli magány
magamba gömbölyödve éreztem
az egyre édesebb hús szagát
a holnap szárnyai belefagytak a kinti fénybe
és végtelennek tűnt a ma

A napok történései

Mosott ruhák a szárítókötélen lebegnek napok óta,
várják, hogy a gondolatok kisimuljanak
a fodrozódó szélben
de nem találja sem a pontokat, sem a vesszőket.

A metró idegen arcain a színek szétfolynak,
találgatja, hogy a skarlátvörös vagy a kaméleonzöld
van-e túlsúlyban.

Reggelente az álmot keresi, vágyik rá, hogy az összetöredezett
képek közé arcát belefúrja.

HALÁSZ ERZSÉBET

Az élet fája

Levettem egy könyvet a polcomról. Olyan olvasmányra vágytam, amely...” égi mása” a nemrégiben hallott életmesének.

A könyvbeli történetben, mikor férjhez ment a lány, ültetett egy bokor fehér rózsát a jövődő otthona elé. Az élete elé. Nem egy csalánbokrot, ami összeszurkál.

Így indult két ember szövetsége, valahogy így... –, morfondíroztam, és lelki szemeim előtt peregni kezdett a film: egy asszony több mint fél-évszázadig tartó házasságának története. Küzdelmei a sokszor betörő csalánnal, hogy ne pusztíthassa ki a rózsabokrot, a fehér rózsát.

A tévében mai esküvőket mutattak. Esküvő-szervező ajánlott parádés ruhákat, éttermet, menüt. Nagymama-korú vendégem elborzadva nézte és kérdések sorát szórta rám szipogva: Biztos, hogy jókor és jó helyen van az anyakönyv-vezető előtt az a pár, aki nem maga dönti el ezeket? És nekipirulva mesélni kezdett.

„Nekem másmilyen esküvőm volt. Fekete szoknya-fehér blúz, pár szál fehér rózsával. És nem az a fiú állt mellettem, akivel hét évig tervezgettük, hogy majd holtomiglan - holtodiglan. Őmellette egy majdnem gyerek-lány állt, már domborodó hassal –, (mint később megtudtam). A katonaság alatt egy lány –, ott a kaszánya környékén –, „adódott”. Fejlett lány volt, többnek látszott a koránál. Hogy pár évvel kevesebb, akkor derült ki, mikor megkereste a katonafiú anyját, és „liliomtiprásra” hivatkozva, feljelentéssel fenyegetett, ha nem veszi el a fiút. A mama sírva kérte a fiát, hogy minél előbb legyen esküvő. Ő engem szeret – bizonygatta az én „szerelmem.” El fog válni, amint lehet. A lány csak adódott.

– Adódott? – Az első sokk után elgondolkoztam ezen. Hiszen micsoda boldogság volt együtt táncolni, várni és olvasni szerelemtől izzó leveleit. Volt. Mondtam, ne váljon el, miattam legalábbis ne. Semmilyen megkeresésére nem válaszoltam többé.

Rövidesen csatlakoztam egy népi-tánc csoporthoz. Egész szívemmel roptam, rugdostam ki magamból a fájdalmat. Pár alkalom után a csoport vezetője széles mosollyal visszatartott a befejezésnél: Egyre életteli telibb a táncod –, mondta és bemutató táncra kért fel. Valami felszabadult öröm járt át, amit az ő arcán és ritmusán is éreztem. Ráhangolódtunk egymásra. Elvárásolt a tánc.

Csakhogy. Neki Görögország volt az eredeti hazája. Az édesanyja hívta-sírta haza. Elment, és nem jött vissza... A tánc varázsát magával vitte.

Tipródtam egy jó ideig. Majd elkezdtem színházba, hangversenyekre járni –, egyedül. Aztán egyszer megszólított a mellettem ülő férfi, valami semmiséget kérdezett, és ahogy vége lett a koncertnek, csak jött mellettem, lassan beszélgetni kezdtünk. Ugyanis, rájöttem a következő bérleti előadáson, hogy vele lehet beszélgetni. Hogy hasonló az érdeklődésünk. Nem volt ugyan felgyorsult szívverésem a találkozásokkor, de jó volt vele lenni –, és amikor megkérdezte, hogy lennék-e a felesége, igent mondtam. Elmondta előzőleg, hogy két éve vált el, és mostanáig nem gondolta, hogy még egyszer ezt megkérdezi egy lánytól. Nem használt nagy szavakat, de ahogy a két nagy barna szemével nézett, az sokat mondott.. A felesége leszek –, tisztáztam magamban, és – szépen, egymást mindenben segítve próbálunk együtt élni. Úgy éreztem, hogy mindketten ezt akarjuk. Nem volt lángoló szerelem –, legalábbis a részemről nem, de tudtunk egy-hullámhosszon élni – egy-két álmomat ugyan „átértékelve”. Köztük a táncot.

Történt, hogy pár évtized múlva Prágában töltöttük a Szilvesztert. Vacsora közben élőzenével kedveskedtek, mivel nemzetközi vendégek voltak, többféle népzene szólt. Köztük magyar is, népi-tánc alá való. Egy pillanat alatt felgyorsult a szívverésem. Ahogy felnéztem,

az asztalunknál egy magas, ősz hajú férfi állt, hétágra sugárzó mosollyal, tenger-színű nevető szemekkel. Meghajolt kissé, és egy szál tűzpiros rózsát ejtett elém az asztalra. Megszűnt a világ körülöttem, csak a ritmust éreztem, a két erős kar szorítását, a nagy barna szemeket nem láttam. De lebénultam, nem bírtam felállni, ő sem mozdult, csak néztünk egymásra. A férjem gyorsan visszalódított a valóságba: Az úr biztosan összetéveszt valakivel. Összerezcentem, mikor megéreztem sok éve mellettem élő társam erősen szorító kezét, és én már csak az égő nagy barna szemeket láttam. Egy nemleges mozdulatom után gyorsan sarkon fordult, és eltűnt a tenger-színű szemek tulajdonosa. Örökre.

És... pont ma van annak 55-éve, hogy elültettem egy bokor fehér rózsát a házunk elé. Velünk maradt a rózsabokor, sok tövissel, de sok rózsával is –, fejezte be emlékező elbeszélését a vendégem.

Szakadt a könnye, mint a záporosó. De letörlődtek az évek, és mosoly derengett a megfiatalodott arcon.

Fotó: **DARVAS JUDIT**

SZEDŐ TIBOR

FÁJ!

Fáj, hogy már
nem lélegzel,
de szívemben
örök barát leszel.

Fáj, hogy már a
múlt emlékebe
csomagolt,
kedves mosolyod
mindig ajkadra folyt.

Fáj, hogy már
soha nem láthatlak,
gonosz világ
karmaitól meg
nem óvhatlak.

Fáj, hogy már nem
hallhatom hangod,
nem panaszolhatod
el nekem lelki bajod.

Fáj, hogy már
nem foghatom kezéd,
nem törölhetem le
könnyes szemed.

Fáj, hogy töretlen lépted
már a Mennyországban
rója az utakat,
hagytál magad után
kisírt szemű gyászolókat.

BŐSZE ÉVA

Feketén, fehérén

Indulok, bár nem tudom hova,
leszek a téli táj szürke vándora.
Léptem nyomában bukdosó szelek,
időt-teret érteni segítenek.
Ezüst, csillám-táncú hópehely
kering fölöttem. Vajh? hova megy?
Arcomra ül, majd elsuhan,
utána nézek: merre van?
Énemen most délibáb,
ezernyi rím és vers kiált!
Színe van mindnek: – mosolya.
Lelkemben csábos fuvola
szól. S én a fényben lépkedek,
a hóra alig ereszkedek.
Könnyűvé válok, mint a lég,
utam a tiszta messzeség.
Versek születnek újra és újra
mintha a dallam szívembe bújna.
Átsüt a Nap az Égen,
látom a Valót feketén-fehéren...

HABOS LÁSZLÓ

Merre mozdít a hit?

Tegnap végre megmozdult a világ,
s én lemaradtam,
mert kórházba vitték fáradt fiam,
s vadul szirénázó mentőautóban
simogattam verejtékes, kócos haját.

Merre mozdít a hit? –,
ha szögesdrótot szült e vad világ,
s én kint maradtam,
mert már nem tudom, mely szentség miatt
maradhatok hitetlenül az akolban.
Mozdulatlanságom stigma és szabadság.

Üvölteni sohasem szabad

Az igazlelkű költő verset ír,
szépet, hogy megértsed és lelkesedj.
Én vágyból szőtt imát mondok neki,
igazat, hogy megértse: szeretem

Őt, aki meglát bennem jót, szépet,
ha szobám mélyén hangtalan sírok,
aki meglát bennem tükörképet,
ha templomtéren hangosan szidom,

aki mindenkor elesik mellém,
ha megrogyok roppant kereszt alatt,
s reám adja csendből szőtt köpenyét,
mert üvölteni sohasem szabad.

KISS-TELEKI RITA

veled

mintha ezeregy éve
kijutott bőven és belefér minden
veled kezdődött egy mással végződés
hogyan itt maradsz nemigen hittem

veled el tudok majd beszélgetni végig
amúgy meg alig ismerek nem elváltat
már megengedem hogy egy második
gyűrűn át jobb világot lássak

szerintem ez egészséges
és azért kapok kávé is az ágyba
be kell vallanom azt is –
veled történik a dolgok megjavulása

te lettél a jószokásom'
régén a rosszakat kerestem
a súlypontok adottak voltak (kettő is)
neked meg egy tiltakozásod sem ezek ellen

mintha ezeregy éve
hogyan merészen engedlek magamon át
mintha ezeregy szó...
kimondatlan érne el a célját

BÁRDOS LÁSZLÓ

ŐSZIKE

Megöregszem hamar, higgadt, lassú leszek,
kimérem lépteim a földön.
Nem hajszolom, szilaj, sok üzenetemet,
akkor már nem követelődöm.

Ahol éppen ülök, remélek megmaradni,
nem lesz se hajam, se fogam.
Bottal közlekedem, s ha gyaláznak, az annyi,
mint egy mulékony szélroham.

S bárhová, bárkihez tévedek, benyitok,
olyan lesz, mint egy kötelesség;
jelenlétem merev, fakó, szűkreszabott,
már alig várják, hogy levessék.

A lányok örömet, gyöngédséget, szerelmes
izgalmat nem adnak nekem.
És az arcuk, mint a térdük, sima, kerek lesz,
s kifejezéstelen.

RÓLUNK SZÓL

„Magyar hangok: ...” A függelék, a toldalék.
A film végén mindig reánk vár.
A mese megszakad – vagy új fázisba lép?
Nincs szebb e röpké folytatásnál.

Felbolydult avagy elzsibbadt idegzetünk.
Ez átmenet tán talpra állít.
Tompítva szent buzgalmakat, feledve bűnt,
még eljuthatunk éjszakánkig.

Még nincs elvágva az, ami cserbenhagy épp:
történet övez, mese mozgat.
E percben még alig ismerjük idejét
a leszögezett vagy-vagyoknak.

– Majd újra dönteni, és lesni, merre dől,
vigyázzba meredve, feszülten.
Nincs menekvés e másfajta mese elől:
rólunk szól. S ránk szól mindenünnen.

(Befejezés 2015. február. 14.)
(megírás: kb. három hét)

FETYKÓ JUDIT

MAGÁNYOSOK KLUBJA (II. rész)

Színpadí játék három részben

SZEREPLŐK

BORI	50 éves rokkantnyugdíjas
DÉNES	Viki táncpartnere
ERZSI	idős, nyugdíjas nő
GÁBOR	Viki volt barátja
ISTVÁN	idős, vidéki férfi
JOLI	30-as éveiben járó nő
NORBI	20-as éveiben járó férfi
MARGÓ	50 év körüli nő
MIKLÓS	60-as éveiben járó fiatalos, nyugdíjas férfi
NÓRI	40-as év körüli nő
PINCÉR	
VIKI	30-as évei közepén járó nő
ZOLI	30-és 40 év közti, Viki unokatestvére

A játékban előforduló színhelyek:

- Magányosok Klubja
- a szereplők lakásának részletei
- zenés-táncos szórakozóhely
- Zoli szobája
- Viki lakása

Történik: napjainkban

II.

Zenés, táncos szórakozóhely. Asztalok, székek, oldalt hatalmas nyitott ajtó. Az asztaloknál különböző korú férfiak, nők, beszélgetnek, rendelnek, felállnak hogy táncolni menjenek a szomszéd terembe. Végig tánczene hallatszik változó erősséggel.

SZEREPLŐK: MARGÓ, NÓRI, VIKI, BORI, MIKLÓS, NORBI, ZOLI

A párbeszédekben épp részt nem vevő szereplők a helyzetnek megfelelően viselkednek, mozognak. A háttérben folyamatosan zene, emberi hangok.

MIKLÓS *(elsőnek ér be)* Gyertek! Itt lesz az asztalunk.

MARGÓ Tizenhármas asztal... Láttok ti itt tizenhármas számot?

NORBI A sarokban.

(mind bejöttek)

BORI *(megáll az ajtóban)* Jaj, ott van az az ismerősöm, akivel szilveszterkor fél éjszakát áttáncoltam. Csak az idegeim gyengék, nem a lábam... *(odainteget)*

MARGÓ Gyere már be. Megkeres, ha akar.

ZOLI Hölgyeim! Jó zene van. sokat fogunk táncolni.

NÓRI Jól kifogtuk. Pont a tizenhármas...

VIKI Üljetek le! Már szorít a cipőm, pedig csak most értünk ide.
BORI Innen nem látom a táncolókat.
MARGÓ Cseréljünk helyet, nekem mindegy, hol ülök.
NORBI *(Vikinek)* Nem bánod, hogy eljöttél? Csak a cipődet bánod?
VIKI Nagyon jó, hogy eljöttem. *(kilép a cipőjéből)*
MARGÓ Kell néha egy kis kiruccanás.

Pincér jön, rendelnek. A környező asztaloknál lassan minden hely foglalt lesz. megkezdődik a ki-be járás a táncolókhöz.

NORBI Később visszajövök
MARGÓ Kár, hogy el kell menned.
NORBI A munka, tudjátok. Nem hagyhatom. Csak benéztem a társaság kedvéért.
(elmege)
MARGÓ Fiúk, keressetek magatoknak egy-egy csinos nőt! Nézzetek körül. Ne áruljátok velünk a petrezselymet...
BORI Miklóska azt ígérte, hogy velünk táncol...
MIKLÓS Természetesen drága Bori.
MARGÓ Bori, másról volt szó. Mikor már végképp látszik, hogy nem kél el a petrezselymünk, táncolnak velünk is... Feláldozzák magukat a barátság kedvéért.
MIKLÓS Hölgyeim! Megbocsáttok? *(átmege az asztalok közt, az egyik társaságból felkér egy nőt)*
ZOLI Viki! Nekem ígérted az első táncot. Most tisztelettel kérem: tartsd be az ígéretedet. *(Viki, Zoli kimennek táncolni)*
BORI Mondhattátok volna, hogy jöttök. Micsoda véletlen, hogy találkoztunk.
NÓRI A sors kiszámíthatatlan lépései.
MARGÓ *(morog)* Ballépései.
BORI *(közben kifelé figyele)* Milyen lépések?
NÓRI *(Borinak)* Figyeld a táncolókat, meglátod. *(Margónak)* Viki teljesen fel van dobva. Ahhoz képest, hogy az utóbbi napokban maga alatt volt, most meg mintha kicserélték volna.
MARGÓ Zoli kitesz magáért. Jó táncos. Kár ezért a fiúért.
BORI Átmegegek a másik oldalra. Ismerősöket látok.
NÓRI Menj csak! *(Bori el)* Legalább talált magának ismerősöket. Hogy ez meg honnan került elő épp ma? Egész szép lett volna ez az este Boriskánk nélkül.
MARGÓ A mi Borink. *(nevet)* Nézd csak Miklóst! Milyen rámenős.
NÓRI A nő meg hagyja. Ma estére egymásra találtak. Még jó, hogy velünk nem akar így táncolni! Emlékszel, mikor először találkoztunk vele, nem bírta eldönteni melyikünket kísérje hazáig... *(nevet)* „Kedves Miklós, mindkettőnknek nagyon szimpatikus, de mi barátnők vagyunk. Nem akarunk összeveszni maga miatt. Ugye megérti kedves Miklós?”
MARGÓ Nem is azt mondtam. Azt hogy: nagyon tetszik mindkettőnknek. *(nevet)* Nézd! *(a táncolók felé inte)* Ezek nem sokára lelépnek. Miklósnak megvan a mai éjszakára a programja...
NÓRI Akkor is befejezem. Szóval „kedves Miklós” –, legyen ahogy mondtad –, „mindkettőnknek nagyon tetszik. És nem akarunk maga miatt összeveszni. Most egyikünket se kísérje el. Majd legközelebb kisorsoljuk magunk között...” *(nevet)*
MARGÓ És még azt is mondtad, hogy az is megeshet, hogy hárman együtt megeyünk haza. És elhitte! *(mindketten nevetnek)*
NÓRI Akkor elhitte. Ma már nem hinné el. Akkor még nem ismert minket...

Viki és Zoli visszajönnek

ZOLI Nem tudom rábeszélni Vikit, hogy tovább táncoljunk. Úgy belemelegedtünk. Ma egészen felszabadító ez az ütem, a tánc lendülete.
VIKI Te vagy a legjobb, legügyesebb, legudvariasabb táncos Zolika.
ZOLI Mégse táncoltok velem.
MARGÓ Nézz körül! Milyen sok csinos nő van.
ZOLI Látjátok! Rögtön kosarat kapok tőletek. Egyszerre hármat, három jól álcázott kosarat – és mind üres...
NÓRI Vigasztalódj! Keress valakit!
ZOLI Úgy lesz. Megkeresem bárpultot, amit ott kaphatok, az biztos partner...
Hölgyeim... *(elmegy)*
VIKI Meleg van. Ez a cipő kegyetlenül pászos.
MARGÓ Nézzétek! Borit otthagyták az ismerősei.

A szomszéd asztalnál ülő férfit Vikit nézi. Feláll, odajön

DÉNES Jó estét. Szabó Dénes vagyok. Táncolna velem?
VIKI *(bólint)*
DÉNES *(táncolnak)* Mit is mondott? Mi a neve?
VIKI Viktória.
DÉNES Még nem láttam itt.
VIKI Ritkán jövünk.
DÉNES Mi gyakran. A barátnőivel jött?
VIKI A barátnőimmel. Mit mondott? Mi is a neve?
DÉNES Dénes. Szabó Dénes.
VIKI Mit csinál, mikor nem táncol?
DÉNES Szabó vagyok.
VIKI Hallottam.
DÉNES Én egy szabó Szabó vagyok Női szabó.
VIKI Tehát szabó Szabó Dénes.
DÉNES Teljesen szabó, minden szempontból. *(nevetnek. megcsókolja Viki kezét és kiforognak a másik terembe)*

Nórit és Margót is felkéri táncolni.

ZOLI *(visszamegy az asztalhoz, kezében pohár, iszik)* Pincér! Meg egy dupla konyakot, meg még vizet és jeget is hozzon!
BORI *(bejön, meglátja Zolit, leül mellé)* Társasággal vannak. Nem akarom zavarni őket. Legutóbb egész este együtt táncoltunk.
ZOLI Tudod, én mindig csak őt látom. *(Bori nem figyeli, hogy mit mond)* Bárkivel táncolhatok, csak őt képzelem oda. Behunyom a szememet, és azt látom, hogy vele táncolok. Azóta se találtam olyat, mint ő.
BORI Sok csinos nő van itt. Mért nem táncolsz? *(nézeget körül)* Meleg van. Biztosan ki fogják nyitni az ablakokat, meg a teraszajtókat. Figyeld meg, akkor mindenki ki fog menni. Múlt nyáron is úgy volt, egészen szabadtéri lett az egész.
MARGÓ *(visszajön, a táncosa elköszön, elmegy. Borit kérdezi)* Megtaláltad az ismerőseidet?
BORI A barátaikkal vannak. Képzeljétek, az a férfi, akiről meséltem, hogy milyen vagány, megnősült. Elvett egy nőt, akinek butikja van a belvárosban.

MARGÓ Igazán?
 BORI Mindig azt mondta, hogy neki olyan nő kell, akinek van valami üzlete, ahol ő társ lehet.
 ZOLI Be akart szállni valami üzletbe?
 BORI Nem volt neki pénze. Az előző feleségére hagyott mindent, ezt mondta. Csak a kocsit hozta el. Egy piros sportkocsija van. Mikor először voltunk itt, biztos voltam benne, hogy fel fogja kérni Vikit, és meg is csókolja tánc közben... de nem. Csak nézte. És nem történt semmi. *(hallgat)* Szóval olyan nőt keresett, aki mellett nem neki kell dolgozni.
 NÓRI *(visszajön)* Zolika! Ne búslakodj!
 ZOLI Drága Nóri. Ti mind olyan rendesek vagytok. Tudom, nem érdemlem ki. Ha nem lennék Viki unokabátyja, biztosan nem lehetnék itt veletek...
 BORI Nem is mondtad, hogy a Viki rokona vagy. Azt hittem, ti együtt vagytok.
 NÓRI Istenem! Bocsásd meg, miket gondolok!
 BORI Nóri, nem jössz a mosdóba?
 MARGÓ Csak menj. Mi az előbb voltunk. *(Bori el)* Ver ezzel a Borival a sors. Minek jött ma ide? Mondtátok előtte, hogy itt leszünk?
 ZOLI Lehet, hogy én... már nem vagyok biztos benne...
 Nóri Beszéljünk másról.
 ZOLI Láttam, egy szőke, hosszú hajú nőt. Messziről olyan volt, mint Ani. *(sóhajt)* Mindig, mindenkit vele hasonlítok össze. Aztán a múlt héten is! mindig megígérem, hogy többet nem... aztán... odaálltam a ház elé, kiabáltam... ordítottam neki mindenfélét...
 NÓRI Mit csináltál?
 ZOLI Ordibáltam... Legszívesebben letérdelnék elé... de amikor odamegyek, ordítanom kell. Mocskos szavakat ordítok neki. Csak egyszer tudnék másképp. Csak egyszer! *(sír)*
 NÓRI Ma már sok volt... igyál egy kis kávé *(elé teszi a poharát)* Ne sírj! Nem bírom a síró férfiakat!
 ZOLI Ne haragudjatok rám. Nem tudom mit kéne csinálni.
 MARGÓ Nem tudod. Nem tudod. Tudod te azt. Abba kell hagyni az ivást. Annyit kéne tenni, hogy nem iszol...
 ZOLI *(hallgat)* ...igen ... annyit... még ma elkezdem...
 MARGÓ Ma... Ma már mindegy. Nem a mai estére gondoltam. A jövő héten elmehetnél orvoshoz. Olyan speciális rendelésre.
 NÓRI ...Segítenek rajtad... talán...
 ZOLI Hogy én? Oda? *(hallgat)* Hát hova? Hova máshova... *(hallgat)* Jó. A jövő héten elmegyek.
 MARGÓ Úgy legyen! Addig, amíg tudnak segíteni rajtad. Ha így megy, ebben az iramban nem soká fogod bírni. Vagy ebbe halsz bele, vagy jön egy gyors testi betegség... vagy más... annyi segítő, támogató csoport van mostanában. Anonimok. Keresni kéne valamit. *(hallgat)* Keressünk, ha úgy jobban szeretnéd...
 ZOLI Betegség? Meg más. Más... Mi más?... *(hallgat)* Nem érdemlem, hogy rám pazaroljátok az időt. Semmit nem érdelek. *(feláll, elindul kifelé)* Vagy más... anonimok... Más...

A zene elhalkul, Viki Dénes kíséretében visszajön

VIKI A barátnőim *(bemutatkoznak)*
 VIKI Foglalj helyet!
 DÉNES Örömmel.
 NÓRI Átmegyünk a bárba. *(Nóri és Margó el)*

DÉNES Lenne kedved néha találkozni?
 VIKI Nem tudom... meglepett a kérdésed.
 DÉNES Nekünk ma találkozni kellett. Semmi nem véletlen. Ez a mai este sem...
 VIKI Talán... ezt szokták mondani: nem véletlen.
 DÉNES Ebben nem tévedhetek. Rögtön megláttam, amikor bejöttetek. Ez a nő vidám, mosolyog, ma este vele kell táncolni.
 VIKI Ezt mind láttad?
 DÉNES *(bólint)*
 BORI *(visszajön)* Jé! *(Dénesnek)* Maga az, aki egész estéket csak ül és nem táncol...
 DÉNES *(Vikinek)* A barátnőtök?
 VIKI Ismerősünk.
 BORI A többiek? Zoli?
 VIKI Itt vannak valahol. Keresd meg őket.
 BORI Nem táncoltok? Mért nem táncoltok?
 DÉNES *(Borinak)* Szeret táncolni?
 BORI Ó, én gyerekkoromtól fogva táncolok. A szüleim egy kertvendéglő mellett laktak. Gyakran átjártunk. Olyan jó mulatságok voltak akkoriban.
 ZOLI *(visszajön, leül)* Ez sem az. Megint tévedtem. Csak hasonlított rá. de hát mis is keresne itt? Felhívtam. A fiam vette fel, azt mondja az anyja alszik.
 BORI Mért nem táncoltok? Nézd, Zoli! A Norbi is itt van.

Dénes, Viki el

NORBI *(bejön, Zolival kezet fognak, leül Bori mellé, az láthatóan örül neki)* Már azt gondoltam, vissza se tudok jönni. A többiek? Zoli rosszul vagy? Hazavigyelek?
 ZOLI Semmi. Sok volt a szesz.
 NORBI Gyertek ki a levegőre! Zolinak jót fog tenni.
 ZOLI *(legyint)* Nekem mindegy.
 BORI Menjünk! Gyere Zoli! Tombolát fognak húzni. Hátha nyerünk valamit. *(feláll, Zolit felhúzza a székről, belekarol, az hagyja, hogy magával vigye)* Norbi, nem jössz?
 NORBI *(elindul utánuk)*

Viki, Dénes pohárral a kezükben visszajönnek az asztalhoz.

DÉNES A találkozásunkra *(emeli a poharát, koccintanak)*
 VIKI Arra.
 DÉNES Neked melyik nap jó?
 VIKI A hét második fele.
 DÉNES Olyan későn?
 VIKI Dolgom van. Hamarabb nem lehet.
 DÉNES Dolgod van?
 Viki Addig el is felejtethed a mai estét. Lesz rá időd. Talán már találkozni sem akarsz...
 DÉNES Nagyon is akarok. Vagy neked már nincs kedved hozzá?
 VIKI Kedv... *(nevet)*
 DÉNES Ide azért jönnek az emberek, hogy ismerkedjenek. Ha megismerkednek, találkozni szoktak. Gondolom, azért jöttetek...
 VIKI Persze... *(hallgat egy kicsit)* Nem is tudom, miért jöttem ide ma este. Azért mert... mert... otthon is ülhettem volna... a barátaim határozottságának köszönhetem, hogy eljöttem.

DÉNES A barátnőidre! Az én szerencsémre.
VIKI Szerencse? Jó. Gondoljuk hozzá a szerencsét. *(felemeli a poharát)* A szerencsére!
DÉNES A szerencsére! *(iszik egy kortyot)* Pessimista vagy?
VIKI Nem is tudom... te?
DÉNES Bizalmatlan vagyok.
VIKI Ezért ritkán táncolsz. Figyeled a többieket...
DÉNES Igen...
VIKI Ma mért nem?
DÉNES Megérzés. Ahogy megláttalak...
VIKI Első látásra, ugye? *(nevet)* Mint a mesében...

Nóri és Margó visszajönnek.

MARGÓ Zoli nyert egy üveg pezsgőt a tombolán.
NÓRI Mindjárt jön.
ZOLI *(a pezsgővel a kezében)* Aki szerencsés a kártyában... a tombolában... Ez nem kártya. De a többi igaz. Legalább ebben legyen szerencsém.
MARGÓ Miklós?
ZOLI Miklós... hazakísérte, akivel táncolt. Nyissuk ki a pezsgőt!
MARGÓ Elég volt mára! Vidd haza! NORBI már a kocsiban vár minket. *(indulnak ki)*
DÉNES *(Vikinek)* holnap felhívlak.

A színpad elsötétül, majd Zoli szobájában folytatódik a cselekmény. Heverő, fotel, lámpa, szék, telefon.

ZOLI Édes Viki! Igazán nincs semmi bajom. Tudod. Csak a szokásos. Megint sokat ittam. Majd kiittam magam a világból... pedig nem is volt sok... nekem már a kevés is sok. Remélem nem rontottam el az estéteket. Mert nekem már mindegy. Én már nem megyek sehova. Már az is mindegy, hogy nem megyek...
VIKI Zuhanyozz le! Aludnod kéne. Ne ácsorogj. Ne siránozz. Attól nem lesz jobb.
ZOLI Nem lesz jobb... nem lesz semmi... Jól van. Később. De csak a te kedvedért.
VIKI Holnap délután gyere be hozzám, mikorra végzek. Elmegyünk orvoshoz. Járt hozzá az egyik ismerősöm, azt mondja, egészen jól van a kezelés óta. Neked is sikerülni fog.
ZOLI Édes Viki! Drága hugicám... Te még hiszel a mesékben? Hogy én megváltozhatok?
VIKI Persze...
ZOLI ...valóban? *(hallgat)* ...na jó. Megpróbálom elhinni, hogy igaz, amit mondtál... *(hallgat)* Bennem már senki nem hisz. Nekem már senki nem hiszi el, ha megígérek valamit. Látod ezt a lakást? Majdnem teljesen üres. Lassan mindent eladok... ...ennek nincs vége! Még van pár bútor, aztán... *(hallgat)* Nem tudom megállni. Te nem is tudod: jártam már az anonimoknál... Ideig-óráig kibírom, aztán egyre több kell... Láthattad! Ma este sajnáltam azt a nyomorult pezsgőt felbontani... Margóék tudják, azért nem hagyták. Sajnáltam tőletek... Nincs itthon semmi... csak az az üveg...
VIKI Zoli!
ZOLI Olyan rendesek voltak velem. Mindenki táncolt, én is. Nóriék felköszöntöttek. Látod? Csak ők köszöntöttek fel a születésnapomon.

VIKI Az egy hónap múlva lesz. Addig összeszedhetnéd magadat. Csak egy kicsit kell akarni. (*vár, figyelj. Zoli legyint*) Nem akarsz?... (*Zoli fejét ingatja*) Hagyd magad gyógyítani!

ZOLI Soha, semmikor nem akartam semmit. Néha, talán évekkel ez előtt. Nem is tudom... most csak azt: hagyjanak békén. Megint gyerek akarok lenni. Akkor még minden jó volt. Olyan szép nyarak voltak...

VIKI Felnőttünk.

ZOLI Anyukával minden nyáron elmentünk falura a rokonokhoz. Emlékszel? Egyszer karácsonykor... a karácsonyfa alatt építettük a kisvasutat. Beakadt a hajadba a fenyőág...

VIKI Azt a testvérhúgoddal építetted.

ZOLI (*nem figyel rá*) Leverted az alsó ágakról az üveggömböket. Eltakarítottuk, nehogy kikapjunk.

VIKI Rosszul emlékszel.

ZOLI Mért múltak el azok a jó, békés karácsonyok? Mért múlt el? A nyugalom. Akkor mind szerettük egymást... Nyugalom volt. Csend. (*hallgat*) Most semmi sincs. Semmi... Nem akarok semmit... Hagyjatok! Iszom. Hogy ne tudjak semmit. Nem akarok semmit... Csak hogy... csend legyen, belül... hogy hamarabb elfelejtsem, mi van körülöttem... csend...

VIKI Ilyen végzettséggel nem áshatsz el magadat.

ZOLI Iiiigen... a mérnök úr lassan már a szakmunkás feladatát sem tudja ellátni... tudom... azt hiszitek, nem tudom... Ani is! ő igazán mindent megpróbált. És mindig cserben hagytam. Mindig! (*kiabál*) Tudod, hogy mindig! És már nem is érdekel, most is csak mondom, de minek. Nem érdekel. már nem is érdekel...

VIKI Éjszaka van! ne kiabálj!

ZOLI Na és? (*elhallgat, majd normál hangon folytatja*) Azt hitte, nem fogok inni, ha gyereket szül nekem, ha fiam lesz. Fiam lett. Aztán meg lányom. Ó, az én drága Anim, hitt bennem. Ő sokáig hitt bennem. Meg akart engem váltani...

VIKI A gyerekeidért. Magadért. Meg kell gyógyulni...

ZOLI A fiamért... a lányért... Ne zsarolj! Ne ígérj! Nem tudod, hogy én már senkiért nem vagyok képes változni?

VIKI Ígérd meg, hogy holnap eljössz velem az orvoshoz!

ZOLI Jó! Ha ez neked jó, akkor megígérem. Megyek. Ha el nem felejttem.

VIKI Nekem jó? Elfelejtetted? Mit képzelsz te magadról? Elegem van belőled! Ha nem jössz, akkor nem jössz. (*egy kis csend*) Azt hiszed, nekem nincs bajom? Egyedül vagyok, mindent nekem kell intézni...

ZOLI Gábor?

VIKI Elment. Elküldtem. Egyébként is elment volna.

ZOLI (*meglepődött*) Én... az hittem, legalább ti...

VIKI Mit bámulsz? Elment. Majd lesz más, vagy ha nem, az se baj. Elegem van az egész világból. Nekem is. ...és azt ne hidd, hogy csak te, hogy mindenben csak te. Gyakran én is azt szeretném, hogy ne kelljen semmire gondolni, semmit ne kelljen tudni. Ne dicsekedj itt nekem azzal a fene nagy világfájdalmaddal. Nekem is fáj. Minden. Attól még nem iszom hülyére magamat.

ZOLI Ez a mai ismerődöd?

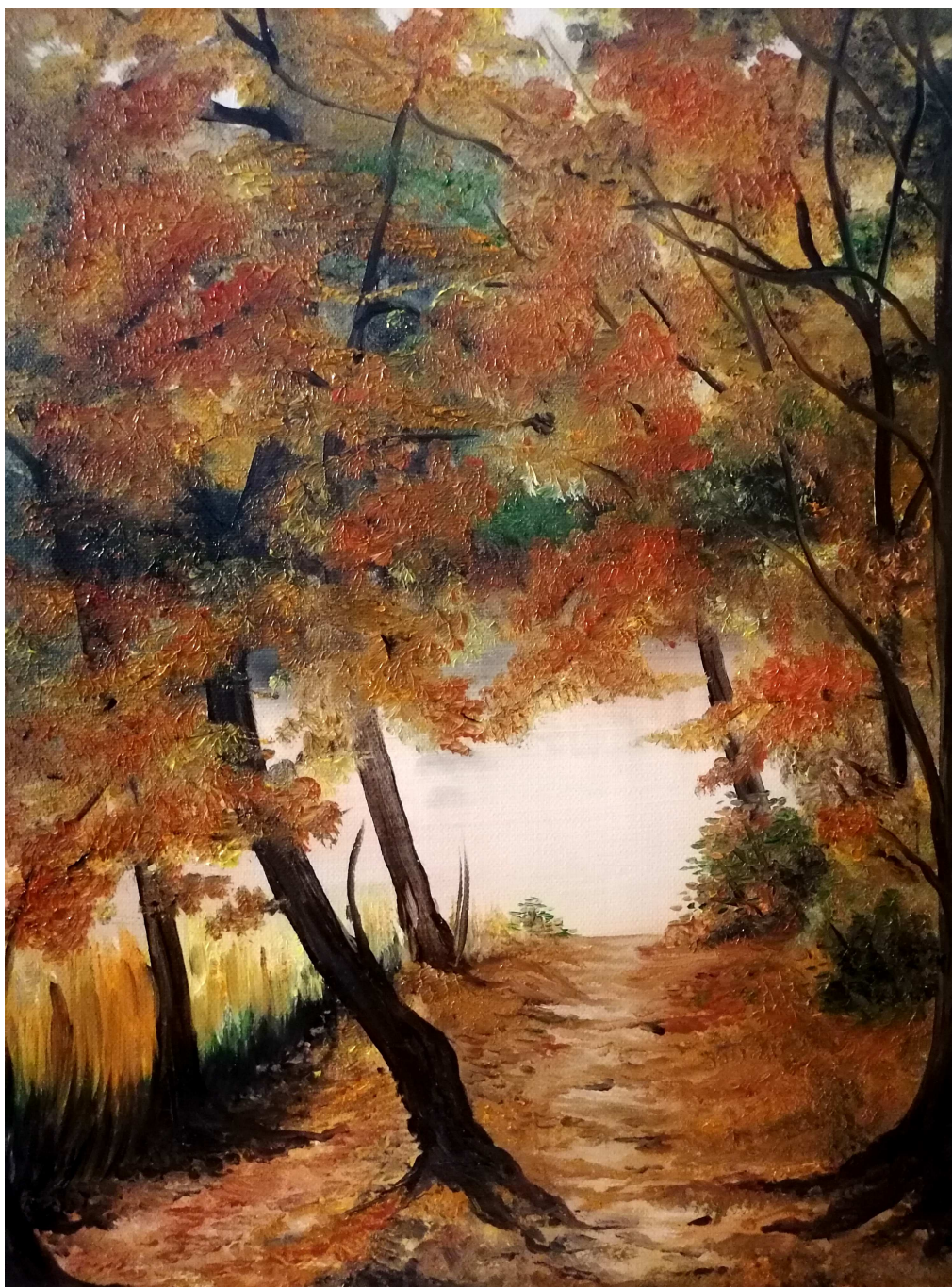
VIKI Ez?... ez? minek nekem? Ez? ezek? Ez sem akar semmi mást, csak néhány kellemes estét. Aki ilyen idősen még egyedül van, az már megszokta a szabad életet. (*hallgat*) én is megszoktam.

ZOLI Inni kell. Hol az a pezsgő?

VIKI Aludni kell. Ne fejelj rá a pezsgővel. (*Zoli megkeresi, kinyitja, üvegből iszik*)

ZOLI Aludj itt. Nem tudok ma egyedül maradni. Én majd alszom a fotelben.
VIKI Nem tudsz egyedül maradni... nem tudsz? Valameddig maradok, de reggelig nem. Rosszul vagy?
ZOLI Félek.
VIKI Mitől?
ZOLI Nem tudom... A zörejek... a surranások... gyakran rám jön, ha egyedül vagyok. *(iszik)*
VIKI Mégis pezsgő? Teljesen ki fog ütni. Addig nem bírod ki, míg van az üvegben? *(hallgat)* ...kiköltözhetnél anyádhoz...
ZOLI Nem akarok... ő sem tud velem egy fedél alatt élni... *(közben kiitat a fele pezsgőt, láthatóan nagyon részeg)*
VIKI Most megyek. Holnap várlak. *(elmegy)*
ZOLI Holnap... *(járkál a szobában)* Holnap. Elmegyek. Most rögtön megmondom Aninak! *(telefonál, közben szünetek, míg a válaszokat hallgatja)* Ani! Tudom, hogy éjszaka van. Igen. Tudom. Nem bírok aludni. Ne tedd le! Nem. Nem fogok ordítani. Ne tedd le! Kérlek! Ittam. Sokat. Nem emlékszem mennyit. Ma ittam utoljára. Ezt akartam megmondani. Rögtön. Hogy tudd. Holnap elmegyek orvoshoz... Nem emlékszem. Biztosan úgy van, ahogy mondod. Megváltozok. Igazad van Ani! Ani! Ne tedd le! Ani! *(kiabál)* Ani! Az Isten áldjon meg, ne tedd le!
(tarja még egy ideig a kagylót)
Nem hiszi. Ki hisz még nekem? Mindenki alszik. Olyan sokára lesz reggel. Margó! Felhívom Margót! *(tárcsáz)* Talán alszik. Haragudni fog. Nem baj. Elvégre a barátaim... Halló! Margó! Ne haragudj, hogy ilyen későn. Mit akarok? Nem is tudom. Igen, azért, mert holnap elmegyek orvoshoz. Vikivel. Nem. Nem Viki. Viki nem beteg. Én. Hogy ezért hívtalak fel? Igen... nem vagyok jól. Olyan furcsán érzem magam... aludni? Nem tudok. Ne haragudj... csak még egy pár szót... Letette.
(körbejárja a szobát, majd ismét telefonál)
Nóri? Zoli vagyok. Beszélne velem egy kicsit? Hogy? már pirkad? *(megnézi az óráját)* Mindjárt négy óra. Nem bírok elaludni. Olyan szörnyűek a gondolataim... ez mindig éjfél után jön rám... tudod, én... *(hallgat)* Letette. Mi a francot akarok én tőletek? Nők!
(kiissza a maradék pezsgőt)
Ezt csak egy férfi érti meg! Miklós? Alszol? Feszült vagyok, nem bírok aludni... nem vagy egyedül? *(leteszi a kagylót)* Mindenki alszik. *(járkál)* Az éjszaka arra való... aludni kell. Kell. Nem kell. Semmit nem kell. Holnap. Nem is tudom, mi lesz holnap. Változik valami, vagy... Mi lesz, ha minden nap józan leszek? Józan? Én? Ez a Dénes... semmit nem ivott egész este. Vajon Viki most vele van? Viki! Viki már hazaért. Felhívom. Nem. Holnap. Orvos... Mindjárt megvirrad.
(hallgat, figyel, mintha keresne valamit a padlón, ide-oda nézeget)
Félek. Ani! Ani! Hol vagy? *(keresi a szobában)* Ani! A hangok! Ani! Nem bírom! Félek! Ani! Ani! Segíts! *(a szőnyeg lassan elsötétül)*
A hangok! Megint a hangok! Surrog, mintha futnának, valami apró állatok... Inni kell, hogy megálljon. Ani! A barátaim elmentek. Holnap el... elmegyek... hova is megyek? Ani! Hol vagy Ani? A hangok! Viki! Mért nem vagytok itt? *(járkál a szobában)* Valamit ki kell találni. Ani! Viki!

Folytatjuk...

KÖRMEDI RITA: *Sétára hív az ősz*
30x40 cm, olaj, vászon